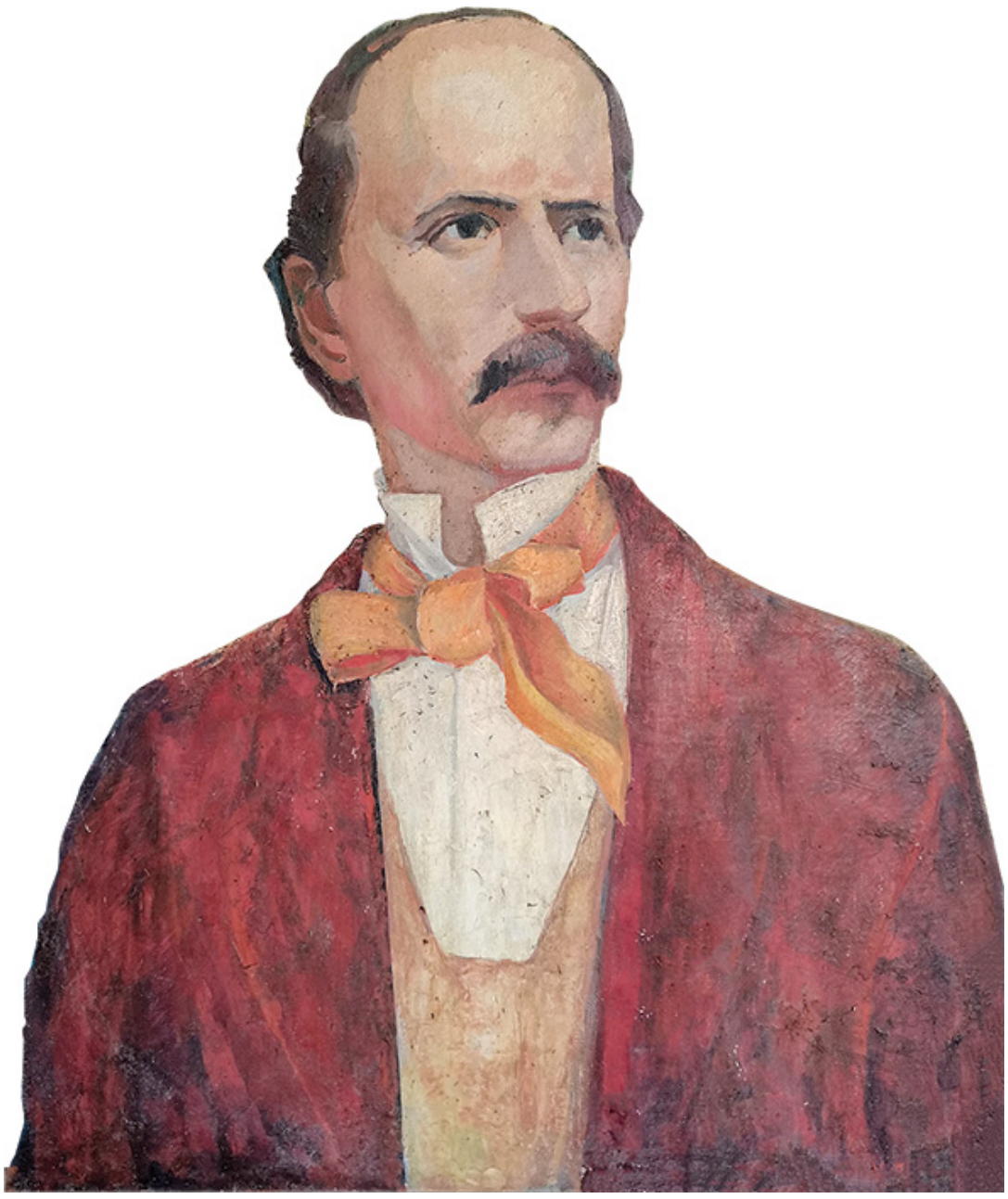
Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

7-8

NR. 7-8 (256-257) • ANUL XXVI • Iulie-August 2022
apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

Dimitrie Bolintineanu
Comemorare la 150 de ani de la trecerea în neființă

Revista „Sud” și Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, sub egida Compartimentului Cultură din cadrul Primăriei Bolintin Vale, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei orașului Bolintin Vale organizează în data de 19 august 2022, cu începere de la ora 14.00, manifestarea culturală dedicată comemorării a 150 de ani de la trecerea în neființă a celui mai de seamă fiu al localității, nemuritorul Dimitrie Bolintineanu.

Toți cei ce simt nevoia să-i aducă un omagiu acestui ilustru înaintaș sunt așteptați în ziua respectivă la Bolintinul din Vale.

Programul manifestării:

• Vizită la locul nașterii poetului (Centrul Cultural „Școala Veche”);

• Reculegere la mormântul Poetului și depunere de coroane (Biserica Adormirea Maicii Domnului Bolintin Vale);

• Vernisajul expoziției „Genealogica – bolintinenii lui Bolintineanu”, dedicată familiei celui comemorat (Salonul de evenimente al Bibliotecii Orășenești);

• „Omagiu lui Bolintineanu” – ședință comemorativă în care vor lua cuvântul personalități ale zilelor noastre din domeniile în care s-a făcut remarcat, la timpul său, Dimitrie Bolintineanu; – prezentarea volumului „Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah”, semnat de G. Apostoiu și publicat la Editura Sud, Bolintin Vale (Sala Polivalentă Bolintin Vale);

• „Pentru pomenirea celui adormit” – produse ale gastronomiei locale și momente artistice (Lebăda Neagră Resort).

Alexandru Cazacu, *Trecerea fluturelui: Cornelia Maria Savu – Gabriela Negrean* pag. 2

Gabriel Dragnea, *Pe raftul de sus al uitaților: Aurel Gurghianu* pag. 2

Nicolae Dan Fruntelată, artist pe viață în limba română pag. 3

Titus Vîjeu, *Un oaspete de neuitat: Jean-Claude Carrière* pag. 4

Nicolae Scurtu, *Dimitrie Bolintineanu – Nicolae Dan Fruntelată: afinități elective* pag. 10

Ioana Ruxandra Fruntelată, *„Sărbători și obiceiuri” din Bălăcița* pag. 12

Șerban Codrin, *Eduard Țară sau poetul petalelor de cireș dintre Japonia și Europa* pag. 15

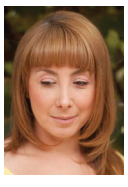

Gheorghe Dragomir, *Ce se mai întâmplă prin lume ?* pag. 16

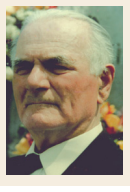
Tatiana Scurtu, *„Ostatic în propria țară”, de Ion Iovcev – o carte scrisă cu sufletul întregii Basarabii* pag. 19

Mona Dobrișan, *Cronică teatrală – „Dineu cu proști”* pag. 21

Ion I. Carbarău, *Liceul „Gheorghe Lazăr” la comemorarea lui Bolintineanu (1938)* pag. 23

Ștefan Crudu, *Mersul târgului* pag. 30

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Trecerea fluturelui

„*Singurătatea este cea mai profundă realitate a naturii umane. Omul este singura ființă care știe că e singur*” afirma scriitorul mexican Octavio Paz, a cărui operă literară rămâne o continuă luptă împotriva acestei stări. Iar mulți sociologi spun că *omul singur* este astăzi o realitate în creștere exponențială în marile așezări urbane, dar nu numai. Cauzele sunt multiple și complexe, cu ramificații multidisciplinare. Ca o consecință apare și lipsa de legătură sau coeziune dintre semeni. Soluțiile pentru eradicarea sau măcar reducerea acestor singurătăți individuale și colective întârzie să apară în ciuda nenumăratelor încercări, folosindu-se metode de la cele mai tradiționale până la cele ultramoderne. Astfel întâlnirea cu celălalt și ceilalți, are de suferit. Evident evenimentele recente precum pandemia și tranșarea *manu militari* a unor conflicte au adâncit această *criză a neîntâlnirilor* ce exista și anterior.

Situația fiind una globală, afectează cu atât mai mult fragila societate autohtonă cu cât traversarea rapidă a etapelor politice și economice, dar și a mentalităților a produs mari polarizări. Nu se reușește decât punctual o comuniune în plan privat sau colectiv. Ba chiar a devenit proverbială o anumită formă de dezbinare caracteristică nouă ce se manifestă atât în interiorul granițelor, cât și în afara acestora. Solidaritatea este încă un deziderat foarte puțin atins. Fenomenul micilor grupuri închise și al fragmentării este foarte persistent. Comportamentul prosocial rămâne limitat, deși posibilitățile manifestării lui sunt astăzi multe și accesibile oricui. Gama de motivații care ar trebuie să prilejuiască aceste întâlniri întru construcția de proiecte este multiplă căci este nevoie de toți pentru ca spațiul în care trăim să aibă un viitor, în primul rând pentru cei ce vor veni. Marile mize: sănătatea publică, evoluția economică, educația, securitatea, drepturile și libertățile de orice tip pot fi soluționate exclusiv prin colaborare. În litera dar mai ales în spiritul legilor care de altfel există. Iar una din cauzele evoluției lente în ceea ce ne privește este și atomizarea societății dar și indivizilor.

În teoria predicțiilor este întâlnit conceptul *butterfly effect* prin care se spune că o zbatere din aripi a unui fluture trecând printr-un anumit loc și timp poate influența evoluții semnificative în alt loc, undeva în viitorul apropiat. Plecând de la acest considerent este important să existe gesturi mici, dar concrete, aparent irelevante, de ieșire în întimpinarea celuilalt sau a celorlalți, de a încerca să fii deschis față de puncte de vedere diverse (mai ales când nu sunt în acord cu opinia ta), de a cultiva o luminoasă deschidere în raport cu mediu. Toate aceste fapte însumate pot schimba masiv în bine multe nu imediat, dar în mod cert pe termen mediu, chiar scurt. Este mare nevoie de acest pas. La toate nivelurile.

Două poete cerebrale, nu suficient de cunoscute pe cât ar merita, cu o operă relativ restrânsă, dar valoroasă, din păcate relativ uitată astăzi, au propus prin lirica lor în permanență o formă de conlucrare atât în plan personal, dar mai ales social cu persoane ce împărtășesc aceleași importante și perene valori umane.

Cornelia Maria Savu (1954-2014) a fost scriitoare cu o fire veselă, mereu deschisă comunicării și prieteniei cu o sensibilitate aparte îndreptată spre acceptarea și ameliorarea condiției umane. Nefiind adepta unei poezii metaforice, preferă concentrarea versului, unde alternează notele dramatice cu o maturitate reflexivă. Cadrelor desprinse din cotidianul ce zidește împrejurul fiecăruia o singurătate latentă li se răspunde ferm cu fragilitatea și bucuria unei conștiințe pentru care reperele morale sunt o formă de analiză și îmblânzire a lumii „*încă dreaptă cărarea/ din pletele tale/ încă dreaptă privirea cea drept/ ațintită-n privirile pieziș aruncate/ spre tine/ încă dreaptă limba în gură steag îndărătnic înfipt între vorbă și faptă/.../ doar vezi că vraja/ abia mai pâlpâie/ spre tine aproape gata să se rupă/ și asta-i neliniștește/ pe clasicii greci/ peste măsură* (**autoportret la persoana a doua**)

Gabriela Negreanu (1947-1995) propune o lirică unde calofilia, mirajul și iluziile lipsesc, iar decorativul este redus până la esențial. Se abandonează jocul început și sentimentalismul în favoarea unei lucidități. Nimic gratuit în versurile autoarei care va sfârși, din păcate, prin sinucidere. Iar toate exprimările din scrierile sale sunt rafinate de o cultură umanistă substanțial metabolizată: *„himere si gratii, jeluire și alunecare, năluci/ strălucitoare ca puful de păpădie prin aer,/ pe când sufletul/ putrezește în vânt/ ce balonașe de săpun umplu cerul/ ce sforăitoare cetăți construiți voi în posibil/ ce frumos pervertiți voi limbaje, ce mlădioase/ când pustiul ni se zbate la tâmple iar urgia/ ne zace sub tălpi, arzătoare și neistovită*” (**Bolgie**)

Ambele poete, prin versurile lor puternic marcate de această dorință a trăirii și construcție împreună cu ceilalți semeni, ne arată cum dispunem de o libertate ce ne îngăduie să depășim *ego*-ul individualismului ajungând la acel dezirabil „*noi*”. Pentru ca trecerea fiecăruia să aibă efectul fluturelui. Reflectând astfel la statutul omului și a țelul existenței sale.

pretexte

Gabriel Dragnea

Pe raftul de sus al uitaților: Aurel Gurghianu

Așa mi se întâmplă mie în ultima vreme ! Scormonesc printre file de carte asemenea unui motor de căutare în spațiul virtual și ajung, uneori, ca într-un vis, în fața unei scene de teatru, parcă ascunsă de ochii lumii, unde eu sunt singurul martor al recitărilor de poezie din uitații lumii. Parcă anesteziat, încerc să intervin, să pun întrebări, să aflu detalii, dar toate încercările îmi sunt interzise. De undeva, din spatele cuvintelor, pare a se auzi o voce care șoptește: „Descoperă singur ! Trăiește momentul !” Așa aș descrie atmosfera în care citesc o carte de poezie sau o antologie de versuri. În ultimii doi ani am tot căutat prin anticariate online, prin librării, cărți mute, reduse la tăcere de aceste vremuri noi în care altfel sunt oamenii, altele sunt valorile, nevoile și interesele urmărite. Dacă nu găsesc pe rafturile frumos etichetate și organizate, îmi îndrept pașii spre trotuarele unde știu că sunt vânzătorii ambulanți care-și negociază cărțile pentru câțiva lei încercând să mai adauge o porție de speranță vieții lor înnegurate, aflată la marginea disperării. Și, când găsesc, ce mare bucurie ! Așa s-a întâmplat și cu poetul Aurel Gurghianu, pe care l-am descoperit printre paginile virtuale ale internetului citindu-i poezia „Nocturnă” din volumul „Poarta cu săgeți”, apărut la Editura Eminescu în anul 1972. Iat-o: „Umbrela mare și neagră,/ umbrela mică și roză/ umblară un timp suprapuse./ Apoi umbrela roză rămase locului/ urmând a urca niște trepte,/ în timp ce umbrela neagră/ trecu de cealaltă parte-a orașului./ Era aproape de ziuă./ Se descărcau la poartă butelii de lapte./ Umbrela neagră se duse în bucătărie/ și deschise-o sticlă cu whisky.” Și m-am lăsat purtat de aceste imagini citadine, încărcate cu atâta autenticitate și veridicitate, că îmi și imaginam cuplul măcinat de probleme nerezolvate, de gânduri spuse prea târziu sau deloc.

Aurel Gurghianu este un poet care se ferește de metaforele clasice, îmbogățindu-și discursul liric prin modul de construcție aparent simplist, în care sunt relatate fapte și atitudini din viața reală lipsite de orice figură de stil. În lucrarea „Poeți români de azi”, apărută la Ed. Cartea Românească în 1979, autorul acesteia, Gheorghe Grigurcu spunea despre versurile lui Gurghianu că „o anume suficiență în trăire, o oscilație între inchietudine și oboseală și, în orice caz, o acceptare a lumii date, fac ca insurgența târzie a acestui lirism să se consume în bună măsură în cercul său de la început fixat.” Aspectele mai sus semnalate de criticul literar de la Soroca se regăsesc și în versurile poemului „Cu flori galbene” din volumul „Curenții de seară”, apărut în 1976 la Editura Dacia: „Cu flori galbene am ieșit înaintea timpului/ și i-am spus:/ – Colorează-le-n roșu, prefă-le în flori de mărgean./ Colorează-le-n negru, prefă-le-n flori de cărbune./ Colorează-le-n verde, prefă-le-n flori de otravă.../ (Nu pare a mă fi auzit.)/ Colorează-le-n alb... – Albe sunt oasele (mi-a răspuns),/ albă e lacrima și punctul terminus al tuturora.” Uneori, construcțiile lui Aurel Gurghianu par poeme neterminate. În fond, ele nu sunt decât niște provocări ale poetului pentru a-l face pe cititor să-și imagineze posibile continuări, pe linia sentimentelor deja trăite de autor. Ca într-un joc-concurs în care premiate sunt cele mai expresive și mai originale comentarii pe marginea unor fotografii simple din natura ruralului, poetul vine natural, își prezintă textul ca o radiografie de suflet și pleacă fără nicio explicație în plus: „Toamna se sfătuiește cu magii pe câmp./ În cumpănă soarele - sânge călduț./ Dovlecii s-au copt,/ baloane captive/ cu sâmburi pline de uraniu - / Îi întorc mișcându-i ușor cu vârful piciorului/ și parc-aștept explozia/ să văd cum carnea lor galbenă/ umple văzduhul ca o mireasmă de frezie.”

Constantin Cubleșan a mărturisit, la un moment dat, că poezia lui Aurel Gurghianu „vine dintr-o vibrație discretă și calmă la fiorul existenței; cultul creației găsind la el un desăvârșit oficiant, cu smerenie. Tocmai de aceea lirica sa poate fi asemuită unei muzici de cameră, fără stridențe, fără accente puternice, dramatice, fără alămuri, ci împlinită doar din armonia catifelată a corzilor de violină cu bărbăția tandră a sonorităților suflante ale flautului…”. Într-adevăr, o muzică de cameră cu acorduri dintre cele mai plăcute urechii celui care știe să aprecieze notele lirice autentice. Oricât l-am muta spre rafturile de sus, destinate uitării, Aurel Gurghianu va rămâne unul dintre reprezentanții valoroși ai grupului revistei *Steaua*, poate cel mai serios poet care a reușit să concretizeze în vers direcția dată de A. E. Baconsky, rămânând în istoria literaturii un poet al concretului, al orașului cu toate trăirile lui nemascate de metaforă, de farduri care să ascundă grotescul unor realități evidente.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată

Nicolae Dan Fruntelată, artist pe viață în limba română

„Ceea ce vreau să vă spun astăzi seamănă cu o poveste”.

Am preluat citatul din articolul „Moștenirea lui Bolintineanu”, publicat de Nicolae Dan Fruntelată în revista „Sud”, numărul din ianuarie-februarie 2022.

Zămislit din lut și duh, „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, omul își împlinește asemănarea cu Tatăl ceresc participând, după propriile puteri și înzestrări, la actul demiurgic. Artiștii, creatori de lumi „posibile”, sunt, credem, cei mai iubiți fii ai lui Dumnezeu, pentru că se dăruiesc unei activități aparent inutile, dar care, în fond, e cea mai de preț „zădărnicie”: ei dau corp – de piatră, de culoare, de gest, de sunet, de cuvânt – nevăzutei lumini cerești sădite în sufletul omenesc.

Așa cum nicio viață nu este întâmplătoare, nici arta nu poate exista fără elemente concrete, alcătuind tot ceea ce înseamnă traiul artistului: pământul unde s-a născut, limba maternă, familia și neamul din care se trage, drumurile străbătute, zidirile, durerile și visurile se împletesc într-o materie unică, aflată permanent în căutarea formei care să-i exprime cel mai bine adevărul. Artiștii sunt ai lumii, însă ai unei lumi particulare, pentru că vinul cu care-i îmbie pe ceilalți păstrează în el aerul și nisipul în care a crescut coarda de viță, mlădiindu-și strugurii în lumina unui soare ce a strălucit în fiecare zi în alt fel, îmblânzit de adierea vântului aducător de rouă, de zboruri de albine, de cântece de departe.

Artiștii sunt ai lumii, însă au rădăcini într-o țară și într-o vreme și mai ales în cuvintele unei limbi pe care o respiră, o iubesc și o slujesc până la uitare de sine.

Putem deosebi artiștii dintre ceilalți oameni prin faptul că recunoaștem imediat, cu un fior interior, aurul din operele pe care ei le creează topindu-și și retopindu-și alchimic rădăcinile și trăirile. Arta creatorilor autentici ne devine o a doua natură. De aceea, credem că ierarhiile în artă sunt mai mult sau mai puțin relative și subiective: fie ești artist, fie nu ești – restul ține de retorica la modă într-o epocă sau în alta.

În calitate de fiică a lui Nicolae Dan Fruntelată, am avut prilejul și bucuria de a-l ajuta la redactarea operei lui, timp de peste două decenii și de a trăi, astfel, în intimitatea actului artistic.

Pentru el, creația s-a confundat cu viața, fiind, la nivel profund, *sensul* întru care trăia. Iubea cuvintele și le încerca sunetele și potrivirile mai mereu, firesc, apropiindu-le prin rimă, în glumă sau în serios, dar savurându-le întotdeauna ca un cunoscător. Câte o sintagmă sau o metaforă îl bântuiau zile întregi, până când în jurul lor creștea o poezie. În anii tinereții, scria „noaptea și duminica”, mai târziu, crea în prima parte a zilei, înconjurat de cărți și manuscrise, dar privind adesea dincolo de ele, în adâncul adâncurilor din care izvorau cuvintele vii, uneori șuie, uneori brutale, uneori sfâșietoare, așa cum se rupeau din rănile lui, așa cum îi înfloreau lumina ochilor.

Cărturar fără ostentație, dar substanțial, Nicolae Dan Fruntelată credea că nu poți fi poet și scriitor dacă nu ai un bagaj cultural, pe care să-ți sprijini opera în cunoștință de cauză. El își tot îmbogățea acest bagaj citind istorie, filosofia culturii, politică, dar mai ales literatură veche și nouă, fără a ocoli literatura contemporană românească. Parcurgea fără prejudecăți cărțile pe care le primea de la prietenii lui, recunoscând în ele, fără greș, miezul artistic. Lucra mult, scria mult, cu seriozitate și mare consum nervos. Mereu avea ceva în lucru și în nopțile întunecate ale perioadei de boală de la finalul vieții, crea în gând texte complete, pe care le punea pe hârtie a doua zi. Povestea minunat, între prieteni sau în scris, urmărind, în fond, poezia ce insufla cu har rândurile de proză. Din această „meștereală” arghezian, a rezultat o operă ce pare că-i exprimă marele talent cu o uluitor de colocvială ușurință, dar este, în fapt, rodul unei înalte conștiințe creatoare, a artistului care își asumă destinul creator și luptă permanent să și-l desăvârșească.

Ca orice artist, Nicolae Dan Fruntelată iubește mult: își iubește pământul, vatra părintească, țara și familia, iubește oamenii și viața, dar mai presus de orice, iubește cuvintele și ele îl iubesc la rândul lor, venind ori de câte ori le cheamă și dând naștere unei autentice mitologii literare a lumii Sudului, a cărei hartă are în centru Bălăcița și Dăsnățuia.

Propunem ca, sub semnul rubricii „Sud, până la capăt”, să ne reîntâlnim în numerele următoare ale frumoasei reviste „Sud” cu o parte dintre poveștile ori nucleele narative din opera lui Nicolae Dan Fruntelată, încercând un fel de cartografie subiectivă a mitologiei lui literare.

Întotdeauna, o poveste bună merită citită ori recitită, pentru că din ea se nasc alte povești...

Ioana-Ruxandra Fruntelată

P.S. Ca argument în sprijinul celor de mai sus, vă dăruim un text inedit, pe care Nicolae Dan Fruntelată l-a înregistrat pe reportofonul lui de lucru pe data de 25 mai 2022, la ora 15.32 și pe care l-am putea numi, poate:

Prinții aurului

A fost odată, ca întotdeauna, o poveste a unui mare scriitor rus, poveste care se chema „Despre lăcomie sau cât pământ îi trebuie unui om”. Într-o zi, se împărțea stepa cazacilor călăreți care abia o cuceriseră. Legea era următoarea: primeai atâta pământ cât puteai să înconjuri cu calul până când soarele se ridica de trei sulițe.

Au venit călărețiii cazaci pregătiți, cu apă, cu mâncare, hotărâți să ia cât mai mult din stepă, să devină în sfârșit boieri, să uite de sărăcie. Și a pornit cursa cea mare, cursa nebună pentru pământ, pentru o bucată de stepă. Unii au murit căzând din șa de oboseală, altora le-a căzut calul sub ei și a murit, n-au ajuns nicăieri, n-au dobândit nimic, lăcomia îi mușca asemenea unui tăun uriaș al stepei.

Numai prințul Ogutai, călărețul cazac, călare pe cel mai frumos cal din acea lume, a plecat încet, uitându-se în jur, a privit soarele și a lăsat din loc în loc semnul lui, steagul lui: un lac imens păzit de o turmă de mesteceni.

Și a mers până a auzit un cântec frumos, cântecul unei fete călare pe o iapă albă, cercheză. S-a apropiat, a privit-o, a oprit calul și s-a dat jos din șa, dându-și seama că ajunsese la un lac imens păzit de o turmă de mesteceni. S-au privit cei doi tineri, s-au luat de mână, au amețit de atâta frumusețe câtă au văzut în ochii lor. Prințul a înfipt acolo ultimul steag pe care îl avea și s-au așezat pe iarbă să se bucure de liniște și de tot ce era în jur.

Pe lângă ei, treceau călărețiii cazaci pe caii în spume și îi priveau batjocoritor pentru că tinerii uitaseră pentru ce erau acolo, uitaseră că trebuie să ia cât mai mult pământ.

Cei doi s-au așezat pe malul lacului, au adormit și au visat o casă de piatră. Și au visat că în jurul lor era un trib de altâni, de oameni ai pustiei, gata să le împlinească orice dorință.

Când s-au trezit, soarele trecuse de mult de trei sulițe. Moșia lor era mică, era numai în jurul lacului aceluia. Ceilalți au râs de ei, i-au părăsit acolo și au plecat în asfințit să-și ia în stăpânire moșiile lor mari, cucerite cu lăcomie.

Cei doi tineri, Ogutai și Eremira, au rămas acolo. După un timp, au venit oamenii unui trib care se numeau altâni, oamenii aurului, și le-au dăruit tot ce le trebuia, le-au făcut o casă de piatră, au scos din apele lacului somoni negri, le-au pus icre îmbietoare în față, le-au adus vin de poame și așa a pornit viața lor, acolo, în ținutul care s-a numit de atunci Altai, ținutul aurului.

Aceasta e o poveste. Ogutai a ajuns bogat, pentru că știa să-i iubească pe oameni, pentru că știa să fie alături de ei. Lui i s-a spus Altân-bei, prințul aurului.

La mii de kilometri de acolo, într-un alt ținut al lumii, mai era un prinț căruia i se spunea în limba tătărască tot Altân-bei, beiul aurului și care, ca și Ogutai, era bogat și iubit, avea o viață fericită. S-a întemeiat acolo, la mii de kilometri distanță, unde trăia el, o țară care s-a numit Arieș.

Arieș și Altai, țările aurului, țările care se părea că nu se vor întâlni niciodată în istorie și totuși, peste sute de ani s-au întâlnit. S-au întâlnit să se războiască, s-au întâlnit să se ucidă, n-au ținut cont de faptul că aceeași iubire îi zidise și pe unii și pe ceilalți.

Altân-bei de la Arieș a murit dimpreună cu copiii lui, Altaiul s-a pustiit, conducătorul lui dintr-o vreme a trăit ca un sălbatic și și-a făcut o armată cu care a plecat să cucerească lumea, când puteau să trăiască în ea și unii și alții.

Prințul Arieșului și prințul Altaiului nu s-au iubit, nu au fost frați, n-au luptat niciodată pentru aceeași frumusețe. S-au întâlnit să se omoare doar, s-au întâlnit în altfel de lăcomie, lăcomia aurului, care ucide mai mult decât lăcomia pentru pământ.

Iată două mari minciuni ale istoriei care se întoarce cu spatele, care tace ori de câte ori întâlnește o dramă cumplită în calea ei.

Acestea sunt poate numai două povești, ivite din altă poveste, căci vedeți dumneavoastră, poveștile din povești se nasc...

Nicolae Dan Fruntelată

Flash-back

Un oaspete de neuitat

(„l'amitié d'un Roumain de passage")

Titus Vîjeu

„O carte mare rămâne mereu vie, crește și îmbătrânește cu noi, nu moare niciodată. Timpul o îmbogățește și o modifică, pe când lucrările lipsite de interes ies din istorie și dispar."

Jean-Claude Carrière

L-am privit cu atenție, stârnit de caracterizarea pe care i-o făcuse cândva Roger Boussinot în faimoasa **L'Encyclopedie du Cinèma**: „*Ce gaillard, au physique de Mephisto* (...) *est aussi un homme d'une grande culture éclectique comme il se doit*" („Acest zglobiu cu trup de Mefisto (...) e totodată un om de mare cultură, eclectic cum se cuvine"). I-am mărturisit de altfel „sursa" concentrării și s-a amuzat de-ndată. Era, evident, un „gaillard". Cât despre uriașa sa cultură aveam nenumărate dovezi, dezvăluite de ampla desfășurare profesională în literatură, teatru ori cinema. Mai ales prestația în acest domeniu al celei de-a șaptea arte îl impusese pe Jean-Claude Carrière ca pe o personalitate de prim rang în filmul european. Începând cu anii '60, când colaborează strâns cu inteligentul Pierre Etaix (corealizatori la **Rupture**, **Heureux anniversaire**) și după o lungă cooperare în calitate de scenarist cu marele regizor Luis Buñuel (odată cu **Le journal d'une femme du chambre** – 1964 și până la **Cet obscur object du désir** – 1977) el s-a impus drept un activ și inspirat „scriitor de filme", propunând spectatorilor scenarii originale ori adaptări pentru ecran ale unor valoroase texte literare. Timp de șase decenii a dăruit zeci de opere, unele de prim-plan, istoriei filmului universal. A colaborat fructuos cu regizori francezi, germani, italieni sau americani, între filmele sale recente numărându-se **At Eternity's Gate** (r. Julian Schnabel -2018), **L'Homme fidèle** (2018) și **Le sel des larmes** (2020), ambele în regia lui Louis Garrel.

De la debutul său literar cu **Lézard** (ed. *Robert Laffont* – 1957) Jean-Claude Carrière a dovedit o energie creatoare greu de egalat...

Și iată-l în primăvara anului 2004 la București unde venise însoțit de fostul meu coleg Octavian Greavu, care-i regizase la Teatrul *Nottara* o „trilogie existențială" (cum o numisem la premieră) și care tocmai fusese tipărită într-un volum sub titlul **Girodina** ce cuprindea cele trei texte dramatice (**Girodina**, **Ușa** și **Circuitul normal**) la editura *VOG*. După vizita la București o mare editură, *Humanitas,* avea să preia sarcina de onoare a editării unor cărți ale autorului, precum **Povestiri filosofice din lumea întreagă**, **Cercul mincinoșilor** ori **Nu sperați că veți scăpa de cărți !** (aceasta semnată împreună cu Umberto Eco, cei doi cărturari răspunzând întrebărilor adresate de eseistul-jurnalist Jean-Philippe de Tonnac).

Dar chiar și atunci, în aprilie 2004, avea o anume faimă în România. Tocmai se filmase aici un telefilm după o capodoperă balzaciană: **Le Père Gorriot**. În rolul bătrânului – Charles Aznavour, marele interpret al cântecului francez, deținătorul unei vaste cariere în film și televiziune. Memorabile rămâseseră rolurile din **Tirez sur le pianiste** (r. François Truffaut,1960)) și **Un taxi pour Tobrouk** (r. Denys de la Patellière – 1960), două din alte zeci pe care le făcuse, inclusiv pe partituri scenaristice semnate de Jean-Claude Carrière, ca **Toba de tinichea** (*Die Blechtrommel*, r. Volker Schlöndorff – 1979).

Presa manifestase un viu interes pentru această ecranizare după Balzac, filmată la Castel Film, la Muzeul Cotroceni dar și în interioare ceva mai modeste din București. Coproducția franco-română, regizată de Jean-Daniel Verhaege, amintea de vremurile de odinioară în care cele două țări latine realizau pelicule importante: **Ciulinii Bărăganului** (1957), **Codin** (1963), **Steaua fără nume** (1965) ori **Serbările galante** (1965), cel din urmă purtând semnătura regizorală a lui René Clair, unul din cineaștii de seamă ai lumii.

Cu puțin timp înaintea vizitei sale la București, lui Jean-Claude Carrière i se pusese în undă **Agenda**, ce se dovedise un succes al Teatrului Național Radiofonic. A ținut să cunoască echipa condusă de regizorul Gavril

OASPEȚI LA RADIODIFUZIUNE

Scriitorul Jean Claude Càrriere

În cadrul vizitei sale la București prilejuită de lansarea, la Editura Vog, a volumului de teatru conținând piesele Girodina, Ușa, Circuitul normal *în traducerea lui Octavian Greavu, cunoscutul scriitor francez Jean Claude Càrriere a fost și oaspetele Societății Române de Radiodifuziune, unde s-a întâlnit cu realizatori din domeniul literaturii și al teatrului.*
Scenarist al unor importanți regizori ca Luis Buñuel, Milos Forman, Andrej Wajda, Jean Luc Godard, colaborator, ca dramaturg, al lui Peter Brook la Mahabharata, *Jean Claude Càrriere a fost inclus de curând și în proiectul realizat la Teatrul National Radiofonic în colaborare cu programul „Face à Face" al Ministerului Culturii și Cultelor. Piesa* Agenda (Aide–memoire), *înregistrată și difuzată pe postul România Cultural, s-a bucurat de un binemeritat succes. În prezența creatorilor spectacolului radiofonic, regizorul Gavriil Pinte, actorii Lamia Beligan, Marius Bodochi, la întâlnirea de la Sala „Catinca Ralea", oaspetele francez a fost prezentat de scriitorul Titus Vîjeu și s-a întreținut pe teme literar-teatrale cu alți realizatori din Radiodifuziunea Română.* (D.P.)

Jean Claude Carrière și Titus Vîjeu

Pinte și am organizat întâlnirea în sala Catinca Ralea a Radiodifuziunii Române. De altfel, unii interpreți, precum Lamia Beligan făceau parte și din distribuția telefilmului **Moș Gorriot**.

Avea o sinceră prețuire și o bună cunoaștere a teatrului românesc. Actorii noștri stabiliți la Paris însemnaseră mult pentru marile scene din Hexagon: de la Genica Athanassiou, muza nefericitului Antonin Artaud, la Alexandru Michalescu, de la Alice Cocea la Elvira Popescu...

Am profitat de apariția în acele zile la *Humanitas* a cărții lui Luis Buñuel, **Ultimul meu suspin** pentru a evoca prietenia ce l-a legat în anii treizeci pe marele regizor spaniol de un cineast franco-român, prea puțin cunoscut conaționalilor noștri: Eli Lotar. Fiul cel mare al lui Tudor Arghezi, născut în 1905 la Paris dintr-o iubire a poetului cu o româncă ce se exilase la Paris pentru a-și ascunde sarcina, s-a întors în capitala Franței încă adolescent și se simțise atras puternic de noua artă a cinematografului. Al treilea film al lui Buñuel, **Tierra sin pan** (1932) l-a avut ca operator pe Lotar, care a știut să redea în imagini crude, dar convingătoare sărăcia endemică a unei regiuni iberice izolate de civilizație.

Evident, Jean-Claude Carrière cunoștea bine amintita legătură profesională. Mai ales că, după cum mărturisise de la bun început Buñuel „după lungi conversații, Jean-Claude Carrière fidel tuturor celor relatate de mine m-a ajutat să scriu cartea aceasta".

Modestia îl împiedica să recunoască marele sprijin pe care-l acordase, timp de aproape două decenii unui mare rebel. Împreună realizaseră atâtea capodopere cinematografice: **Belle du jour** – 1966, **La Voie lactée** – 1969, **Le charme discret de la bougeoisie** – 1972, **Le Fantőme de la Liberté** – 1974, **Cet obscur objet du désir** – 1977. Cel din urmă a fost și ultimul film al marelui cineast spaniol născut odată cu veacul XX (22.02.1900) și mort în iulie 1983 pe pământul mexican ce-l adăpostise în vremuri de restriște. Prietenia celor doi a rămas în istoria filmului.

Dar nu doar Luis Buñuel și-a dat seama de înzestrarea lui Carrière. Mulți alți cineaști de faimă l-au solicitat în crearea unor mari proiecte artistice. Printre ei, Milos Forman, care sosind prima oară la Paris a fost găzduit de Jean-Claude Carrière. Tocmai se turna la Joinville **Belle du jour**, bun prilej pentru a fi prezentat lui Buñuel, care văzuse **Dragostele unei blonde** și care s-a întreținut cordial cu junele său confrate de dincolo de Cortina de Fier. După invadarea Cehoslovaciei de către armatele unor „țări frățești" Forman s-a stabilit în Statele Unite ale Americii unde a realizat câteva filme excepționale. Începând cu **Taking off** – 1974, continuând cu **Valmont** – 1989 și **Les Fantőmes de Goya** – 2006, regizorul ceh s-a sprijinit pe talentul scenaristic al prietenului său francez.

De altfel, în 2007, la editura PRO avea să apară **Fantomele lui Goya**, romanul ce poartă pe copertă numele celor doi autori: Jean-Claude Carrière și Milos Forman.

Nu voi afla probabil niciodată câte mii, zeci de mii de pagini a scris și a tipărit acest om de o modestie extraordinară, câte mii, zeci de mii de pagini au fost transferate din cuvânt în imagine filmică. Cred că nici el nu știa, căci o viață întreagă a scris, fără a se întreba vreodată dacă nu merită și el un ceas de odihnă.

Mă bucur să fiu alături de el aici, la București, să-l însoțesc la diverse întâlniri cu oameni de artă unde-mi revine sarcina de onoare de a-l prezenta. Interviuri la radio, la televiziune, vizionări de spectacole. Cele câteva zile petrecute în capitala României ar fi putut să-l dezarmeze datorită ritmului impus de gazde. Dar el reușea să facă față tuturor solicitărilor, fără a se plânge și dezvăluind astfel acel intens antrenament al creației ce-l fortificase...

Nu știam atunci câte alte și alte filme și cărți urmau să se ivească din mintea acestui fiu de podgorean francez, sortit să îmbogățească lumea cu plăsmuirile sale. Chiar dacă, așa cum avea să precizeze în prefața la cel de-al doilea volum din **Povestiri filosofice din lumea întreagă** (*Le Cercle des menteurs II*) „uneori în ceea ce se povestește e greu să se separe realitatea de plăsmuire. Dintotdeauna, realul și imaginarul se amestecă, se atrag, se resping și fug unul de celălalt, ca într-un joc. Dar «imaginația este regina realității» – a spus (cred) Baudelaire. Prin urmare, totul este adevărat".

Longevitatea creatoare a lui Jean-Claude Carrière s-a sprijinit întotdeauna pe jocul acesta al artei. Dar și al vieții, deopotrivă.

Îl ascultam cum vorbea cu o mare simplitate a rostirii dar plin de convingere. Îmbrăcat într-un costum de *blue*

(continuare în pag.5)

(urmare din pagina 4)

jeans, într-o vreme în care acest tip de vestimentație aproape dispăruse la noi, mi se părea că își afirmă astfel fidelitatea față de tinerețea sa de cândva, marcată de fenomenele contestatare ale generației.

Pentru o clipă mi s-a părut că-l văd în imaginile documentare ale lui mai ’68. Un mai glorios, ce începuse practic în luna februarie a acelui an, prin protestele din fața Cinematecii Franceze, alături de Marcel Carné, de Truffaut și Godard, de sutele de cineaști și cinefili ce denunțau abuzul prin care cel mai faimos ministru al celei de-a V-a Republici, André Malraux, îl demisese de la direcția Cinematecii pe Henri Langlois, fondatorul și conducătorul timp de decenii al acesteia...

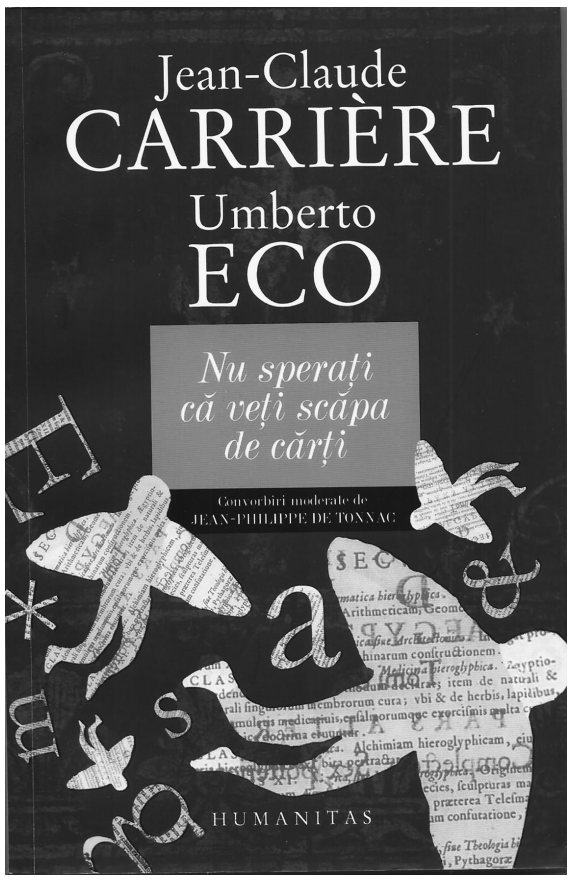
întreagă, urmărea cu sufletul la gură, zapând diversele posturi de știri. La un moment dat și-a amintit de o veche prietenă new-yorkeză, ce locuia la doi-trei kilometri depărtare de World Trade Center. A sunat-o și a întrebat-o dacă este în ordine. Doamna nu părea să-i înțeleagă neliniștea. Pregătea în bucătărie prânzul, la care-și invitase o bună prietenă.

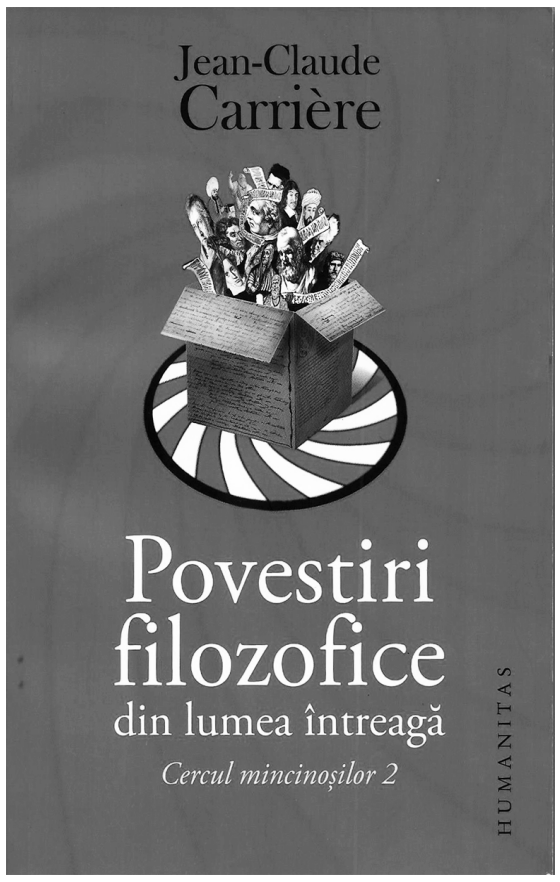
Nu știa nimic despre marea tragedie americană ce se derula la doi-trei kilometri distanță pentru că avea televizorul închis. O lume întreagă se zbuciuma, inclusiv Jean-Claude, la Paris. Numai doamna își trăia orele sale de ignoranță protectoare pentru că nu deschisese cutia aducătoare de vești...

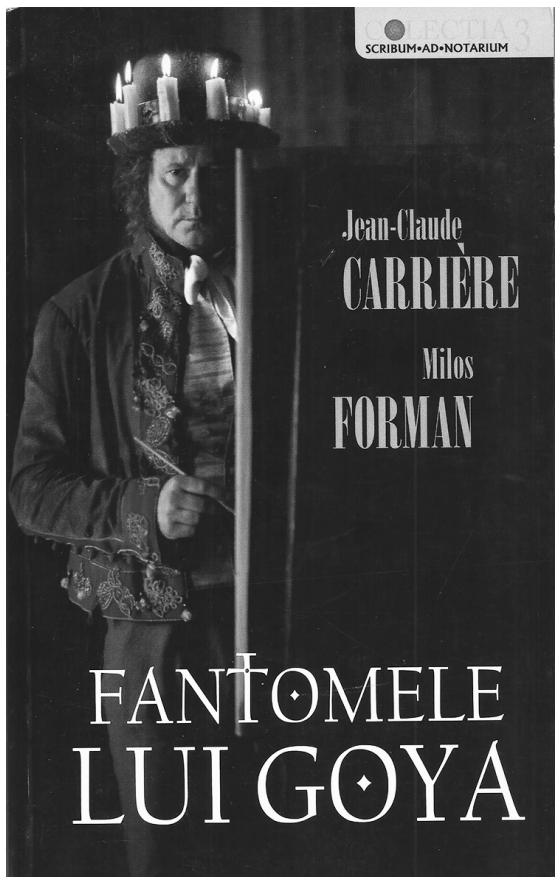
Ne întoarcem la cărți, neștiind că într-o astfel de întruchipare de hârtie a spiritului voi afla peste ani un gând al său care avertizează că „viitorul nu ține seama de prezentul și îl împinge, îl alungă spre un viitor ce a devenit un uriaș semn de întrebare...”

Înainte de a ne despărți în primăvara aceea de la București i-am propus să ne întoarcem într-un fel, în trecut. Știam că după solide studii universitare în domeniul istoriei se consacrase desenului și scrisului. Despre scrisul său știam multe lucruri dar nu știam mai nimic despre desen. I-am mărturisit acest lucru și a zâmbit. Apoi a luat o foaie de hârtie pe care mi-a schițat portretul, dăruit apoi „cu întreaga prietenie”. Mulțumesc și pentru aceasta, Jean-Claude !

Jean-Claude a părăsit această lume la 8 februarie 2021, la vârsta de nouăzeci de ani, cu conștiința că „ne-am instalat în mișcare, în schimbare, în efemer”. Uneori își folosise condeiul cu care scrisese scenariile a zeci de filme pentru a memora în câteva linii prietenii și

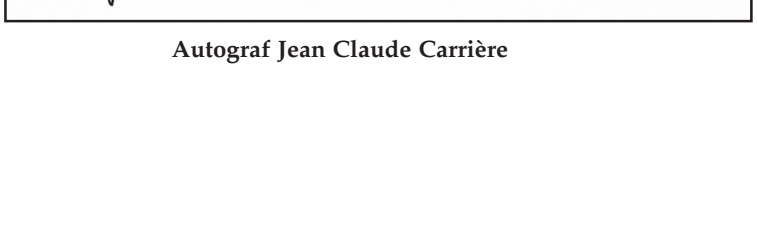

Nu l-am întrebat dacă se aflase într-adevăr acolo dar i-am amintit un fapt ceva mai recent, legat de atentatele din 11 septembrie 2001.

Mă aflam în Franța când îl auzisem la France Inter, unde deținea o cronică matinală de doar trei minute, povestind cum în acea zi, fatală pentru omenirea trecut și nici măcar de prezent (...) Ceea ce mă frapează cu adevărat e totala dispariție a prezentului...”

Chestiunea mă neliniștește, mai ales când citesc ceva mai la vale că „dacă memoria noastră e scurtă, se datorează faptului că acest trecut recent presează cunoscuții aparținând aceleiași lumi în care ne întrebăm până la moarte „dacă am văzut cu adevărat filmele pe care credem că le-am văzut”.

Cred că un popor care, în secolul 21,
nu va putea să se recunoască
în ficțiunile care i se propun
riscă să dispară.

Jean-Claude Carrière

A Titus

avec toute l'amitié
d'un Roumain de passage
dans le "cirque"

Tti amicalement

Jean Claude Carrière

Autograf Jean Claude Carrière

Desen Jean Claude Carrière

Cristiana Maria Purdescu, poetă, artistă vizuală și profesoară de biologie, s-a născut în comuna Negreni, jud. Teleorman, astăzi satul Negreni, comuna Tătărăștii de Jos, jud. Teleorman. Este de formație științifică și artistică, absolvind ca șefă de promoție nu numai liceul, ci și Facultatea de Biologie, Universitatea București, și Facultatea de Științe Naturale și Agricole, Universitatea București, Facultatea de Arte Decorative și Design, Universitatea Națională de Arte din București. Are un masterat în Științe Economice – Managementul investițiilor și un Doctorat în Arte Plastice și Decorative la UNAB, Magna Cum Laude. A fost 25 de ani profesoară titulară la catedra de biologie din mai multe școli și licee din București. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, publicând din anul debutului, 2000, 13 cărți de poezie, traduse în limbile engleză, franceză, italiană și albaneză, fiind inclusă în antologii, almanahuri, dicționare de literatură. Ca membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala București, a participat la peste 50 de expoziții personale și de grup, în țară și în străinătate, a făcut numeroase prezentări în cadrul unor festivaluri internaționale de modă: Bucharest Fashion Week, Strasbourg Fashion Days, Fashion Tv Festival Ibiza, Fashion Tv Summer Festival etc. Talentul și creativitatea diversă i-au fost răsplătite cu premii naționale și internaționale. Ca poetă, s-a remarcat prin volumele, multe bilingve, de o ținută elegantă, salutate elogios în cronici ample. Regretatul Traian T. Coșovei observa că poeta „și-a căutat un ton distinct în poezia română contemporană și l-a găsit". Cristiana Maria Purdescu, prin aspect, conduită și creația pe multiple planuri, se individualizează pregnant în spațiul nostru cultural, în pofida unei discreții rafinate, dincolo de care se află candori, dureri, doruri, sublimate în reale testimonii de frumusețe și puritate sufletească. (**Victoria Milescu**)

Cristiana Maria Purdescu

RISIPA DE A FI

Pictează-mi neliniștea pe pereții unei peșteri.
Fărâma de speranță umbroasă
s-o înăbuși în fumul întunericului.

Risipește-mi chipul în amurguri,
printre razele apusului,
în adâncimi de culori versatile.

Ascultă, la final, ritmul iubirii duse
și muzica demult apusă
în privirea neagră a nopții...
Ascultă !
Risipa de a fi...

PICTEAZĂ DORURI CARE DOR

Am fost prea mult a voastră, dragii mei,
și poate a mea am fost doar în durere.
M-am risipit ca gândurile-n gând,
m-am adunat, iubindu-vă-n tăcere.

Și-am învățat că încă se mai poate
să porți cu bine dorul altcuiva...
Că dacă în gându-mi fericirea uită să coboare,
va poposi cu siguranță undeva.

Am fost prea mult a voastră, dragii mei...
M-am risipit adesea-n marele anonimat,
dar cât există doruri și dureri,
sunt sigură că n-am plecat.

Și dacă rătăcirea în departe
pictează doruri care dor,
cât mai există adâncimi de gânduri,
iubirile nu mor, nu mor...

MELANCOLICĂ ȘI ÎMPOVĂRATĂ...

Melancolică și împovărată,
ascult vântul
și gândurile ascunse
care mai iau ceva din necuprins.

Împovărată,
trec în fugă pe lângă iubirea
adormită în golul
pe care încerci să-l umpli cu lacrimile tale.

Ascult tăcerea
și văd zidul care se înalță
pentru a te ascunde.

Mă pierd în nemiloasa iarnă,
legănată de aprigul vânt,
printre gândurile și vocile
care nu-și regăsesc ecoul.

VĂD... ȘI MAI VĂD...

Văd timpul cum aleargă grăbit,
o mare agitată de vânt, valuri, spume,
zidul vieții cum se prăbușește rapid
și amurguri care curg anonime.

Și mai văd, printre stingeri infinite,
iubiri risipite pe cerul înnorat,
o viață copleșită de deveniri
și timpuri care nici n-au existat.

VOM CĂUTA LUMINĂ

Năvălește toamna peste lumi,
se întinde neființa peste tot,
și întunericul
e gata să ne înghită.

În lumea până mâine a noastră,
minunile vieții suferă
în subitele plecări
de la urmă.

În infinita adâncime,
nesfârșite porți s-au deschis,
iar sufletele sfâșiate dureros
au puțin răgaz de pocăință.

În Universul zdruncinat,
vremea lumii se dărâmă.

Ca într-un vis
ne vom afla veghind
și rătăcind,
vom căuta lumină.

DUPĂ ATÂTA INTIMITATE

După atâta intimitate,
Știu sigur la ce voi renunța,
O funie cu visuri spulberate
Atârnă-n mintea și-n tăcerea mea.

De azi, în altă lume mă strecoară
Vuietul anilor petrecăreți,
Steaua coboară, frunza coboară,
Voi trece prin mine, să nu mă vedeți.

TREC CUMINTE ÎN ALT VEAC

Eu îmi trezesc mileniile duse
și trec cuminte în alt veac -
o pasăre cu aripile aprinse,
zburând deasupra tristului copac.

Si timpuri care au fost se redeșteaptă,
din noaptea depărtărilor și atât,
iubirea mea, o altă lume așteaptă,
creată din nimic, s-o ia de la început.

Eu îmi trezesc mileniile duse
și trec ca fulgerul prin aștri -
o pasăre cu aripile aprinse,
cu pene aurii și ochi albaștri.

MAI COBORI UN NOR...

Vijelia s-a pornit din senin,
iubirea noastră tremură de dor.
Tu, abandonat într-o dureroasă tăcere,
mai stingi o stea, mai cobori un nor.

Pe cer, luna, sălbatică și tristă,
se furișează printre nori, ducându-se la culcare...
Tu, vrăjit de călătoria mea spre nicăieri,
mă pregătești de marea înserare.

Deși nu trăiesc când cobor în a fi,
deși mi-e teamă de orice sfârșit,
tot mai vreau să-ți umplu golul cu un dor
pe care-l iubesc nemărginit.

DAR LUMEA N-O SĂ ȘTIE

Toate-s pe sfârșite,
Trecutul e un strugure uscat în vie,
Și eu te iert
Și lumea n-o să știe.

S-au veștejit toți crinii și toți mărăcinii,
Grădina s-a decolorat spre gri,
Amurgul se scurge ca o baltă
Și ce-o mai fi, o mai fi...

Pe fața mea se scurg muguri de gheață,
Ochii se sting în privirea pustie,
Rănile n-or să se șteargă nicicând,
Dar lumea n-o să mai știe...

DINTRE TOATE

Străzi bătute de ploi,
Frunze de-acum ruginii
Și noi,
Despre noi ce mai știi ?

Îmi vorbesc de tine
Fereastra și strada întunecată,
Un fulger taie din cer
O bucată.

Cer, jumătate de cer,
Dragoste jumătate,
Numai pustiul rămâne întreg
Dintre toate.

NOAPTE DE VARĂ

Liman răcoros... În noaptea de vară,
Vântul se mișcă prudent,
Compasul luminos al lunii
Măsoară gândul adolescent.

Secvențe din vise hoinare
Pătrund în magica panoramă...
Noapte, ochiul spart al lunii
Mă cheamă, mă soarbe, mă cheamă.

Clipă liniștitoare... Un pas domol
Trece ființa exotică prin Ursa Mare...
În vântul nopții de vară,
Eu și golurile interstelare.

RĂZBUNĂ-MĂ CUMVA

Melancolică încă mai sunt
Și singură cu tine în patimile mele,
Te-ai înserat, iubite, cu nori bătuți de vânt,
Cu umbre care se lipesc de piele.

Și mi-e urât cum trebuie să-mi fie
În noaptea asta nepătrunsă, rea,
Melancolie, tu, melancolie
Lovește-l și răzbună-mă cumva....

Luminița Cornea

File de monografie:

O VIAȚĂ SUB SABIE (XVII)

„*Pe marginea Dunării / Trec flăcării cu boii / Iar în fruntea boilor / Merge Floarea Florilor / Dragostea feciorilor*” – un fragment dintr-un cântec popular pe care l-am găsit însemnat pe ultima pagină a unui caiet de însemnări al tatălui meu, preotul Ioan Graure. Deși aflat de mulți ani în Ardeal, sub povara sabiei lui Damocles, preotul Graure păstra tăinuită în suflet dragostea lui pentru „marginea Dunării”, pentru locurile copilăriei din satul Oinacu de pe malul Dunării.

Dunărea le era permanent ajutor țăranilor, nu numai prin bogăția peștilor, hrana obișnuită în acea vreme – chiar în ziua de Paști, acolo, în satele de pe malul Dunării, mâncarea principală, tradițională, este peștele – felului de mâncare pregătită i se spunea „pește ca la Paști”. Îmi amintesc, copil fiind, în fiecare vacanță de vară stăteam două luni la bunicii de acolo. Condițiile erau cele din oricare sat din vremea aceea, cam așa cum Marin Preda a înfățișat satul din Câmpia Dunării. Vara, țăranii aveau gheață păstrată în pivniță – calupuri de gheață, învelite în paie, puse din iarnă, tăiate din apa înghețată a Dunării. Bineînțeles că această gheață avea multe întrebuințări; cred că nimeni, atunci și acolo, nu auzise de frigider. Folosind gheață din pivniță, mamarea de la Remuș prepara nepoților înghețată. Doamne, cum o așteptam și cât ne mai bucuram ! Într-o zi de caniculă, într-un sat, noi mâncam înghețată ! Ce deliciu ! Greutățile părinților nu le știam, nu le presupuneam, nu ni le transmiteau. Noi aveam jocurile noastre, în care intrau și oarecare munci adiacente trudei părinților și bunicilor noștri. Astfel, bunica ne trimitea să aducem frunze și crenguțe cu frunze de duzi, pentru viermii de mătase împrăștiați pe așternuturi albe în două camere. La ceva vreme, viermii se înconjurau cu mătase aurie, formând gogoși de mătase. Acestea constituiau materia primă pentru borangic din care se confecționa cu mare măiestrie, în război ori cusute, marame și ii. Alte vremuri !

*

Preotul Ioan Graure consemna zilnic în jurnal tot ceea ce făcea (idee amintită în episoadele anterioare). Ce înțelegea prin *Jurnalul pastoral* ? Având în vedere însemnările zilnice ale preotului scriitor Gala Galaction (scris până în anul 1955), mărturisește: „E singurul act prin care se poate vedea legătura nemijlocită a preotului, a Bisericii cu enoriașii – învățătorii, profesorii, medicii nu mai au acest avantaj, fac naveta, sunt grăbiți – ori preotul n-are voie și n-are dreptul să fie grăbit. Din această nemijlocită legătură cu poporul, pot să se nască ...izvoare de inspirație. Un scriitor, citind din jurnalul meu pastoral, a rămas surprins: Știi, mi-a spus el, la scriitori există o criză de subiecte, ori, aici, în acest jurnal, am dat de multe subiecte numai în câteva minute, și aceasta pentru că, adaugă el, aici e realitatea vie. În adevăr, sunt multe cazuri de care eu, care sunt în mijlocul enoriașilor mei și ar trebui să fiu obișnuit, sunt totuși surprins.”

Suntem prețuiți după câtă iubire iradiem în jurul nostru !

„În 1971, Ion Bogdan îmi spunea că mult timp preoții din Săcele i-au sfătuit pe toți credincioșii din Sub Obrej să facă parte din biserica ortodoxă din Săcele, după cum, administrativ, fac parte din orașul Săcele. Aceștia însă au răspuns că nu pot face așa ceva, întrucât au la Tărlungeni mormintele părinților și strămoșilor. Preoții le-au spus că li se vor da la Săcele morminte gratuite în care ei să îngroape oasele părinților și strămoșilor lor pe care le vor dezgropa din mormintele cimitirului din Tărlungeni. Credincioșii, însă, au răspuns că în Săcele nu se poate să li se dea morminte, ci doar locuri de morminte, așa că chiar dacă din mormintele din Tărlungeni vor lua oasele, nu pot lua și sângele care s-a scurs și pământul format din carnea morților și că, deci, dacă vor lua oasele, mormintele lor vor rămâne tot la Tărlungeni. În consecință, credincioșii de Sub Obrej au rămas să facă parte tot din parohia Tărlungeni.” Ce simple și frumoase sentimente de iubire ! Iubire de moșie !

*

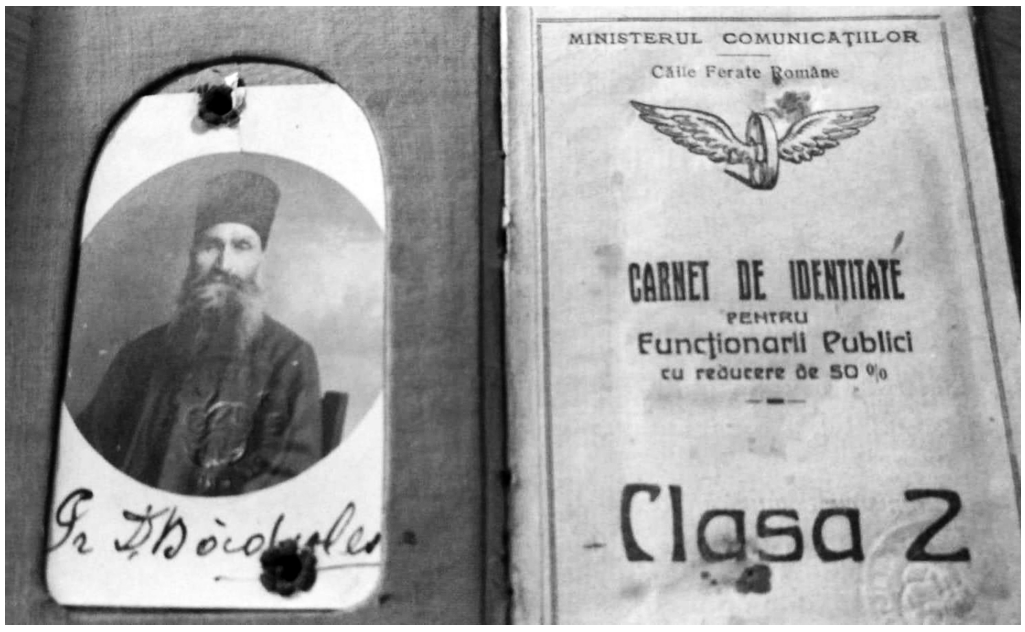
Documentele păstrate în orice familie au o imensă valoare documentară. De curând, o verișoară (Elena Munteanu) a descoperit într-un locșor uitat de vreme un document datat 1925, pe numele Dumitru Bădulescu, preot-ctitor al bisericii din satul Remuș, localitate aflată în imediata apropiere a municipiului Giurgiu. Mormântul preotului Bădulescu (mort în 1938), bine îngrijit de credincioși, se află lângă altarul bisericii ctitorită de el, în Remuș. Preotul Dumitru Bădulescu este bunicul matern al mamei mele, soția preoteasa preotului Ioan Graure. Documentul este un *Carnet de identitate pentru funcționarii publici* cu 50% reducere pe *Căile Ferate Române*, elibert de *Ministerul Comunicațiilor*, cu fotografia și semnătura: Pr. Dumitru Bădulescu, „clasa 2". În interiorul Carnetului, se află *Autorizația de călătorie* cu următorul conținut:

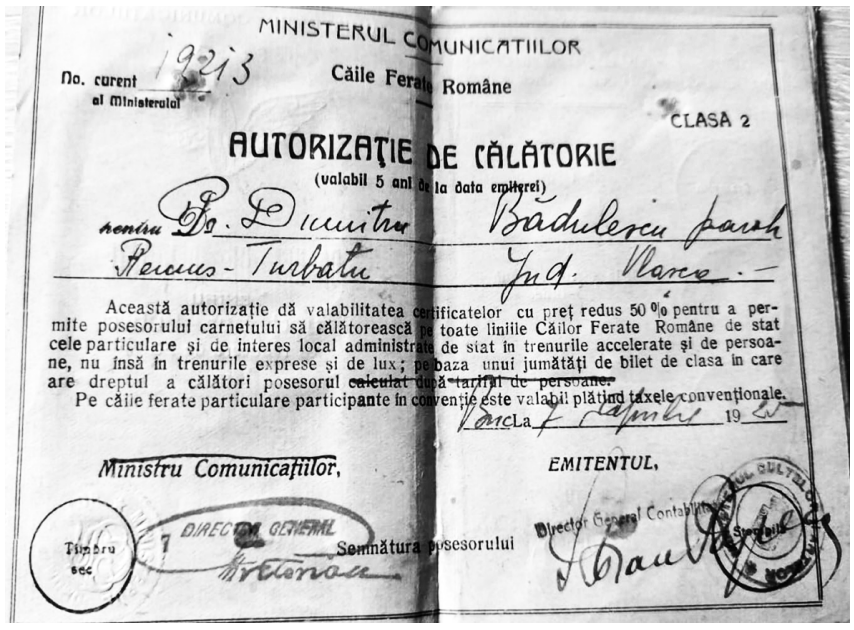
„*MINISTERUL COMUNICAȚIILOR, Căile Ferate Române, no. curent 19213 al Ministerului, Clasa 2.*

AUTORIZAȚIE DE CĂLĂTORIE (valabil 5 ani de la data emiterii)

Pentru Pr. Dumitru Bădulescu, paroh, Remuș – Turbatu, jud. Vlașca.

Această autorizație dă valabilitate certificatelor cu preț redus 50%, pentru a permite posesorului carnetului să călătorească pe toate liniile Căilor Ferate Române de stat, cele particulare și de interes local administrate de stat în trenurile accelerate și de persoane, nu însă în trenurile exprese și de lux; pe baza unui jumătăți de bilet de clasa în care are dreptul posesorul carnetului.

Bucureștii la 7 aprilie 1925"

Autorizația are semnătura Directorului General din Ministerul Comunicațiilor, semnătura Emitentului, Director General Contabilitate, marcată cu timbru sec și cu parafa Ministerului Cultelor și Artelor, bineînțeles și semnătura posesorului.

Un alt asemenea *Carnet de identitate* am prezentat în volumul *Romulus Cioflec, o viață în imagini* (Editat de Centrul Cultural Județean Covasna, Sf. Gheorghe, 2016). Același text, doar că profesorul și scriitorul Romulus Cioflec are permis de clasa I, are „*no. curent 3619 al Ministerului*”, fiind eliberat cu câțiva ani înainte, în 14 aprilie 1921, emitent fiind Ministerul Instrucțiunii și Cultelor (denumirea ministerelor se schimba frecvent și atunci).

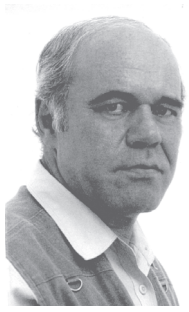
Pe căile ferate particulare participante în convenție este valabil plătind taxele convenționale.

(Va urma)

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XXXV)

Între topos și atopos

Filoteea Barbu Stoian – o scriitoare pentru care literatura este o „Rotativă fără zgomot”

Florentin Popescu

Rotativa fără zgomot – iată un titlu cum nu se putea mai potrivit pentru o carte. L-a dat într-o clipă de fericită inspirație d-na Filoteea Barbu Stoian unui volum care vedea lumina tiparului în anul 2016 la Editura Semne din București.

Înainte de a pătrunde în universul literar al acestei autoare mă simt dator cu o explicație, necesară mai ales tinerilor de azi, care trebuie să știe cu exactitate sensul în care este folosit termenul de rotativă – acela de mașină folosită la tipărirea ziarelor de mare tiraj. Așa ceva nu prea se mai întâmplă azi fiindcă tirajele publicațiilor de la noi abia ating cifra de câteva sute de exemplare, iar acelea sunt realizate prin alte mijloace, moderne și nu cu rotative. În trecut fie spus, înainte de 1989 și puțin după aceea, lucrând în presă am văzut și eu îndeaproape, în subsolurile Casei Scânteii, rotative scoțând la lumină ziarele gândite și elaborate de redactori și reporteri în birouri.

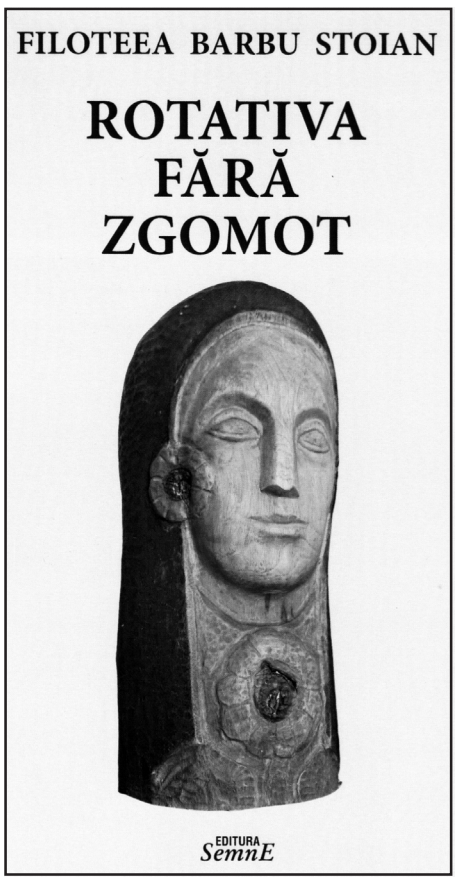
Probabil că intitulându-și astfel cartea, d-na Filoteea Barbu Stoian se va fi gândit că însemnările, reportajele, amintirile cuprinse între cele două coperți se potrivesc cel mai bine acestui generic, sugerându-i cititorului ce fel de scrieri se află în volum.

Acum, când am lângă mine nu mai puțin de zece volume ale autoarei (pe care le-am parcurs „de-a fir a păr, cum s-ar zice”) îmi pot permite să extrapolez titlul de mai sus și să afirm că, de fapt, întreaga literatură tipărită până acum de această autoare reprezintă, la figurat firește, o „rotativă fără zgomot”. Mie unul îmi mai devoalează și un semn, o emblemă, o metaforă sub care poate fi așezat întregul univers literar al d-nei Filoteea Barbu Stoian. Ba, mai mult, metafora ascunde și discreția sub care s-a desfășurat/se desfășoară întreaga existență a autoarei. O discreție mai greu și mai rar de aflat astăzi printre literați, cei mai mulți căutând să iasă numaidecât în față, să se facă auziți, comentați prin reviste și pe la întruniri literare, să fie lăudați și să obțină premii, nu de puține ori organizând chiar și unele „Echipe de zgomote”, ca să folosesc o expresie pusă mai demult în circulația de Fănuș Neagu.

Și pentru că am menționat aci numele marelui prozator, e musai să mai fac o legătură: în 1995, când d-na Filoteea Barbu Stoian publica primul său volum, *Liniște pe ghiol* (Editura Phoenix), prefața cărții era semnată chiar de Fănuș Neagu, care, deși era un generos, nu-și permitea să facă aprecieri cui vrei și cui nu vrei.

Celei care semna atunci volumul *Liniște pe ghiol* i-a citit cu atenție cartea (făcând trimiteri precise la câteva titluri de povestiri de acolo) și în cunoscutu-i stil metaforic trăgea concluzia: „Povestirile doamnei Filoteea Barbu Stoian, clătinând o lume adolescentină... aduc aminte de dureri care nu pot să doară și de năluca unor suferințe dulci... Și totuși auzi cum timpul descântă sângele, cum iarba arde în iubirea de a deveni iarbă de pușcă, somnul absoarbe chipul fericirii ca să-l încorporeze în vis și trecutul scutură un cais peste trupul drumului ce-ar vrea să intre cu toți caii în Mare. Dar trăsura cu înjunghiații din dragoste nu mai vine, caii au luat-o razna peste orizonturi răsturnate și drumul suie mic în suflet, iar Marea cea mare rămâne singură.”

Din 1995 și până în 2022 imaginara „rotativă” a d-nei Filoteea Barbu Stoian a funcționat „în liniște”, temeinic, gospodărește aș zice, și a dat la iveală cărți de proză, de poezie, de memorialistică. În acest din urmă domeniu se poate afirma, fără teama de a greși ori a exagera, că d-sa este o veritabilă „comoară” de informații, care de care mai interesante (despre scriitori și nu numai, despre medii frecventate în ultimele decenii ale veacului trecut. În context nu e de mirare că într-una din cărți (*Enigme de arhivă*, 2019) reproduce în facsimil câteva texte de Nicolae Labiș, iar în alte locuri (*Trasoare de gânduri*, 2010; *Rotativa fără zgomot*, 2016) publică fotografii inedite cu scriitorii pe care i-a cunoscut, precum și reproduceri facsimilate ale unor autori de notorietate. Se înțelege, desigur, că toate acestea sunt de un neprețuit ajutor criticilor și istoricilor noștri literari care se vor apleca asupra timpurilor despre care este vorba.

Cea mai recentă apariție editorială este *Cartea de la Grădina Icoanei* – o foarte interesantă monografie a „Școlii Centrale” (fostă cândva „Zoia Kosmodemianskaia”, unde autoarea a fost profesoară mulți ani la rând), unde scrie cu căldură și cu empatie de câțiva elevi ajunși mai târziu vestiți: Adrian Păunescu, Maia Morgenstern ș.a.

În 2004, scriindu-i prefața la volumul *Umbre pe scrisori* (Editura Artemis) notam între altele: „Fără a fi prin excelență melancolică, precum la romantici și preromantici, ori o poezie a nihilismului, în care totul e înecat în negru și cenușiu... lirica din acest volum poartă, totuși amprenta unei triste metafizice, de vreme ce sentimentul dezamăgirii în fața răsturnării scărilor de valori se insinuează pretutindeni, de la vlădică până la opincă, de la peisaj la ființe”. Ulterior, d-na Filoteea Barbu Stoian a parcurs noi și noi etape, lirica s-a mai decantat, simultan cu atingerea altor stări afective – poate de aici și omagierea prin vers a unui întreg grup de prieteni (scriitori, actori, sculptori și pictori), pentru care poeta are frumoase sentimente de admirație (vol. *Enigme de arhivă*, 2019).

Dincolo de tot și de toate, d-na Filoteea Barbu Stoian rămâne constantă în iubirea pentru ținuturile dobrogene în care a văzut lumina zilei și care i-au marcat întreaga existență. De aici și nota profund melancolică a întregii opere poetice a d-nei Filoteea Barbu Stoian.

Și unde în altă parte ar putea trăi pe deplin melancolia un poet dacă nu pe malul mării ?

„În ritmuri de valuri – citim într-un poem ce deschide volumul *Enigme de arhivă* –, sălbatică,/ marea îmi numără anii,/ îmi spune povești/ cu Mari Singuratici.// Proteus, pe mal,/ crede-n legende, preface/ în acvamarin durerea din mine –/ cariatidă pe rug –/ sub cer înnorat, unde vin/ și se pierd/ șosele de gheață.” (*Aniversară*).

Și astfel „Rotativa fără zgomot” a d-nei Filoteea Barbu Stoian dă la iveală, într-o subtilă succesiune (mai ales în proză și publicistică) observații subtile din mediul/ mediile prin care i-a fost/îi este dat să treacă, nepregetând să pună în lumină frumosul, ori să amendeze ceea ce i se pare că ar spori răul din lume, propunând totodată sugestii și judecăți de mare bun simț.

Poetă, prozatoare, memorialistă, jurnalistă, d-na Filoteea Barbu Stoian își manifestă talentul cu succes, inspirat, pe mai multe corzi de vioară sau, pe mai multe clape de pian.

Și în toate, cu toate reușește să-și cucerească cititorul, să și-l facă părtaș la tumultul de gânduri și sentimente care îi umple sufletul.

Cărțile doamnei: *Liniște pe ghiol* (proză, 1995), *Iubire de septembrie* (roman, 1997), *Fantezii de piatră* (versuri, 1998), *Ofrandă în cuvinte* (versuri, 1999), *Spovedanie de seară* (versuri, 2000), *Evadări din ecuson* (publicistică, 2001), *Autografe în acvaforte* (eseuri, 2005), *Noapte în cristale* (versuri, 2009), *Trasoare de gânduri*, 2010), *Umbre pe scrisori* (versuri, 2014), *Rotativa fără zgomot* (publicistică, 2016), *Basoreliefuri poetice* (2018), *Enigme de arhivă* (versuri, 2019), *Cartea de la Grădina Icoanei* (memorialistică, 2022).

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (VI)

Florentin POPESCU

Nicolae Milescu (1636-1708) reprezintă una dintre cel mai luminoase figuri ale literaturii noastre vechi, fiind unul din puținii cărturari ai vremii care au călătorit foarte mult prin lume.

Nicolae Milescu nu numai că a voiajat mult, ci a și lăsat scrieri valoroase despre locurile prin care a trecut. Cărțile lui *De la Tobolsk până în China*; *Călătorie în China*; *Jurnal de călătorie în China*; *Descrierea Chinei*; *Raportul de stat al soliei lui N. Spătaru în China*; *Aritmologhia, Etica* și *originalele lor latine*; *Manual sau steaua răsăritului luminând apusul*; *Dicționar slavo-grec-latin*; *Genealogia marilor împărați și prinți ruși*; *Vasiliologhion, adică cronologia tuturor împăraților lumii*; *Cronica pre scurt a Moldovenilor*, ca și traducerea *Bibliei adecă Dumnezeiasca Scriptură* (1688) au devenit de referință pentru literatura română de mai târziu.

În articolul pe care i-l consacra în *Dicționarul general al literaturii române*, editat de Academie, Dan Horia Mazilu scria: „Milescu aparținea noii intelectualități sud-est- (și est-) europene deschisă către ideile înnoitoare și către mijloacele științifice agreate în Apus, laicizantă și cu convingeri politice antiotomane. Era un cărturar lipsit de complexe în fața confraților occidentali, preparat – prin formația sa de tip enciclopedic – să dialogheze liber cu ei și chiar să se impună în lumea savantă a Europei”.

Și fiind el un personaj atât de cunoscut și de comentat în toate istoriile literare de la noi, Nicolae Milescu nu putea să nu atragă și atenția unor graficieni de pe întreg mapamondul, care au încercat să-i descopere acele trăsături fizionomice care să-i inspire.

Dl. Nicolae Ioniță, realizatorul frumosului album din 2009 (care ne este și nouă de un neprețuit ajutor) a reținut câte un portret al scriitorului din creația a nu mai puțin de doisprezece graficieni din toată lumea.

Cel mai apropiat de realitate ni se pare portretul semnat de Alexander Moreira (Brazilia), în care vedem un Milescu statuar, cu plete și barbă bine îngrijite. Spătarul privește cu semeție în față, sugerând o mare stăpânire și siguranță de sine, cum, de altfel, stătea bine unui personaj ca el.

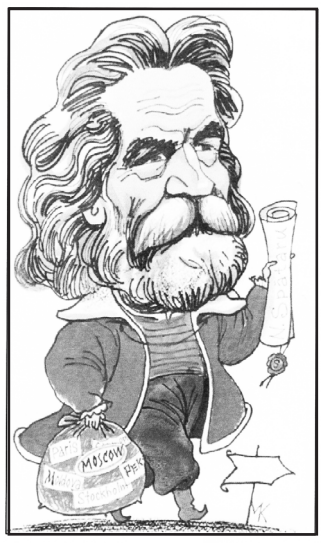
La Kamal Dollah din Singapore cărturarul român se individualizează atât prin pletele leonine și prin barba stufoasă cât și prin mustățile exagerat de mari, lăsate în jos, „pe oală” cum s-ar spune azi într-un limbaj mai puțin academic. Impresionează și aci, în mod plăcut, ochii larg deschiși, privind către un orizont îndepărtat.

Camilo Triana (Columbia), dimpotrivă, îl vede, pe spătar cu ochii închiși, cu maxilarul adus puțin înainte, figura în întregul ei fiind una de om supărat, nemulțumit de ceva. La fel și la alți doi graficieni, tot din Columbia și ei: Guaico și Jose Ricardo Rojas. Nicolae Milescu apare tot cu ochii închiși, sugerând, probabil, interiorizarea personajului, adâncirea lui în gânduri și meditație.

Ucraineanul Nicolaj Kapusta a reușit să ne ofere un personaj convingător prin atitudine și prin adjuvantele desenului portretului: un sac ținut în mâna dreaptă (sac pe care se pot citi câteva din destinațiile cărturarului: Paris, Moldova, Moscova, Stockholm, Pekin); mâna stângă, ridicată în aer, ține strâns și bine rulat un manuscris pe care este înscris numele purtătorului său.

Întregul corp, îmbrăcat în ținută de turist, este dominat de capul mare, impunător și căruia pletele, barba și mustățile lăsate să crească în voie îi dau o măreție aparte.

Nicolae Milescu Spătarul a mai fost imortalizat în desene și de către Clayton Ramos Rabelo, Sergio Raul Morettini (amândoi din Brazilia) Wan Yongkui și Wu Janjun (China), V. Jeevanatha (India), Hugo Sotana (Venezuela).

Nikolaj Kapusta
(Ucraina)

La revedere, *Fratello* !

Ce făcuși, *Fratello* ? Te grăbișI ! Puteai să mai stai. Trebuia să mai stai. Era nevoie de tine în aceste momente când, cum tu însuți spuneai, *o dată-n veac patria moare*. Patria n-a murit încă; este muribundă. Dar te grăbișI, tu, să duci cu tine acest apus prelung și dureros. Casandră a unui timp indolent și nerecunoscător, tu prevăzuse-i totul: „*Eu nu pot spune: Noapte bună, România/ Oriunde te-ai afla !/ Pentru că tu nu te mai afli nicăieri/ Decât, poate, în inima mea*”. Și, știind ce va urma, n-ai mai așteptat dezastrul.

Presimțind plecarea, sau poate cineva de-acolo, de Sus, ți-a anunțat iminenta dată, ți-ai luat rămas bun de la noi, *prietenii tăi dintr-o stea – steaua vieții, steaua literaturii* – și, ca într-un testament, ai spus fiecăruia câte un cuvânt de iubire. Și eram/suntem mulți, dar steaua iubirii tale ne-a încăput pe toți – și cred c-ar mai fi și rămas loc, știind inima ta mare cât o țară.

Zici, în acel panegiric al prieteniei: „*Eu am avut și am o iubire adevărată, mare și definitivă*”. Această iubire, mare și definitivă, a pornit la drum, prin țară, având în substanța ei, combustia care o împingea mai departe, iubirea restrânsă, creuzet cu arderi cosmice, a casei tale, a familiei tale. Ai avut totdeauna alături *fetele mele*, cum spuneai uneori, cu duioșie: *Doina*, soție și colegă de condei gazetăresc; *Anda*, universitară în ceea ce ne-a fost nouă drag, folclorul (și poporul); *Anuca*, renumit medic cardiolog (care a stat lângă tine până la ultima răsuflare); nepoțica *Ruxi*, studentă în Arte – și, desigur, *Adrian*, ginerele, săritor ca un fiu. Cu această zestre, peste zestrea de acasă, părintească, ai luat lumea în piept și-n răspăr, alintându-o cu slovele poeziei, șfichiuind-o cu cuvântul pamfletului.

Fratello, grăbitule, ai scris în această viață pe furate mult, și bine, și frumos. Cărțile tale stau și vor sta mărturie a unei conștiințe trimise de Dumnezeu pe pământ cu misiune specială; pe care ți-ai îndeplinit-o cu prisosință, dar căreia îi mai puteai aduce încă multe carate. Nu le mai enumăr – cărțile, care te definesc și atestă împlinirea misiunii încredințate. O vor face alții, le vor îngriji bibliotecarii, se vor bucura cititorii. Amintesc, însă, una din ultimele – și nu de poezie, ci de ziaristică („viața și dragostea noastră”): volumul de eseuri (și pamflete) „*Boabe de piper crud*”, rod al colaborării săptămânale, sub același titlu (totdeauna vineri, pagina 7) în prestigioasa revistă „Flacăra lui Adrian Păunescu”, condusă de fiica marelui Bard, minunata poetă și ziaristă Ana-Maria Păunescu; aceea care, cu dragoste și pricepere, semnează prefața. Prefață în care, superb laitmotiv, poeta reperă: „Și mereu, vinerea, miroase a *boabe de piper crud*”.

Fratello, în această carte mă onorezi cu o tabletă („*Vârsta fratelui meu*”) – și n-aș fi vrut să fac un prilej de laudă (oricât am fi noi de olteni !) dar nu pot să nu citez o propoziție care mă arde, *Fratello*, ca un dor nestins: „*Pe poetul cu care am băut, în realitate ori în gând, butoaie de vin roșu, de zaibăr pelinat, cu care am cântat cântece oltenești ori maramureșene, cu care am încercat direct pe suflet cuvinte rare ale limbii române*”…

Fratello, în timp ce scriu, pe masa mea ard două pahare cu zaibăr pelinat. Tu nu ești alături, te grăbișI să pleci. Beau din paharul meu. Beau și plâng și scriu – și lacrima are gustul amărui al pelinului de mai și miros de boabe de piper crud.

Mă uit la paharul tău; parcă se subțiază vinul în el – oare, să fi palpitat sufletul tău în preajmă ? – că nu degeaba punea bunica o cană cu apă la striga casei: vine sufletul mortului, maică, și timp de 40 de zile aleargă pe unde-a călătorit în viață și, când obosește din alergătură, vine acasă și bea din apa asta, pe care o înnoim noi în fiecare dimineață.

Dar, din păcate, paharul rămâne neatins.

Beau și paharul tău, *Fratello*. Beau și plâng și scriu…

Și mă gândesc că vinerea va mirosi mereu a *boabe de piper crud*.

La revedere, Nicolae Dan Fruntelată !

La revedre, *Fratello* !

Pe curând.

Ion ANDREIȚĂ,
pălmaș cu condeiul

Nicolae Dan Fruntelată... până la capăt

„SUD, până la capăt” îți intitulaseși rubrica ce până mai ieri ai semnat-o în paginile acestei reviste. Îți vorbisem ceva mai înainte despre Bolintin, despre bolintineni și mai ales despre grupul de inimoși adunați în jurul publicației (la care eu eram un mai vechi combatant) și ai acceptat cu plăcere să te apropii de noi și să scrii aici.

Și ai scris cu bucuria omului de condei care poate împărtăși cititorului gândurile și sentimentele lui despre „Sudul” din care veniseși și tu, chiar dacă acela se afla în celălalt capăt de țară.

Bolintinul te-a adoptat și pe tine, ca și pe Ion Andreiță, Titus Vîjeu, Victoria Milescu sau Niculae Scurtu.

Și ai început să scrii la revistă, aducând cu tine o experiență gazetărească unanim recunoscută de către oficialitățile Bolintinului (prin conferirea titlului de „Cetățean de Onoare” al localității).

Aș mai fi vrut să-ți spun (dar n-am mai apucat să te văd, fiindcă suferința lunilor din urmă te-a ținut în casă) că în deplasările mele prin țară am întâlnit mulți oameni care îți citeau și-ți apreciau verbul rostit și scris din inimă și dragoste. Sunt sigur că te-ai fi bucurat precum odinioară, când girai nume și destine noi de poeți tineri în paginile „Luceafărului”, revista ta de suflet, cea pe care niște troglodiți, treziți peste noapte în liberali europeni etc. au pus-o la stâlpul infamiei în zilele în care, cum ziceai tu undeva, s-a albăstrit hârtia de turnesol...

Bucură-te, dincolo în ceruri, că sămânța adusă de tine la Bolintin a găsit un pământ bun și că mai noii condeieri ai acestei vechi vetre de țară îți urmează și-ți vor urma și de aci înainte exemplul de bun cetățean, mai ales de mare iubitor al tuturor celor lăsate de Dumnezeu pe pământ întru binele lumii !

Florentin POPESCU

Se stinse o lumină...

Ne-a părăsit sortit să ne fie multora dintre noi pildă în toate.

Băiat de dascăli din stirpea lui Dom’ Trandafir, Nicolae Dan Fruntelată n-a avut decât să privească în jur și să caute rostul lumii din care făcea parte. Se va dovedi un neobosit căutător de înțelesuri în cartea de citire și în cele de după ea care i-au căutat vecinătate pe cărările vieții. Elev strălucit, mai apoi student eminent – avea să obțină bursa republicană – când și-a dat drumul la condei am realizat caracterul scrisului său: selecția cu sfințenie a verbului românesc, mersul exploziv al spuselor sale, farmecul metaforei căutată cu har și chemată să ne încânte simțurile.

N-a ajuns la catedră, deși s-ar fi dovedit scara de agregare potrivită felului său de a gândi și simți, de a se mișca printre astre, de a șopti stelelor toate câte ducea în inimă. S-a răzbunat din poziția ce i-a fost rezervată mare parte a existenței. A fost invitat într-o redacție unde își caută locul scriitura decupată din trăirile vieții studențești. Era înconjurat de talentați și dornici de afirmare ucenici în potrivirea în solfegii remarcabile. Dan le-a rămas în bună vecinătate și trainica amiciție. A fost delegat să robotească în presa cotidiană, unde câștigul cel mare a provenit din marele număr de competitori în arta scrisului. Jurnalistica și-a croit pe mai departe performeri unul și unul cu Nicolae Dan Fruntelată la pupitru. Au urmat etape care subliniau cu o forță aparte de modelare, consolidare și iradiere a condeiului autentic. Experiența de la „Luceafărul” a adăugat un capitol distinct in biografia scriitorului. Cu bune și cu rele. A fost o șansă pentru presa noastră post-decembristă ca în fruntea unei publicații ce relua un titlu din perioada făuririi României Mari să fie instalat Fruntelată. O televiziune cu profil cultural-instructiv educativ să beneficieze de prezența experimentatului scriitor și jurnalist.

Ce a mai făcut între timp Nicolae Dan Fruntelată ? Putem afla mergând la bibliotecă. Lângă volumele de până atunci, versuri curate, limpezi, mustind a dragoste de viață și de țară – patriotice le-aș numi de nu mi-ar fi teamă de privirile chiorâșe ale unor înlemniți în proiect – acolo mă gândesc să descoperim multele cărți trimise la tipar în ultimele decenii. Este o demonstrație de exprimare prin iambi suitori, vitriolanți uneori, născuți din dragul de țară și pământul natal, plus o dăruire neașteptată, dar repetată a prozatorului neștiut până acum.

Sunt neîndoielnic atâtea de spus despre talentul literar al acestui predestinat s-audă cum iarba crește pe pajiștea proprie ori a celor învecinate. Trebuie să găsim cuvinte potrivite pentru priceperea de a sta de vorba cu cineva, dăruirea de a transfera către cei care îi așteptau opinii, recomandări, păreri de rău, după caz. Găsea pentru fiecare vorba potrivită.

Socotesc potrivit să evoc în context versurile notate de Eminescu la dispariția din viață a dascălului său, Aron Pumnul: „se stinse-o lumină...”

În generația lui, Nicolae Dan Fruntelată s-a dovedit o dalbă stea. Care, iată, porni pe-a nemuririi cale și-n urmă-i ne-a lăsat ! Să-i fim recunoscători pentru toate câte a lăsat în urma lui !

Neagu UDROIU

Nicolae Scurtu

DIMITRIE BOLINTINEANU – NICOLAE DAN FRUNTELATĂ AFINITĂȚI ELECTIVE

Luni, 13 iunie 2022, poetul, prozatorul, publicistul și memorialistul Nicolae Dan Fruntelată a intrat, prea devreme, într-o lungă și durabilă *posteritate*, care îi va asigura, ca și predecesorului său, un sigur și binemeritat *topos* în eternitatea valorilor literare naționale.

Formați, în timpuri diferite, la școala problemelor sociale,

politice culturale și literare ardente, cei doi maeștri ai metaforei, generatoare de „emoții estetice”, au înfruntat oprelișți, de tot felul, spre a mărturisi și convinge pe cei din jur că ei știu să aproximeze adevărul din acele vremuri.

Prin verbul poetic, prin narațiunea incitantă a unui eveniment, dar, mai ales, prin publicistica lor, atât de vie, puternică și dinamizantă, cei doi creatori *congeneri* au marcat și influențat mentalul colectiv din acest perimetru spiritual.

Încă din timpul studiilor universitare, poetul Nicolae Dan Fruntelată a fost impresionat de universul creației lui Dimitrie Bolintineanu și de biografia sa atât de accidentată.

I-a citi și, uneori, *recitit* cărțile fundamentale de poezie și proză și i-a urmărit cu o sporită atenție discursul publicistic atât de iconoclast și, întotdeauna, profund și generator de dispute aprinse.

Poetul Nicolae Dan Fruntelată a înțeles, ca puțini alții, de altfel, impulsurile biografiei fizice și creatoare a celui ce a scris arhicunoscuta meditație *Daniil Sihastru.*

I-a cunoscut și urmărit, cu rigoare, periplu european, izbânzile culturale și diplomatice, colaborările în presa franceză, cărțile tipărite în aceste locuri și, evident, chipul cum au fost receptate de confrații săi străini.

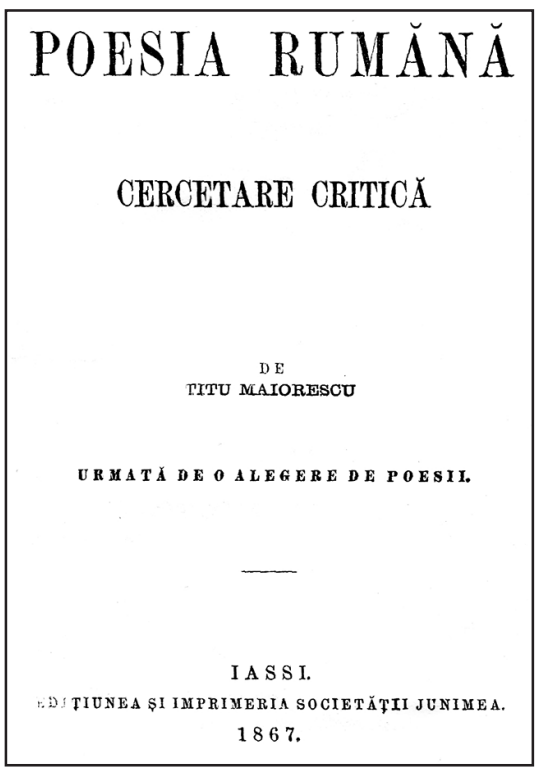
L-a impresionat, dintotdeauna, imaginea lui Dimitrie Bolintineanu în diferite ipostaze, remarcând, cu energie, vitalitatea omului și, desigur, privirea clară, lucidă și fără putință de a greși.

Contribuția sa ultimă, *Moștenirea lui Bolintineanu*, publicată în excelenta revistă *Sud*, se constituie, de fapt, într-o elegantă și temeinică rememorare a unei moșteniri, din cele mai bogate și firește, unice, pe care a lăsat-o poetul *Baladelor istorice.*

Cei doi poeți, care au făcut istorie încă de la debut și care au o operă uriașă, se cuvin a fi mereu prezenți în conștiința literară a acestui neam atât de urgisit.

DIMITRIE BOLINTINEANU ÎNTR-O RARISIMĂ ANTOLOGIE

În timp ce elabora întâiul microtratat de teorie și estetică literară, *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*, Titu Maiorescu *citise* și recitise cu o rară atenție pe toți poeții români care își adunase poeziile într-o carte sau care erau, doar, prezenți în presa literară.

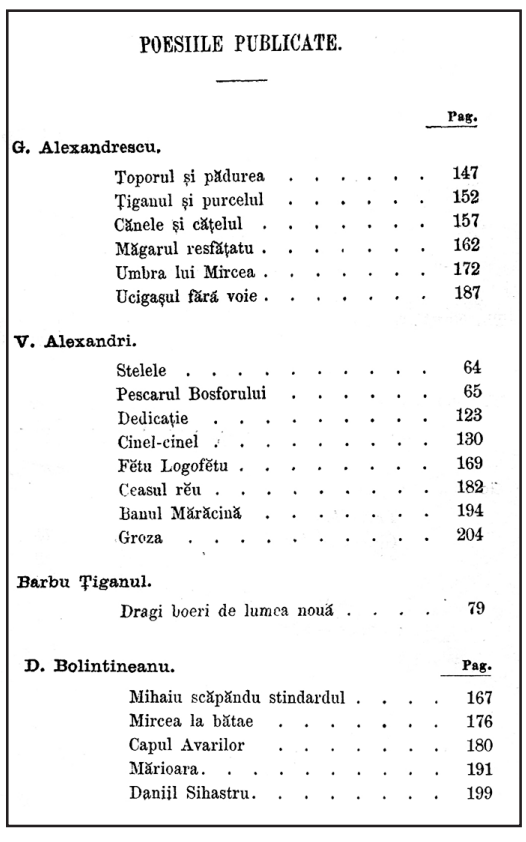
POESIA RUMÂNĂ

CERCETARE CRITICĂ

DE
TITU MAIORESCU

URMATĂ DE O ALEGERE DE POESII.

IASSI.
EDIȚIUNEA ȘI IMPRIMERIA SOCIETĂȚII JUNIMEA.
1867.

POESIILE PUBLICATE.

	Pag.
G. Alexandrescu.	
Toporul și pădurea	147
Țiganul și purcelul	152
Cânele și cățelul	157
Măgarul resfățatu	162
Umbra lui Mircea	172
Ucigașul fără voie	187
V. Alexandri.	
Stelele	64
Pescarul Bosforului	65
Dedicație	123
Cinel-cinel	130
Fĕtu Logofĕtu	169
Ceasul rĕu	182
Banul Mărăcină	194
Groza	204
Barbu Țiganul.	
Dragi boeri de lumea nouă	79
D. Bolintineanu.	Pag.
Mihaiu scăpându stindardul	167
Mircea la bătae	176
Capul Avarilor	180
Mărioara.	191
Daniil Sihastru.	199

Îi reține atenția, în chip special, poeții Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu și Dimitrie Bolintineanu din care citează exemple ilustrative privind *Condițiunea materială* și *Condițiunea ideală a poeziei*.

La finalul studiului, Titu Maiorescu alcătuiește o antologie cu cele mai reușite creații ale poeților de până atunci.

Reține din opera lui Vasile Alecsandri opt poezii, din cea a lui Grigore Alexandrescu șase poezii, iar din cea a lui Dimitrie Bolintineanu cinci poezii elocvente pentru analiza sa.

Acestea sunt, *Mihai scăpând stindardul*, p. 167-168, *Mircea la bătaie*, p. 176-177, *Capul avarilor*, p. 180-181, *Mărioara*, p. 191-193 și *Daniil Sihastru*[1], p. 199-200, din care Titu Maiorescu citează o excelentă comparație care s-a impus.

*

Ca un glob de aur luna strălucea,

începe Bolintineanu una din cunoscutele sale balade istorice.

Mihai mândru vine iară,
Falnic ca un stâlp de pară.

Două observări dintre cele multe ce se pot face asupra acestei materii ne par la ordinea zilei pentru starea actuală a poeziilor române: cea dintâi se referă la noutatea, cea de a doua la justețea comparațiunilor.

Punctul de plecare pentru orice comparare poetică a fost necesitatea sensibilizării obiectelor. Însă pentru ca acest scop să fie atins, comparațiunea trebuie să fie relativ nouă, altfel nu produce nici o imagine. Ceea ce am arătat că se întâmplă cu vorbele izolate se întâmplă și cu comparațiunile prin uzul zilnic, își pierd elementul sensibil. Auzind tot mereu una și aceeaș[i] comparare, nu mai avem pentru ea atențiune, și nu ne mai reproducem cuprinsul material.

Când zic, d[e] e[xemplu], curajos ca un leu, nu-mi mai amintesc figura leului, ci primesc locuțiunea oarecum ca un semn convențional pentru gândirea abstractă a unor calități. Precum prin deasa întrebuințare se tocesc monetele și se pierde chipul și pajura exprimate pe ele, așa din comparațiunile prea des auzite se șterge imaginea sensibilă; și cu aceasta toată rațiunea lor de a fi.

Rămâne acum la tactul lingvistic al poetului de a simți care metaforă se poate întrebuința cu succes și care a încetat de a mai fi comparațiune sensibilă și, prin urmare, trebuiește, pentru un timp, sau cu totul depărtată, sau cel puțin modificată în poezie. În această privință, nouă ne pare că în poeziile române de astăzi sunt mai ales trei imagini așa de uzate și abuzate, încât poeții cei tineri ar face bine să se ferească de ele: acestea sunt florile, stelele și filomelele.

Toate amantele poeților noștri sunt ca o floricică sau ca o steluță sau ca amândouă în acelaș[i] timp (lucru mai greu de închipuit), toți prinții, toate aniversările, toate „zilele mărite” sunt ca o stea mare, și toate impresiile poetice se deșteaptă când cântă filomela.

Astăzi, însă, am citit atâtea flori și floricele, stele, steluțe, stelișoare și filomele în versurile române, încât acum primim aceste cuvinte numai ca niște semne uscate, obișnuite în vorbire, prin urmare fără nici un rezultat poetic.

Note: Titu Maiorescu, *O cercetare critică asupra poeziei române*, Iași, Ediținea și Imprimeria Societății Junimea, 1867, p. 24-28. (*Condițiunea materiale a poeziei*).

NICOLAE GEORGESCU-TISTU ȘI BOLINTINUL DIN VALE

Istoric literar, bibliolog cu strălucite studii la Paris, cercetător al fenomenului biblioteconomic românesc și excelent universitar la Cluj și București, Nicolae Georgescu-Tistu (n. 1 septembrie 1894, Costești, jud. Buzău – m. 11 aprilie 1972, București) a întreprins numeroase călătorii de studii în anumite locuri din România.

La invitația oficialităților culturale și administrative ale județului Ilfov, participă la comemorarea lui Dimitrie Bolintineanu, în ziua de 8 octombrie 1937, la Bolintinul din Vale, unde se află mormântul poetului pașoptist.

Aici, în prezența unui auditoriu format din profesori, scriitori și oameni de cultură, rostește o emoționantă cuvântare, în care relevă meritele literare și politice ale lui Dimitrie Bolintineanu.

Este prezent, alături de prea cucernicii preoți, și la slujba de pomenire de la mormântul lui Dimitrie Bolintineanu, bucurându-se de interesul manifestat de oamenii din Bolintinul din Vale.

Prezența sa a fost surprinsă de un fotograf care a imortalizat cele două ipostaze: rostirea alocuțiunii și slujba de la mormântul celui ce a elaborat și publicat memorabila poezie, *Muma lui Ștefan cel Mare.*

Pe una dintre aceste fotografii Nicolae Georgescu-Tistu notează cu cerneală neagră: *Bolintinul din Vale. Pelerinaj la mormântul lui Dimitrie Bolinintineanu, 8 oct[ombrie] 1937.*

Și nu e singurul, care, în decursul deceniilor, s-a oprit o clipă la mormântul lui Dimitrie Bolintineanu.

Notă: Originalele celor două fotografii, necunoscute, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

TUDOR ARGHEZI ÎN MĂRTURII INTIME

Lectura cărții lui Barbu Cioculescu, *Tudor Arghezi – autoportret prin corespondență*, mi-a dezvăluit, încă din 1982, o altă imagine despre omul și creatorul *Cuvintelor potrivite.*

Aici, în câteva zeci de scrisori, trimise unor admiratoare, prietene sau chiar iubite, precum Constanța Zisu, Aretia

Nicolae Georgescu-Tistu la Bolintin Vale

Panaitescu și, desigur, altele, Tudor Arghezi, într-un stil epistolar inconfundabil, se destăinuie, se confesează și se automartirizează, printr-o izolare nedorită de partenerele de moment.

Această carte, datorată istoricului literar Barbu Cioculescu, a stimulat în lumea receptării lui Tudor Arghezi o anume reprivire și înțelegere, cât mai convingătoare a biografiei unui excepțional poet.

Revelatorii, în acest sens, sunt și cele două epistole trimise epigramistului, publicistului, prozatorului și criticului de artă Virgil Cioflec (1874-1948), privitoare tot la o poveste de iubire, în care apare enigmatica Aretia Panaitescu, o domnișoară ce stimula profunde sentimente de iubire.

Virgil Cioflec apare, aici, în ipostaza de prieten al celor doi și, evident, de intermediar afabil.

Sintagmele stilului epistolar arghezian conțin o anume ambiguizare, care sporește și mai mult *taina* acestei iubiri ce se cuvine, cândva, *decriptată.*

*

București, 12 sept[embrie] 1921

Stimate domnule Cioflec,

Față de extrema d[umnea]v[oastră] bunăvoință nu doresc decât prilejuri de-a vă fi agreabil și de a vă dovedi forța memoriei mele sufletești.

Alătur pentru cunoștința d[umnea]v[oastră], chitanța d[oam]nei P.[2], singurul documente de afaceri ce posed de la d[omnia] sa și pe care vă rog să mi-l păstrați.

Cuvintele «asociația ce-mi propuneți» din chitanță, sunt ale doamnei. E stilul ermetic, de-o eleganță superlativă, al persoanelor care fac propunerile și pe care blazonul le împiedică să le afirme.

Cu toate bunele sentimente laolaltă.

T. Arghezi

*

[București], 16 sept[embrie] 1921

Stimate domnule Cioflec,

Mă speriați: sunteți un fermecător. Am primit cu o emoție stupefiată mâna de hârtii pe care o aruncați, ca un final bizar de logic și de imposibil în actul obscur al teatrului unde joc.

Voiam tocmai să dau fuga până la d[umnea]v[oastră] ca să vă arăt o scrisoare în concordanță cu finalul, sosită ieri de la Sinaia.

Mă voi duce la 6 la d[omnu]l Antoniade[3] și voi aștepta întoarcerea d[umnea]v[oastră] pentru vizitarea conacului[4].

Nu știu cum să sfârșesc, cu ce mulțumiri și cu ce expansiuni, stimate și iubite domnule Cioflec.

T. Arghezi

[P.S.]

Vă restitui documentele ce vă aparțin.

Note: Originalele acestor epistole, necunoscute, se găsesc la Biblioteca Academiei Române. S 15 (1-2)/CXCVI.

CÂTEVA ÎNSEMNĂRI DESPRE NICOLAE CARTOJAN ȘI ACADEMIA ROMÂNĂ

Recitind, recent, notele și însemnările zilnice[5] ale filosofului și cărturarului Const. Rădulescu-Motru (1868-1957), revelatoare prin francheța și obiectivitatea lor, am fost plăcut surprins de prețuirea și dragostea de care se bucura profesorul și istoricul literar Nicolae Cartojan.

Este menționat[6], în primele trei tomuri ale acestor însemnări, cu admirație și simpatie intelectuală pentru tot ceea ce izbutise să publice în domeniul cercetării culturii și literaturii române vechi și moderne.

O însemnare[7] din 17 aprilie 1943 ne evocă faptul că Nicolae Cartojan intervenise și insistase ca cel care să-i răspundă la discursul de recepție, ca membru titular, în Academia Română, să fie profesorul și filosoful Constantin Rădulescu-Motru, care, fără ezitare, acceptă onoranta propunere.

Retras la Butoiești, unde avea o reședință de vară, Const. Rădulescu-Motru adună materiale, informații și opinii ale specialiștilor în medievistică și cultură românească veche spre a-i elabora discursul de acceptare și primire în Academia Română.

Evenimentele se precipită, ne aflam în plin război, iar profesorul și eruditul învățat Nicolae Cartojan ne părăsește *definitiv* în ziua de 18 decembrie 1944 într-o atmosferă din cele mai incerte.

Interesantă și extrem de edificatoare rămâne această însemnare pentru biografia lui Nicolae Cartojan și pentru istoria Academiei Române.

*

Sâmbătă, 17 aprilie 1943. Butoiești. Înainte de a pleca din București, colegul N. Cartojan m-a rugat să-i fiu naș până la sfârșit în noua sa ipostază de membru al Academiei Române.

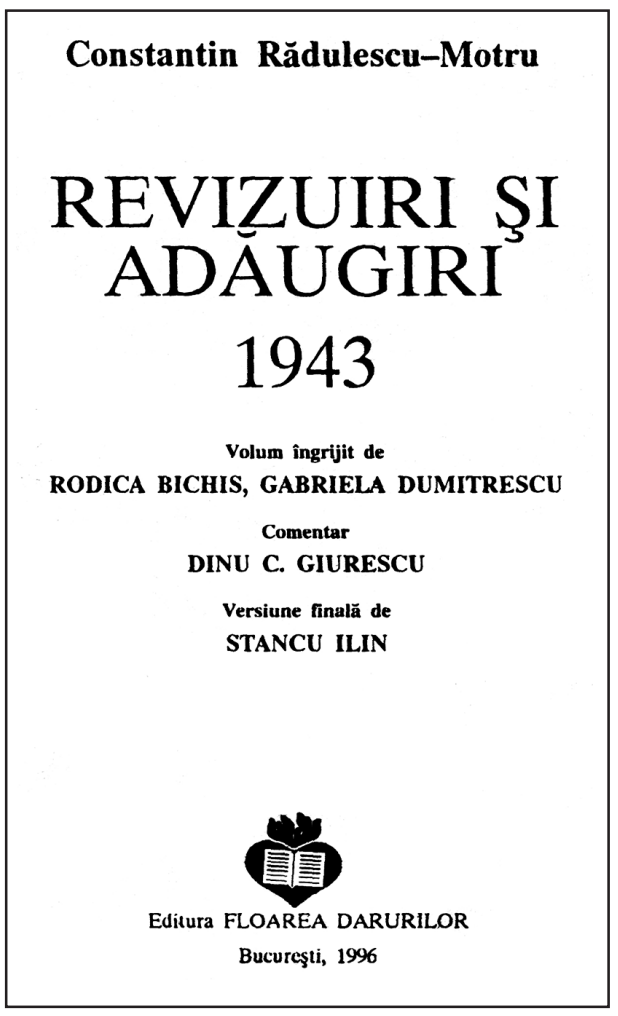
Eu l-am propus în secția literară, încă în 1936, eu l-am susținut să fie ales, mai târziu în 1940, tot eu să-i răspund la discursul de recepție. Cum nu puteam să nu primesc, trebuie să mă gândesc acum la mica cuvântare-răspuns pe care voi avea să o pronunț. Am primit de la dânsul câteva notițe biografice. Am și *Buletinul Institutului Român* din Sofia, cu o recenzie a lui Emil Turdeanu[8] asupra operelor.

Din punct de vedere documentar, am tot ce-mi trebuie. Urmează să mă fixez asupra caracterizării generale a operelor sale și asupra meritelor. Nefiind de specialitate, lucrul nu este tocmai ușor.

Cred totuși că nu voi exagera, acordând lui Cartojan meritul de a fi adus contribuții prețioase la vechea literatură română. Tot ce a scris Cartojan pare că are sorți să dureze. El nu este de o originalitate excepțională; este însă o minte cumpănită și mai ales cu simțul răspunderii. Publicațiile sale se țin lanț; și aceea ce este mai important, ele sunt pe fiecare an de o valoare mai ridicată.

La el, nici precocitate, nici salturi, ci munca neîntreruptă pe o linie continuă, ascendentă. Aștept să-mi trimită discursul său asupra lui Ovid Densusianu și Drăganu, pentru ca văzând măsura după care-și apreciază predecesorii, să pot fi apoi și eu de acord. În tot cazul aceea ce va trebui să accentuez, ca un merit al lui N. Cartojan, este siguranța metodei sale de cercetare.

Este primul nostru cercetător cu obiectivitate științifică, în materie de literatură. Așa se explică și faptul că împrejurul lui s-

a format o școală de cercetători distinși, în câmpul vechii literaturi române; căci o școală serioasă nu poate dura niciodată în jurul unui cercetător lipsit de o metodă serioasă, fie el cât de inventiv în teorii. Cu scrierea răspunsului, la discursul de recepție al lui Cartojan, voi avea și eu o ocupație, în zilele de neliniște, pe care mi le dă informațiile de război.

---

[1] Titu Maiorescu, *Poezia română. Cercetare critică. Urmată de o antologie de poezii*, Iași, Ediținea și Imprimeria Societății Junimea, 1867.
[2] Aretia Panaitescu, admiratoare a operei lui Tudor Arghezi și prietenă intimă.
[3] Mihail Antoniade (1883-1945), jurist și om de cultură.
[4] Trimiterea se face la Conacul familiei Cioflec de la Mârșa, din județul Vlașca. Astăzi nu mai există.
[5] Constantin Rădulescu-Motru, *Revizuiri și adăugiri.* [*1943-1950 și 1952*], *Volumele 1-8. Îngrijite de Rodica Bichis și Gabriela Dumitrescu. Comentariu Dinu C. Giurescu. Versiune finală de Stancu Ilin*, București, Editura Floarea Darurilor, 1996-2001. (*Colecția Mărturisiri*).
[6] Însemnări despre Nicolae Cartojan se găsesc în volumul I, p. 26, 82-83, 89, 161, 240; volumul II, p. 21, 69, 84, 112, 124, 129, 237, 292 și, în fine, în volumul III, p. 216, 221, 299.
[7] Nota pe care o transcriu aici, integral, se găsește în volumul I, p. 82-83 și devine, astfel, un valoros document de istorie literară.
[8] Emil Turdeanu, *Problèmes sud-est européens dans l'oeuvre d'histoire littéraire du professeur N. Cartojan* în *Buletinul Institutului Roman din Sofia*, 1, nr. 1, 1941, p. 259-271. (*Comunicări*).

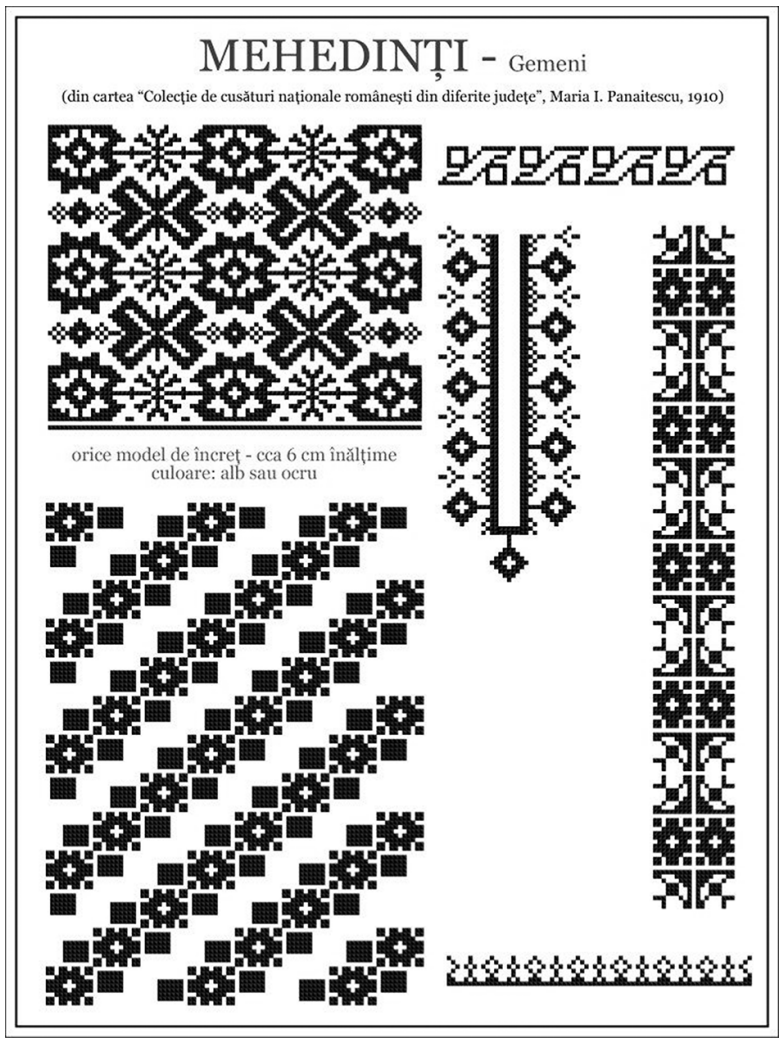

Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

„Sărbători și obiceiuri” din Bălăcița

În anul 1980, participând la culegerile de teren pentru realizarea *Atlasului etnografic român,* operă majoră a culturii românești finalizată sub coordonarea lui Ion Ghinoiu, cercetătorul Paul Simionescu a mers în comuna Bălăcița, din județul Mehedinți, unde a stat de vorbă cu Constantin Ghialdâr (n. 1908, agricultor, cu două clase), Constantin Șerban (n. 1915, agricultor, cu șapte clase) și profesorul de limba și literatura română Marin Popa (n. 1922).

Informațiile despre sărbătorile și obiceiurile din localitate, obținute de Paul Simionescu de la cei trei interlocutori ai lui, au fost publicate în corpusul de documente etnografice românești *Sărbători și obiceiuri*, *Răspunsuri la chestionarele Atlasului etnografic român*, vol. I, Oltenia, Editura Enciclopedică, București, 2001. Volumul, apărut sub egida Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române, a fost realizat de următorul colectiv de autori: Ion Ghinoiu (coordonator general), Ofelia Văduva și Cornelia Pleșca (îngrijirea științifică și redacțională), Emil Țîrcomnicu (procesare și tehnoredactare) și autori contributori la diverse capitole: Georgeta Moraru („Nașterea”), Ofelia Văduva („Nunta”), Maria Bâtcă („Costumul ceremonial de nuntă”), Ion Ghinoiu („Înmormântarea”), Cornelia Pleșca („Sărbători și obiceiuri cu dată fixă”; „Sărbători și obiceiuri cu dată mobilă”), Alina Ioana Ciobănel („Sărbători și obiceiuri comunitare”, „Reprezentări mitice”), Monica Budiș („Obiceiuri legate de construcții”).

Datele etnografice la care avem acces parcurgând corpusul prezintă un interes deosebit, pentru că ne oferă o imagine de ansamblu a tradiției zonale oltenești, compusă din variantele locale ale acesteia, încă active sau păstrate în memoria unor purtători de patrimoniu din a doua jumătate a sec. XX.

Din județul Mehedinți, au fost investigate douăsprezece localități (Bălăcița, Breznița-Motru, Cireșu, Corcova, Cornățel, Dâlbocița, Gârla Mare, Gogoșu, Hinova, Isverna, Pristol și Prunișor). Bălăcița a primit indicativul Mh1, care apare la finalul tuturor secvențelor de informații din localitate, transcrise cu exactitate și plasate între ghilimele, în cadrul capitolelor și subcapitolelor tematice.

Situată la 62 de km distanță de Turnu Severin, Bălăcița era formată, la finalul sec. al XIX-lea, din patru „mahalale”: Mahalaua Mîțuleștilor, Grăureștilor, Floreștilor și Popeștilor, având ca localități vecine comunele Cleanov (la est), Dobra (la vest), Prisăcceaua (la sud) și Gvardenița (la nord). În partea de nord a comunei curg râurile Desnățuiul Mare și Desnățuiul Mic, iar dinspre Dobra spre Cleanov, este străbătută de Valul lui Traian (*Marele dicționar geografic al României*, alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe de George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, Stabilimentul grafic J. V. Socec, București, 1898, vol. I, p. 285). În anul 2015, „Valul lui Traian” sau „Brazda lui Novac”, un șanț de apărare a granței de nord a Imperiului Roman, refăcut în vremea lui Constantin cel Mare (sec. IV) și care se continuă spre Șimian, Livezile, Hinova și Orevița Mare, este înscris pe Lista monumentelor istorice ale României cu codul 32 MH-I-s-B-10055 (https://patrimoniu.gov.ro/images/lmi-2015/LMI-MH.pdf).

Comună de câmpie, în care s-au practicat cu deosebire agricultura și creșterea animalelor, Bălăcița a fost, din 1912 până în 1950, centru de plasă(http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/mehedinti/Comitetul-Provizoriu-al-plasii-Balacita-1919-1950.pdf). Istoria ei nu e bine cunoscută, dar, fără îndoială, este situată într-o vatră de locuire străveche, dacă ținem cont de mărturiile arheologice de epocă dacică și romană (*v.* în acest sens, Romeo A. Popa, *Preistorie și antichitate în județul Mehedinți – mărturii arheologice*, Editura Alma, Craiova, 2014, p. 47, 57, 97); Nicolae Dan Fruntelată afirma, pe baza unei documentații pe care nu am putut-o încă reconstitui, că numele de „Bălăcița” provine de la acela al domniței Bălașa, fiica Brâncoveanului, a cărei moșie ar fi fost în aceste locuri.

Revenind la cultura tradițională păstrată prin viu grai din generație în generație și la consemnările lui Paul Simionescu în urma culegerii de teren din anul 1980, menționăm, în continuare, câteva date despre locuire, ocupația agrară, practici de pomenire a strămoșilor din calendarul popular și evenimente ale comunității.

La temelia unei case se puneau apă sfințită și bani din argint. Și la căpriori, după ce se ridicau pereții, se puneau bani, ștergare, flori (mai ales busuioc) și băutură (vin, țuică) pentru meșteri. În casă nouă nu se intra decât după ce se făcea sfeștania.

La cununie, tinerii își alegeau un sfânt care devenea ocrotitorul casei și al cărui praznic se respecta. „La toți sfinții patroni se împărțea, la biserică și acasă la vecini, mâncare și băutură, ciorbă, carne friptă, ouă, brânză, fructe, vin sau rachiu”.

Totuși, sătenii au amintit și despre „zidirea umbrei” în construcții: se măsura cu ață umbra cuiva, fără ca acesta să știe, apoi ața respectivă se așeza în fundație, crezându-se că viața „furată” astfel va asigura trăinicia casei.

Se mai credea că șarpele casei nu trebuie omorât, pentru că dacă el va dispărea, membrii familiei vor muri și casa se va risipi.

Când pleca la arat, gospodarul își scotea căciula din cap, se închina și spunea „Doamne ajută”. La recoltarea grâului, ultimele spice, numite „barba lui Dumnezeu” se lăsau pe câmp, pentru spor.

Dacă nu ploua, se făceau „Muma Ploii” și „Tata Soarelui”, două păpuși din humă, doar de către copii, fetițe și băieți mai mici de 12 ani. Păpușa numită „Tata Soarelui” se culca într-un sicriu, tot din lut, în care se mai puneau flori, o lumânare și o cruce și se îngropa pe malul râului. „La lăsarea în groapă, fetele plângeau și spuneau: «Muri Tata Soarelui, să-nvie Muma Ploii»”.

Pentru toate muncile care necesitau întrajutorare, se făceau clăci, la care gazda cinstea participanții cu boabe fierte de porumb și cu gogoși.

„În ajunul zilei de Sf. Gheorghe (de Năproorul lui Sf. Gheorghe) fiecare gospodină punea ramuri de salcă la stâlpii porții”.

„Sânzienele era socotită zi de sărbătoare, nu se lucra, se credea că de la acea zi florile și ierburile dau înapoi, nu mai cresc”.

Se țineau/ se respectau „Sf. Ilie ăl Mare pentru trăsnete, Sf. Ilie ăl Mic, ca frate al Sf. Ilie cel Mare, pentru grindină, ploaie”.

Calendarul Moșilor, care arată legătura Neamului cu Lumea (de aici și de dincolo, de acum și din *illo tempore*) se urmărea cu grijă în fiecare an.

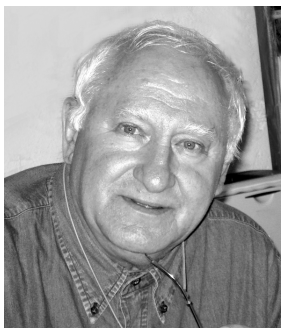
„Moșii de iarnă sau Moșii de piftie se comemorau sâmbătă, cu șase săptămâni înainte de Paște. Se împărțea la biserică și acasă între vecini, colivă, colaci cu carne friptă, piftii, ouă, brânză, vin. Dădeau de pomană și vase. Era considerată cea mai importantă zi de pomenire a morților, la care participa tot satul”.

„În zilele de Paște, la cimitir, se dădeau de pomană ouă roșii peste mormânt”, ca un semn oltenesc al credinței în Înviere.

Nedeia satului avea loc la 29 iunie, de Sfinții Petru și Pavel și ținea o singură zi. „Se făcea petrecere în fiecare gospodărie; veneau cunoscuți, prieteni, rude de prin alte sate învecinate; se făcea mai întâi pomenirea morților la biserică și la cimitir”, Moșii de Sfântul Petru fiind foarte importanți. Se întindea și o masă comună, „la marginea satului, pe deal”.

Pentru clipele de bucurie, doi-trei băieți din sat, care tocmeau lăutari pe tot anul, organizau hore, „în toate duminicile, în afară de cele ce cădeau în posturi”. Din fericire, existau lăutari chiar în localitate, care le cântau oamenilor de toate vârstele prinși în horă laolaltă.

Toate aceste date din Bălăcița, ordonate atent de autorii corpusului de documente etnografice *Sărbători și obiceiuri,* ne deschid o cărare de taină spre înțelegerea complexității, întregimii și frumuseții civilizației tradiționale românești.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

Medalii însângerate (I)

Sub privirile lui Emil palpită, stinghere, câteva medalii, însoțite de brevete. Medaliile, odată strălucitoare, acum cănite de valul timpului, arată ca niște sigilii vechi, ceară întunecată, lună pe dos, pe care abia se deslușesc niște litere, conturul unor posibile chipuri și al unor spade mâncate de rugină. Nici brevetele nu par mai făloase; fierăstrăul timpului le-a zimțuit marginile, le-a scorojit cartonul cândva fățos.

Emil le privește, meditând, minute-n șir – și vede cum, subit, de sub cenușa strânsă pe firavele medalii izbucnesc flăcări de foc și sânge, care cresc-cresc, sentind, inundă odaia, simțind cum el însuși se încinge, arde, alergând cu arma în mână, în lanț cu camarazii răsăriți din pământ. Fluieră gloanțele, se-aprind copacii, cade cerul. Cad primii soldați, cu strigătul încremenit pe gură.

…Se scutură greu din umeri, abia rupându-se din încleștare. Se sting treptat ecourile luptei, odaia își recapătă firea știută, lada adastă alături nepăsătoare, cu pleoapa ridicată. Emil își mai trece o dată palmele peste față, se freacă la ochi – și întinde mâna după dreptunghiul de carton îngălbenit, însingurat în marginile lui zdrențuite. Citește:

Ministerul de Răsboiu
Brevet
Noi Ministru Secretar de Stat la Departamentul de Răsboiu adeverim că prin Înaltul decret No. 1482 din 18 Iunie 1918, Majestatea Sa Regele a binevoit a conferi medalia pentru ***„Bărbăție și Credință”*** *cu spade clasa II-a Subofițerului* ***Antoniță Marin*** *din Regimentul 3 Infanterie, pentru curajul și devotamentul de care a dat dovadă la lucrări, cât și în timpul luptelor din 1917.*
Ministru de Răsboiu
Director Superior al personalului…

…cât și în timpul luptelor din 1917 – citi Emil a doua oară, cu gândul la ceea ce știa că se petrecuse în acele lupte pe viață și pe moarte. Dar până în acel fatidic 1917, ce se mai întâmplase, cum se deșirase ața de pe mosorul vieții militarului Marin Antoniță ?

Viața soldatului Marin Antoniță, ajuns repede caporal și apoi sergent, isteț ca orice oltean, dar și ca urmare a unor fapte de bravură militară, a decurs aidoma celorlalți camarazi. Din județul său, Olt, fuseseră chemați sub arme 30.000 de ostași, între care și fiii comunei Perilești (consăteni și neamuri ale lui) repartizați în mai multe unități militare: Regimentul 3 Olt, Regimentul 43 Infanterie, Regimentul 1 Artilerie și Regimentul 21 Artilerie. Marin a făcut parte din Regimentul 3 Olt, Divizia 2 Infanterie, aflat sub comanda locotenent-colonelului Alexandru Poșulescu, din Slatina. Pe parcursul desfășurării războiului, aveau să fie chemați sub arme alți și alți olteni, între care și fratele său, Paraschiv Antoniță (Chițu) apoi tatăl lor, Ion Dinu (care nu mai avusese timp să revină la numele de Antoniță). Risipiți prin alte regimente – și pe alte câmpuri de luptă – aveau să se reîntâlnească, tată și fii, în tranșeele Mărășeștilor.

Din Slatina, Regimentul 3 Olt, cu Marin cu tot, s-a îmbarcat în tren pentru Craiova; de unde, în marș forțat, a pornit spre Filiași-Bumbești, pregătit pentru marile bătălii de la Jiu. Veștile grave, însă, sosite din Dobrogea, aveau să-l întoarcă în direcția Cernavodă. S-au dat lupte grele, în acel septembrie 1916 – la Ghiol Bașa, Arabagi, Geatri Bair, Valul lui Traian – murind eroic sute, mii de ostași. Epuizat, Regimentul 3 Olt a fost trimis la Ianca, în județul Brăila, pentru refacere. Refăcut, dar împuținat, s-a unit cu Regimentul 19 Infanterie (din Caracal – tot olteni !) formând Regimentul 3/19 Infanterie, luând parte la luptele pentru apărarea Capitalei, pe Neajlov, în noiembrie 1916 (pe unde, cu trei sute și ceva de ani înainte, se bătuse Mihai Viteazul, animat de aceeași dragoste pentru pământul natal). Din păcate, puhoiul german n-a putut fi stăvilit; cum nici Dobrogea n-a putut fi salvată de invazia bulgară.

La începutul anului 1917, armata română s-a retras în Moldova. Regimentul 3/19 Infanterie a fost dislocat în zona Bucium, Socola, Bârnova – Iași. Aici, ostașii au avut de luptat cu un alt dușman perfid: tifosul – așa-numita „boală a tranșeelor”, care decima ca un alt război. Zilnic, mureau zeci, sute de soldați. Mureau în spitale civile (Sfântul Spiridon-Iași) devenite neîncăpătoare, dar și în alte amenajări în zona Iașilor, așa-numitele spitale militare, care erau identificate prin număr: 265-pneumonie, 271, 424, 429 – asistența religioasă (spovedit, împărtășit) și slujba de înmormântare fiind asigurate de către preoți militari devolați, între care, binecunoscut de Marin Antoniță, preotul Dumitru Brumușescu din Merilești, comună lipită de Perilești (cu care se va uni mai târziu). Marin își amintește cum căzuse și el pradă batalioanelor de păduchi care-i sugeau sângele în rafale de trei ori pe zi. Zăcea rezemat de niște glugi de coceni – și acolo și-ar fi dat duhul, dacă o femeie miloasă nu i-ar fi adus în fiecare zi câte o cană cu lapte.

…Emil întinse mâna după alt dreptunghi de carton – și el îngălbenit și zdrențuit de vreme. Îl netezi duios – și citi:

Ministerul de Războiu
Brevet
Din Înaltul Ordin al Majestății Sale Regelui Ferdinand I, s-a conferit subofițerului ***Antoniță Marin Crucea Comemorativă a războiului 1916-1918 cu baretele „Mărășești”****.*
În numele Ministrului de Războiu…
No. 1600
Anul 1920, luna Mai, ziua 10

…Mărășești. Emil își aminti că făcuse drumul la Mărășești, ca să vadă unde-și jertfise viața pentru țară bunicul Ion. Întrebase arborii, și arborii înclinau păreri de rău că nu reținuseră cu exactitate locul; pe undeva, pe-aici – păreau ei să spună. Întrebase iarba, dar iarba se supunea tăcută pașilor lui. Poate iarba știa; în pofida anotimpurilor ce-o uscaseră și-o înverziseră din nou, memoria ierbii păstrase, de la o primenire la alta, ca pe o moștenire ce trebuia dată mai departe, tot ceea ce se întâmplase pe locurile acestea, dar nu găsea cuvântul cu care să-i răspundă lui Emil – sau poate el, Emil, nu știuse cuvântul cu care să întrebe.

Obosit de căutări și întrebări, Emil se lăsă ușurel jos, să se odihnească. Puse urechea la pământ – și din pământ răzbătu până la el geamătul surd al istoriei, tropot de cal și izvoare repezi, zăngănit de flinte și lanțuri și tunuri, tablouri în mișcare amestecate cu sudalme surde. Printr-o despicătură de deal se petreceau în iureș dezlănțuit chipuri înfierbântate de luptă, în cămășile albe ale nașterii, cu arma cumpănită în mână și strigătul cuțit între dinți. O avalanșă ca un blestem al firii, în fața căreia se năruia totul.

Săltă capul, încercând să se dezmeticească, dar pământul îl trase înapoi, iar urechea i se lipi din nou de scoarța caldă – și auzi, acum, glasul devălmășit al mamelor și nevestelor acestor flăcăi, ieșiți din deprinderile pașnice spre a-și apăra glia și visul frumos, ogorul și casa și ramul și foșnetul veveriței la alune, și aerul și apa străbună și somnul cuminte al copiilor. Steagurile șterg sudoarea frunților, îmbărbătează și croiesc pârtii ale morții printre cei ce călcară cu gând viclean pragul țării. Cad generalii în rând cu soldații – și țara-i un trup de fier în cumpăna vremii.

Dar să ne amintim. În ajunul ofensivei de la Mărășești, feld-mareșalul Mackensen, părăsind Bucureștii pentru a conduce personal ostilitățile, își lua rămas bun de la cei care-l conduceau la gară, spunând: „La revedere, peste două săptămâni la Iași !”. Faptele însă nu au fost pe socoteala mareșalului. Se afla, la postul său de înaltă răspundere patriotică, generalul Eremia Grigorescu. Era acolo locotenent-colonelul Rosetti care, grav rănit, refuză să fie ridicat, exclamând: „Ordon regimentului să nu treacă peste corpul meu !” – iar regimentul nu s-a retras. La comanda mitralierei unei companii este descoperit, înconjurat de cadavre inamice, căpitanul Grigore Ignat. Ecaterina Teodoroiu murmura, în acea zi înaltă, ultimele sale cuvinte: „Înainte băieți, nu vă lăsați, sunteți cu mine !”. Și se mai afla acolo Regimentul 32 Mircea, în cadrul căruia batalionul „fantomelor albe” lupta la baionetă, băgând spaima în dușmanii obosiți de amăgiri. Și tot acolo, jertfă la fruntarii, cădea Măriuca Ion Zaharia, o fetiță de 12 ani, din Pădureni-Mărășești. care, prin ploaia de obuze, aducea mâncare servantului unui tun; mâncarea nemaifiind necesară – tunarul murise – Măriuca a rămas observator transmițând știri, până când gloanțele i-au frânt glasul tânăr.

Aceștia toți – și alții, mii și mii – i-au întrerupt lui Mackensen împăunatul discurs pregătit pentru Iași. Despre ei scria Octavian Goga, în ziarul „România”, în acel an eroic 1917: „Soldatul care s-a bătut la Mărășești a arătat lumii de ce este capabil acest popor de la Dunăre. Legenda superiorității sufletești a culturii de la Berlin s-a evaporat în fața sătenilor de la Târgoviște, care au pornit la atac în cămăși, creând în jurul lor o atmosferă de vitejie clasică, smulsă parcă din cele mai strălucitoare pagini ale antichității greco-romane”.

…Pui urechea la pământ – și asculți plânsul domol, ascuns în basma, al mamelor și nevestelor după bărbații dăruiți în război, și înțelegi că plânsul acesta este o armă mai pedepsitoare decât tăișul baltagului, și fiecare ordin galben al morții este o distincție a eroismului păstrată cu sfințenie lângă icoană și-n firida gândului curat, iscând noi bărbați spre piscul victoriei.

(Fragment dintr-un posibil, întârziat roman, „Banii miresei”)

Donuț Caragea

TE CAUT, TE CAUT

în zorii zilei de vară
când visul își strânge năvodul
furându-mi ultima clipă
de fericire nocturnă

când trestia gândului se leagănă
pe marginea lacrimii
când amintirile șușotesc
printre crengile sângelui
ca niște păsări cu glas răgușit
când arcușul invizibil al vântului
mângâie viorile ierbii
compunând simfonia uitării
când umbra vine, din nou, de departe
lungindu-se la picioarele mele
ca o femeie ușoară
despuiată de toate flăcările
adevăratei iubiri

în zorii zilei de vară
te caut așa cum clopotul abia făurit
își caută turla în care să cânte
așa cum buzele mării caută sărutul pământului
așa cum zâmbetul nevinovat caută cerul gurii

te caut după perdelele timpului
în cotloanele imaginației mele
îți trimit aceste scrisori
așa cum norul îndrăgostit de adâncul mării
își trimite ploile
așa cum arborele își trimite frunzele
dincolo de rădăcinile sale

te caut, te caut...

PĂSĂRI DE HÂRTIE

este suficientă
o singură bătaie de inimă
una singură, mai puternică
decât toate celelalte
care îți creaseră un sentiment
de obișnuință

o bătaie ca un clopot
trezit din somnul ruginii
o bătaie ca o împușcătură
în mijlocul liniștit al pădurii

este suficientă, așadar
o singură bătaie
pentru a alunga toate amintirile
înghesuite precum graurii
în copacul vieții

permițându-i astfel
unui alt anotimp
să îți intre sub piele
cu toate incertitudinile
și angoasele sale

iar tu, să nu poți face nimic
la vederea timpului
care fuge ca un câine
cu toate secundele între picioare

doar să repopulezi
copacul vieții
cu câteva păsări de hârtie
care ciugulesc cuvintele
din neant

FELINARELE AMINTIRILOR

când se aprind
felinarele amintirilor
sângele meu
e o stradă care surâde

iar inima mea
e o casă cu poarta deschisă
care așteaptă să intre
oricine dorește

așa cum și scoica așteaptă
să intre un fir de nisip
printre valvele sale
pentru a da naștere perlei

chiar și rana de altădată
e acum o fântână
din care poate bea
orice călător însetat

doar umbra mi se zbate
ca o frunză în delir
trăgând cu dinții
de creanga poemului

ULTIMA RUGĂCIUNE A IERBII COSITE

ploaia secundelor
bate neîncetat
la ferestrele inimii

în căușul palmelor mute
curge încă fierbinte
amintirea zilei de ieri

în casa melcului mort
intră, pentru prima oară, lumina
dar pleacă îngrozită
de singurătate

pasărea își întinde aripile
pregătindu-se
de lupta infernală
cu distanțele

iarba cosită își spune
ultima rugăciune:

să înalț cuvântul spre cer
așa cum copilul
înalță un zmeu

ochiul soarelui
are capilarele sparte
și se-nchide

haina neagră a nopții
e plină de scamele
norilor

luna visează
să poarte
măcar o dată
haina albastră
a pământului

un arbore crește
din mine
și îi mângâie spatele
cu o creangă

DRUMUL SPRE ACASĂ

merg
merg pretutindeni
în urmele mele adânci
umbra își seamănă visele
în inima mea se furișează
pe neauzite
șoapte îndepărtate
scame desprinse
din privirile cerului

nu-mi rămâne
decât să cutreier respirația
din fața oglinzii
să merg acasă înfășurat
în mantia singurătății

să îmbrățișez
tăcerile abisale

LINIA ORIZONTULUI

un avion desenează
linia vieții cu fum
pe palma albastră
a cerului

un vapor desenează
linia vieții cu spumă
pe palma albastră
a mării

ambele linii
se împrăștie și dispar
de parcă n-ar fi fost niciodată

rămâne doar linia orizontului
locul unde palmele se ating
cu vârful degetelor
pentru a da viață
unui nou început

iar ca sentiment
un stol de păsări
căutând o palmă verde
de pământ

RUGĂCIUNE CĂTRE SINELE SUPERIOR

născocește un cer
pentru zburdalnicul zâmbet
deschide cartea
unde răsare un vis
și ajută-l să înflorească
la tâmplele solitudinii
salvează gândul cel bun
din mlaștina rănii
oferă-i cărnii daruri
mai profunde decât dorința
privește prin ochiul galben al Lunii
până când vei atinge
sufletul Nopții
sfințește lumea cu versuri
despre iubiri nesfârșite
fii cenușa ce se trezește
din propria moarte
adulmecând zborul
unei comete
dăruiește copilăria din tine
odată cu mângâierea
convinge umbra
că are o inimă

CLOPOTUL CU LIMBĂ DE LUT

Dimineață de mai. Soarele încercând
să-mi umple golul lăsat de dispariția visului.
O durere venită în vizită de câteva zile
îmi cere, înfometată, cuvinte.
Mă conformez și trag ca boul la jug,
răscolindu-mi propria carne, propriul suflet.
Mi-e trupul fără aripi, mi-e umbra mai grea,
mi-s ochii două lacăte ruginite,
mi-e fruntea o mare despărțită de profeticul rid.
Nu contează. Voi scrie. Câțiva oameni vor fi fericiți.
În fond, asta este tot ce contează.

Un glas se rotește deasupra capului meu.
Se năpustește în mine ca o pasăre răpitoare.
Îi ofer creanga sângelui și cuibul inimii.
Îi ofer rana mea, o grădină plină de amintiri înflorite
lângă cascada lacrimilor interioare.
Îi ofer clopotul cu limbă de lut și dorul rătăcind
ca un sfânt prin nesfârșite deșerturi.
Îi ofer fântâna poemului, să-și împlinească dorințele.
Îi ofer cerul fără stele al gurii, pe care trece
doar cometa înțelepciunii, o dată la o mie de gânduri.

Tot ce-i ofer e-n zadar..
Nu căuta decât ceartă.
Rămân doar eu
printre monumentele tăcerilor mele.
Aștept în grădina amintirilor înflorite
să fiu trădat de propria umbră.

LUNA CELEI MAI SINGURE NOPȚI

umbra mi-a băut toate cuvintele
și-n mine noaptea a coborât
mai devreme

a coborât ca o bufniță
repezindu-se la inima
încă vie

pe cerul gurii mele
răsare amintirea chipului tău
luminând câmpiile
sângelui

din vizuina tăcerii
sufletul i-adulmecă
zâmbetul

LASĂ-MĂ SĂ FIU UNUL CU TINE

nu mă mai privi
ca pe-un străin
lasă-mă să răsădesc amintirea
în gropile obrajilor tăi
să crească mugurii unei speranțe
din seva trecutului încă viu
să ne ținem de mână
și să mergem încet
pe drumul care ne-a visat pașii
mulțumindu-ne
cu colțul nostru de cer
cu soarele care ne caută
prin ferestre
atunci când ne retragem
în brațele obscurității din noi
lasă-mă să-ți redau
viața de altădată
lasă-mă să mă vărs
în marea așteptărilor tale
lasă-mă să fiu
unul cu tine, oglindă
și-n noi să se oglindească
întreaga lume, universul, infinitul
iubirea, Dumnezeu

(din volumul în pregătire „Căutătorul de amintiri”)

Șerban Codrin

EDUARD ȚARĂ sau poetul petalelor de cireș dintre Japonia și Europa

Creatorul în confruntare adeseori acerbă pentru demnitatea profesiunii de poet și omul de cultură inițiat în poezia antichității și modernității Virgil Diaconu îmi mărturisea cu un fel de mirare stupefiată: Cum poate fi considerat poem important un astfel de text ? „O veche baltă. O broască sare. Pleosc !” Textul incriminat, în limba japoneză, este: *furuyke ya/ kawazu tobikomu/ mizu no oto*, în traducere mult prea aproximativă: *La săritura/ broaștei în bătrânul iaz – sunetul apei.* Limba română are puține cuvinte pentru a numi iaz, baltă, băltoacă, helești, mlaștină, smârc, groapă cu apă. In limba japoneză „iazul” din poem este în realitate delta unui râu/fluviu înainte de revărsarea în oceanul Pacific; în istoria unor secole, pe malurile deltei se afla capitala medievală Edo, astăzi, o parte din prefectura Tokyo, de data asta celebra capitală a unui stat modern. Poemul este un haiku zen compus de Matsuo Basho (1644-1694), poet faimos, unul dintre simbolurile literare ale Țării de la Soare Răsare. Intraductibilul său poem-scurt a fost încă de la început, în limba engleză/americană, adaptat cât se poate de nepotrivit, iar de acolo, în alte idiomuri literare a căpătat măști deformate, caricaturale.

După 1945, haiku (poem scurt, epigramatic, paradoxal) datorită împrejurărilor istorice favorabile, postbelice, a evadat din literatura japoneză, prea închisă în sine încă din epoca shogunatului, și a fost adoptat de literaturile americană și engleză, apoi franceză, croată, română, rusă, chiar chineză.

Imediat după 1990, odată cu înființarea Societății Române de Haiku de către Florin Vasiliu, au apărut multe întâmplări în bine în ceea ce privește noua specie literară. Astfel, în mijlocul altor valuri aluvionare, haiku a început, din ce în ce mai insistent, să devină din oaspete exotic un membru din ce în ce mai persuasiv al poeziei române. S-au mai înființat Societatea de Haiku din Constanța (1992), Școala de tanka, renku, haiku la Slobozia (1995), cercuri de haiku la Tg. Mureș, Suceava, Cluj și în alte localități, în jurul poeților practicanți, s-au tipărit/se tipăresc revistele Haiku, Albatros, Orion, Micul Orion, Orfeu, editurile Carte inspirată, PIM, se organizează periodic concursuri pe internet (romaniankukai.ro), întruniri internaționale și naționale ale poeților.

De menționat un fapt esențial, haiku nu se poate compune în primul rând fără talent literar, este o specie literară dificilă și capricioasă, apoi, imposibil de compus fără inițiere perseverentă, fără cultură filozofică orientală, budistă, zen, fără cunoaștere în amănunțime a teoriilor literare orientale și occidentale, ale esteticilor orientale și, la fel, occidentale, aristotelice, horațiene, așa că spațiul literar străin/românesc ori este asumat de poeți/oameni de cultură, ori capturat de tot felul de nepricepuți care poluează un poem aparent scurt, de 17 silabe, nobil, ezoteric, exotic, discret, fragil, perisabil, impersonal, cu o structură interioară extrem de complexă, labirintică, abisală, nesesizabilă de necunoscători. În ultimă instanță, haiku este alcătuit din trei versete filozofice, budiste, dificil de înțeles, cu secrete compoziționale în jurul unor simboluri; formal, în original, este o coloană de ideograme în aranjament fix, citită de sus în jos, care, prin transliterare în alfabetul latin își pierde, prin orizontabilitate, o parte din aspectul monumental, maiestuos, și așa mai departe, discuția nu are sfârșit.

Trebuie remarcat de la început, poeții (haijin) români de haiku, după exemplul străin, pornind de la cel american, se autoorganizează în societăți, cluburi, cenacluri, editează și tipăresc reviste, se întrunesc, unde prezintă comunicări pe nenumăratele, ofertantele teme dispuse de a fi dezbătute, de la compoziție, simboluri naturale, specificitate națională și internațională, la istoria haikuului internațional, occidental autohton, fiindcă între timp și-au făcut apariția inclusiv aceste domenii. În poezia română există câțiva maeștri recunoscuți, poeți cu operă, teoreticieni literari, critici literari avizați, comentatori, antologatori, editori, cercetători de istorie literară, comparată. Neașteptând recunoaștere oficială din partea forurilor universitare și academice, poeții de haiku nu se lasă mai prejos și își organizează propriile teritorii. După situl *romaniankukai.ro,* care a căpătat proporții de bibliotecă, organizat de un specialist în domeniul poeziei zen și în informatică, poetul și teoreticianul Corneliu Traian

Atanasiu, sau Poeți haiku din România, au fost catalogați peste 700 de poeți și, să le spunem, comentatori. Cifra adevărată pare mult mai mare. Am căutat numele unor autori cunoscuți personal și nu le-am găsit în inventarul de pe sit, așa că, fără exagerare, numărul poeților români de haiku saltă, fără mirare, la peste o mie. Deocamdată. Intre timp au apărut poeții de tanka (poem de 31 de silabe, epigramatic/neepigramatic, liric), renga sau renku (poezie-în-lanț, poem dialogat, considerat de specialiști drept cea mai complexă specie literară din poezia universală), poezia secvențială și așa mai departe. Lipsește primul dramaturg, fiindcă, se pare, deja un prozator minimalist își face apariția în peisajul literar, extrem de adaptabil și adoptabil.

Personalități literare ? Se publică mici volume, plachete, de multe ori cu o atașată traducere în limba engleză, există câteva reviste, Haiku, editată de Societatea Română de Haiku, Albatros, sub atenția Societății de Haiku din Constanța, s-au tipărit revistele Orion pentru tanka și haiku, și Micul Orion pentru renku, de Școala de tanka, renku, haiku de la Slobozia. Cunoscuta revistă Poezia, editată de Convorbiri literare, Iași, găzduiește texte teoretice ale unui specialist în poezia orientului, Marius Chelaru. Între creatorii noștri de haiku, tanka, haibun există personalități puternice, se tipăresc antologii internaționale, se organizează întruniri periodice, congrese ale poeților, editorilor, comentatorilor de haikai, unde înțelegem tanka, haikai-no-renga, haiku, senryu, gunsaku, haibun, speciile cele mai frecvente și frecventate.

Eduard Țară este un poet eminent, de prim rang, un maestru recunoscut internațional, în același timp, un poet (haijin) ciudat. Condiția principală ca un haikai să intre în circulație publică, fie numai între cunoscători, este *selecția*, cel puțin așa se susține. În Japonia este unica posibilitate. Astfel, la noi, se organizează concursuri de selecție pe internet, mai ales pe situl romaniankukai.ro., în grupul Autori de haiku din România și așa mai departe. Juriile selectează și premiază prin diplome și multiplicare, se publică poemele câștigătoare. Nu discutăm aici cum funcționează juriile, ce se selectează, câte erori se fac.

Eduard Țară, de prin 1995 încoace, a participat la numeroase concursuri, câteva în țară, sute în străinătate și a câștigat tot ce se poate câștiga, în câteva zeci de limbi diferite, fiind singurul poet din lume premiat pe 6 continente, în 35 de țări. Un poet de haiku poate deveni faimos cu un singur poem. Primul din această recunoaștere a lui Eduard Țară ar fi:

În urma broaștei – un plescăit în noapte/ și luna țăndări

Un poem de prin 1995. Este un *hokandori*, procedeu clasic de omagiere creativă a unui maestru, de data aceasta Matsuo Basho, cu aluzii la faimosul haiku zen al broaștei. Profesor de matematică, autor de articole despre structuri matematice fundamentale-algebră, campion național și vicecampion la *qwan ki do* (arme tradiționale nipone de lemn), a brevetat jucării logice de permutare, este membru al mai multor organizații de haiku din lume, conduce jurii internaționale în concursuri, precum Yugen International Haiku Kontest, Sarpening the Green Pencil International Haiku Kontest, România, sau The White Stork International Haiku Kontest, Croația. În anul 2010 a câștigat The Japan-EU English Haiku Contest, concurs mondial organizat anual de Ministerul de Externe Japonez, premiul constând dintr-o vizită în Țara Cireșilor în Floare, unde a fost primit cu onoruri la sediul Ministerului de Externe din prefectura Tokyo. Iată poemul:

Desfăcând harta – petale de cireș între/ noi și Japonia

Sau în varianta engleză, mai expresivă: *Unfolding a map – the cherry petals connect/ Europa and Japan.* Eduard Țară studiază limba japoneză, este discipol și colaborator al niponolog ieșean Necolai Amălinei, personalitate dominantă în domeniu, traducător al lui Matsuo Basho, Masaoka Shiki, Daisetz T. Suzuki (Introducere în budismul zen), Koizumi Yakumo (Lafkadio Hearn, Păreri și ecouri despre viața interioară japoneză), Neculai Amălinei este profesor cu rang universitar, eseist, editor, autor de manuale de limba japoneză, Simplu și eficient, apărut în numeroase ediții, Dicționar japonez-român de Gakushu Kanji.

Ar cam fi timpul ca maestrul zen Eduard Țară să își publice opera, dincolo de sutele și sutele de haiku selectate la nivel internațional. Propun o scurtă selecție de poeme fără comentarii, câtă vreme haiku, în aparenta, trucata simplitate, este, după renku, cea mai complexă poezie cu formă fixă din literatura mondială, practicată, obligatoriu, numai de inițiați, precum artele marțiale și sporturile spirituale (yoga).

Tăcere și-omăt – pentru bătrânul caligraf/ albul și atât

Sunetul mării – o femeie mângâie/pruncul nenăscut

Pe-aceeași creangă primele două flori de cireș – hău între stele

Foc de tabără – vorbele bătrânului trec prin lumină

Singurătate – un paing se-apropie/ de telegramă

Copil în comă – o stea scânteiază/ într-un țurțure

Seară de toamnă – umbrele părinților/ mână în mână

Viața fără copii – în mijlocul nimănui/ un om de omăt

piatră – odinioară/ stea

Flori de cireș – își amână cu o zi/ operația la ochi

După douăzeci de ani – la telefon mă-ntreabă/ de primăvară

Încă-n mijlocul/ pozei de familie – prunul tăiat

Se poate continua mult și bine. Unele poeme sunt compuse în așa fel, încât prin autotraducere în engleză, să capete ritmul și măsura specifice de 5-7-5 accente/ silabe. Fără nicio concluzie, Eduard Țară, aparent cunoscut în țara sa mioritică, este un bard modern, de o extraordinară luminozitate budistă, zen, a mesajului spiritual, călcând apăsat lângă urmele, la fel de inițiate în budism, ale Întâistătătorului Mihai Eminescu. Nu în zadar amândoi se bucură de carieră intelectuală ieșeană.

Eduard Țară, *Luna în țăndări*, Editura Carte inspirată, București, 2021; Introducere de Clara Toma; două studii despre Basho și haiku de Eduard Țară.

Ce se mai întâmplă prin lume ? Climatul mondial s-a convertit într-un sistem strategic animat prin rivalitățile puterilor tradiționale și celor care progresează rapid ?

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte *Centrul de Etică și Strategii (CES)*

Motto: *Încălzirea geopolitică este o realitate îngrijorătoare, care impune să luam măsuri asiguratorii. Cunoscând mecanismele puterii, strategul înțelege fenomenele și le anticipează, evidențiind tendințele sau probabilitățile. Echilibrul și dezechilibrul sunt determinate de tectonica puterilor, evidențiază că în perioadele de anarhie apar rupturi sau dezechilibre greu de gestionat, crizele majore fiind expresia unei mișcări de balansare, pentru a contra o schimbare prea bruscă, pentru a fi digerată progresiv.* (Raphael Chauvancy, ofițer superior, responsabil de inteligența strategică consacrată politicilor puterilor, autor al cărții „Nouveau visages de la guerre", profesor la Școala de Război Economic.)

Voi enumera câteva teme care nu demult ocupau agenda politicienilor și organismelor internaționale, dar și mass-medici la nivel planetar, iar acum sunt trecute voit într-un plan secund sau date complet „uitării", lumea fiind preocupată și îngrijorată de spectrul unei confruntări cu armament nuclear în contextul escaladării războiului din Ucraina, în care s-a implicat indirect UE (prin multiplicarea sancțiunilor economice la adresa Rusiei și oligarhilor săi), NATO (prin trimiterea de armament modern forțelor ucrainene) și SUA (prin ajutorul militar și economic de 40 mld dolari acordat Ucrainei și presiunilor diplomatice, mediatice și militare exercitate la adresa Rusiei).

Asistăm astfel la un adevărat război hibrid între SUA și Rusia, care acoperă domeniile cele mai diverse: de la amenințări cu folosirea arsenalului nuclear (Rusia), la sancțiuni economice extinse din partea SUA și UE, cu efect de bumerang, la atacuri cibernetice (Rusia) și o campanie de diabolizare și dezinformare a serviciilor secrete americane și britanice în jurul stării de sănătate a președintelui Putin, ori la pregătirea unei lovituri de „palat" pentru înlăturarea lui etc.

Toată această sarabandă a știrilor false și manipulatorii, de o parte și de alta a baricadei, a creat o stare de confuzie, panică și disperare la nivelul europenilor, căror li se servesc știri alarmante privind foametea ce va lovi continentul, creșterea prețurilor la energie și o eventuală raționalizare a energiei și alimentelor, pericolul extinderii conflictului și necesitatea alocării de fonduri suplimentare pentru înarmare.

Ca să fie parastasul complet a trebuit să se aplice și bomboană pe colivă, anunțându-se o epidemie de variolă a maimuței, despre care vorbea încă din 2019 Bill Gates și prezenta simulări privind simptomele și vaccinurile la care laboratoarele sale lucrează.

Deci, alte vaccinuri, alte amenințări cu o nouă pandemie și criză sanitară la nivel mondial care îi vor aduce lui Gates alte miliarde în conturi.

Cam aceasta este atmosfera în care trăim și care obturează alte teme și probleme ce se aflau în atenția opiniei publice mondiale.

Dar, să trecem în revistă aceste teme de interes „abandonate" și care ridică suficiente semne de întrebare:

– Am scăpat de amenințarea Statului Islamic (ISIS) ? După opinia șefului administrației americane, ISIS a fost „lichidat" de către armata și serviciile de informații americane, deci nu mai suntem sub amenințare teroristă !

– Războiul din Siria s-a încheiat ?

– Problema palestiniană și noul NATO arab creat de SUA în jurul Israelului mai sunt de actualitate ?

– În Sahel, după eșecul militar suferit de Franța și trecut sub tăcere, s-a instalat calmul ? Se pare că politica externă franceză, după eșecul operațiunilor anti-teroriste, a primit o lovitură de imagine și încredere prin anunțul recent al guvernului din Mali de denunțare unilaterală a tratatului de apărare și asistență militară. I-a urmat la scurt timp Ciadul. Ar putea fi drept cauză interesul strategic al SUA care au pregătit cu minuțiozitate un plan de cucerire a Africii prin lansarea unor proiecte atractive pentru dezvoltare durabilă, instruire și înarmare a forțelor armate ale țărilor africane emergente, inclusiv din zona Sahel, plan menit să reducă influenta Franței și Chinei pe acest continent ? Se pare că strategii americani urmăresc îndeaproape mișcările geopolitice franceze și acționează prin toate mijloacele să scoată din peisajul geopolitic Franța din Africa, așa cum a acționat pentru „alungarea" Franței din zona Asia-Pacific ? Care ar putea fi motivul ? Declarația recentă a președintelui Macron de reiterare a ideii de a crea o forță militară operațională a UE, autonomă, care să asigure umbrela de securitate a Europei și crearea unui fond european de înzestrare militară cu armament și echipamente prin Agenția Europeană a Armamentului, ceea ce ar afecta interesele corporațiilor americane producătoare de armament care sunt furnizoarele tradiționale ale NATO ?

– Orientul Mijlociu Extins, după un deceniu de la „primăvară arabă", s-a democratizat ?

– În zona Asia-Pacific și Marea Chinei de Sud s-au calmat tensiunile ? „Bătălia" pentru Taiwan s-a amânat ?

- Afganistanul, sub regimul „democratic" al talibanilor instalat de SUA după două decenii de război cu „talibanii teroriști" prin ajutorul militar de 83 mld. dolari (cam la atât au fost evaluate echipamentele militare și armamentul modern abandonat de armata americană la retragerea rușinoasă din această țară), va deveni un „supus docil" al americanilor și vârful de lance al intereselor geostrategice americane în coasta: Pakistanului, Chinei, Indiei și a țărilor islamice din Asia Centrală și Caucaz pentru a ține sub control Rusia ?

– Turcia și Arabia Saudită își vor împărți influența în zona Orientului Mijlociu Extins, Marea Caspică și Asia Centrală ?

– Turcia și Rusia, din parteneri strategici în Marea Neagră și Asia Centrală (unde popoarele sunt sub influența culturii și tradițiilor turcice, iar visul președintelui Erdogan este de a reface Marele Califat), vor deveni rivali gata să-și dispute influența în zonă, inclusiv în Crimeea, printr-o confruntare militară ? Tot ce este posibil cunoscând ambițiile celor doi autocrați.

– Administrația Biden l-a reevaluat pe Maduro și regimurile politice de stânga din America Latină în contextul războiului din Ucraina și a contra-sancțiunilor dispuse de președintele Putin de a reduce exporturile de petrol și gaze naturale, dar și de cereale și produse agroalimentare către Europa, Orientul Mijlociu și Africa ?

– Ce se ascunde în spatele măsurilor draconice luate de autoritățile chineze de izolare și carantină totală a populației din Shanghai (cu 20 milioane de locuitori, unul dintre cele mai bogate orașe și emblema tehnologiilor de vârf, care contribuie la PIB cu procente importante) sub pretextul ambițiosului proiect de „zero covid" ? Ar putea fi vorba de o simulare a unor măsuri excepționale pentru situații de urgență (calamități naturale, schimbări climatice dramatice, ploi de meteoriți etc.) pentru a analiza modul de reacție al comportamentului uman în situații extreme și pentru a asigura o supraveghere totală și o izolare socială de durată ?

– Arabia Saudită ar putea renunța la dolar în operațiunile de export a hidrocarburilor în favoarea yuanului chinez, în condițiile în care OCDE a estimat că importurile chineze în 2021 au fost de 45,8 mld dolari, ale Indici de 25,1 mld dolari, Japoniei de 24,5 mld dolari și Coreei de Sud de 19,5 mld dolari, SUA situându-se în coada listei cu 12,2 mld dolari ? Din 2019, China a devenit principalul cumpărător, atingând în total 204 mld dolari. Conturile publice ale Arabiei Saudite sunt exemplare, prefigurându-se pentru 2022 un excedent bugetar și o datorie publică de 30,8% din PIB, cea mai joasă din lume. Întrebarea care se pune este dacă SUA vor accepta acest afront, ori vor iniția planul mai vechi de dezmembrare a regatului în trei regiuni și de „condamnare a regimului saudit pentru implicarea în atentatele teroriste din 11 septembrie 2001 și în finanțarea organizației teroriste Al Qaeda și a asasinării ziaristului Kasogi în consulatul din Turcia la ordinul prințului moștenitor ? Unchiul Sam nu uită și nu iartă !

– Europa – „casa noastră comună", încotro se va îndrepta după pandemia de covid și criza ucraineană care au amplificat divergențele în sânul UE, au adâncit inegalitățile economice și sociale, au mărit gradul de îndatorare a statelor, îndeosebi Italia, Spania, Franța, Grecia, care fără sprijinul BCE nu mai pot evita prăbușirea catastrofală a economiilor, cu consecințe grave pentru securitatea și viitorul UE ? Cum se va descurca Europa aflată între doi giganți, China și India, care își dispută accesul pe piața europeană cu investiții și oportunități pentru economia inovatoare, cooperare în industria de apărare și aerospațială, în condițiile în care recentul turneu european al premierului Modi a oferit noi deschideri și proiecte de cooperare pe piața indiană a companiilor franceze și germane, ceea ce ar jena tratatul de colaborare strategică semnat de UE cu China ? Va accepta Europa Occidentală că unii membri UE din Europa Centrală și de est să mențină deschise porțile pentru accesul firmelor și capitalului chinez și indian și să cocheteze cu SUA și Marea Britanie ?

– Războiul din Ucraina, care va consolida prezența militară americană și britanică și influența, controlul politic și economic pe continentul european, ar putea afecta relațiile UE cu China și India, știind că aceste puteri emergente sunt considerate drept „concurenți strategici și rivali sistemici" ai SUA și Occidentului ?

– Războiul din UCRAINA, care va deveni treptat un „conflict înghețat" (specialitate rusească) și o adevărată ruptura strategică, care va influența pe termen mediu și lung structura alianțelor în interiorul UE și modul de funcționare a instituțiilor sale, ar putea grăbi procesul de reformare din temelii a actualei arhitecturi instituționale europene și ar putea aduce în actualitate proiectul de federalizare a Europei (drag Germaniei și Franței) care ar putea fi soluția stingerii conflictelor mocnite cauzate de disputele teritoriale moștenite după primul și al doilea război mondial ?

– Cum se vor comporta SUA în contextul amplificării presiunilor din partea puterilor emergente din Asia-Pacific de a se accepta multilateralismul în relațiile internaționale ? Ca un adolescent răsfățat, care în curtea școlii are o atitudine bizară, un amestec de aroganță și depresie profundă că este pe cale să-și piardă calitatea de lider de necontestat al lumii ? Explicația ar fi că secolul XXI găsește America într-un proces profund de reevaluare a istoriei și într-o gravă criză identitară adolescentină extinsă.

Câteva răspunsuri se cuvine a fi date la aceste întrebări rezultate din evoluțiile recente care și-au pus amprenta asupra mediului de securitate internațională, caracterizat de amplificarea tensiunilor și conflictelor în numeroase zone ale planetei generând crize de tot felul și mutații în sistemul alianțelor.

• În Orientul Mijlociu Extins atmosfera este încărcată de suspiciune, confuzie și încrâncenare, recenta decizie a președintelui Putin de a retrage din Siria o parte însemnată a celor șase mii de militari și de a-i reloca în Ucraina, cât și din alte zone (Tadjikistan, Osetia, Abhazia s.a.), a armamentului și echipamentelor militare, atestă intenția Kremlinului de a-și atinge obiectivele strategice stabilite, indiferent de costurile umane și materiale. Deja, militarii din Siria sunt convocați să se mobilizeze în bazele rusești de la Khmeimim, Qamishi și Deir Ez-Zor, de unde sunt preluați de aeronave militare și transportați direct pe frontul ucrainean pentru a întări dispozitivele ofensive.

Pe un alt plan, Rusia s-a înțeles ca Iranul să ocupe bazele militare deținute de Rusia, cu excepția celei de la Khmeimim. Pentru perfectarea acestor aranjamente militare președintele sirian, Bashar Assad, s-a deplasat la Teheran (16.05.2022) unde s-a întâlnit cu liderul spiritual Ali Khamenei, președintele Ebrahim Raisi și șeful Gardienilor Revoluției (Forța QUDS), Esmail Qaani.

Prezența militară iraniană în Siria va influența evoluțiile politice și de securitate din zonă (în contextul în care Hezbolah a pierdut alegerile în Liban) și va aduce față în față forțele iraniene cu cele israeliene în sudul Siriei, existând riscul izbucnirii unor confruntări directe.

Și problema palestiniană ar putea redeveni actuală, atentatele și manifestațiile anti-israeliene putând lua amploare și genera o reacție din partea țărilor arabe care au aderat la NATO arab și au restabilit relațiile diplomatice cu Israelul.

• În Africa, pe lângă situația de securitate precară din zona Sahel, unde instabilitatea politică și luptele între grupările tribale și unele teroriste, sărăcia, migrația, criza sanitară au generat deplasări necontrolate de populații în căutarea hranei și apei și pentru a se feri din calea pericolelor. Starea de insecuritate a alungat investitorii potențiali și trupele franceze, noii conducători militari locali rezultați în urma loviturilor de stat au denunțat tratatele de cooperare militară cu Franța, având propriile viziuni privind evoluția politico-militară din acele țări.

Pe acest fond, a apărut o problemă majoră pentru securitatea comerțului maritim internațional și anume-pirateria maritimă, cu implicații geopolitice, care a transformat Cornul Africii într-un punct de maxim interes pentru asigurarea securității transporturilor comerciale prin strâmtorile Ormuz, Malacca, Bab El Mandeb și Aden, ceea ce a determinat Pentagonul, UE și Japonia să inițieze planuri comune de autoapărare împotriva pirateriei și terorismului maritim.

Pirateria maritimă, la începuturile ei, a contribuit la supraviețuirea miilor de familii într-un areal în care sărăcia, inegalitățile sociale și religioase, la care se adăugă și confruntările sângeroase între triburi, făcea imposibilă administrarea pe bază de legi a comunităților respective. Mult timp, comunitatea internațională nu s-a interesat să găsească soluții la problemele cu care se confruntau țările din zonă: Somalia, Djibouti, Erytreea, Etiopia, Yemen, până când pescarii s-au transformat în pirați maritimi și au devenit un pericol pentru comerțul internațional prin atacarea navelor, luarea de ostatici, însușirea mărfurilor și chiar sechestrarea navelor de mic tonaj. Treptat, din acțiuni sporadice pirații au trecut la organizarea unor acțiuni complexe, comise de grupuri înarmate provenite din rândul celulelor teroriste destrămate în alte țări, care și-au găsit adăpostul în aceste ținuturi fară legi.

Astăzi asistăm la o proliferare a nucleelor teroriste care au pus stăpânire pe aceste teritorii unde populația este nevoită să se supună „legilor" impuse de organizațiile teroriste care și-au atras de partea lor reprezentanții corupți ai autorităților locale. Dată fiind poziția strategică a Somaliei, Djibouti și Golfului Aden, Pentagonul, UE (prin Franța, Germania, Spania și Italia), alături de Japonia au lansat un adevărat program de cooperare pentru combaterea pirateriei și terorismului maritim, dar și pentru construirea unei arhitecturi instituționale locale, a unei economii autarhice, care să contribuie la diminuarea sărăciei, îmbunătățirea sistemul de asistență socială și medicală, reducerea inegalităților și analfabetismului.

Amelie Escobar, doctorand la Universitatea din Quebec, a elaborat în 2010 un amplu studiu denumit: „Pirateria în largul golfului Aden – regionalism vs. multilateralism", în care concluziona că: „Pirateria maritimă devine o tactică cheie a grupărilor teroriste. Contrar piraților de odinioară, care erau interesați doar de prădarea navelor comerciale, majoritatea piraților de azi sunt teroriști maritimi cu o aplicare spre ideologie și cu un program politic."

Serviciile de informații americane estimează că Al-Qaida și afiliații săi posedă zeci de nave fantomă (provenite din sechestrări) pe care le-au revopsit și rebotezat circulând cu acte false. Așa cum am menționat, principalul obiectiv strategic al Occidentului rămâne controlul rutelor comerciale din zona Cornului Africii, considerate esențiale pentru piețele de energie, dar și pentru aprovizionarea cu mărfuri și materii prime din Asia-Pacific.

În urma atacurilor asupra a două nave americane care transportau ajutoare alimentare pentru Somalia și țările vecine, secretarul de stat, Hillary Clinton, a lansat un plan de luptă împotriva pirateriei, sens în care a convocat o Conferință Internațională pentru menținerea păcii și dezvoltarea Somalici, care s-a ținut la Bruxelles, cu scopul de a se pregăti un răspuns multinațional la acțiunile teroriștilor. În baza hotărârilor ONU, Franța și Spania au fost desemnate să organizeze operațiuni de luptă împotriva pirateriei maritime, moment în care s-a propus: „Asigurarea însoțirii navelor vulnerabile în golful Aden și urgentarea creării unei celule de coordonare a acțiunilor anti-piraterie la scară europeană EU/NAVCO și lansarea operațiunii Atalanta de luptă contra pirateriei maritime în lungul coastelor somaleze." (15.09.2008)

La 10.06.2008, izbucnește războiul djibuto-eritreean pentru punctul strategic al litoralului de la Doumera, iar în ianuarie 2009, prin Rezoluția 1862 a Consiliului de Securitate ONU, s-au impus sancțiuni împotriva Erytreei, Djibouti devenind un alt punct strategic alături de Somalia.

Care este interesul strategic și geo-economic al acestei zone ?

Importanta axei de transport maritim care asigură comerțul Europa-Asia prin golful Aden este de ordin strategic, întrucât anual, începând cu 2007, trec peste 16.000 nave, iar potrivit informațiilor furnizate de Biroul Maritim Internațional (BIM), actele de piraterie în regiune au crescut cu 75% în 2008, 140 nave au fost atacate și 36 sechestrate, iar în 2009, în primul trimestru șase nave au fost capturate. Pirateria este considerată un flagel la scara internațională și o nouă formă de terorism; terorismul maritim este o crimă contra securității navigației în largul mării, în afara jurisdicției statelor.

Drept urmare, începând cu 2010, americanii au construit în Djibouti o bază militară pentru adăpostirea navelor de război care a costat 40 milioane dolari și o bază aeriană pe o suprafață de 12 ha (în apropierea aeroportului din Djibouti). Consiliul de Securitate ONU a votat o rezoluție care permite intrarea în apele teritoriale somaleze a navelor de război angajate în operațiuni de luptă anti-teroriste, ceea ce a încurajat Franța, Japonia, Germania și China să deschidă noi baze militare în țările din zonă. Astfel, din 2019 Franța este prima națiune care a semnat un acord de apărare cu Djibouti în baza căruia și-a construit o importantă infrastructură militară la Djibouti (pe 418 ha), baza militară aeriană 188 care este pregătită să primească Mirage 2000 și 2000-5F ale escadronului de vânătoare Corsica, cât și a regimentului 5 inter-arme (RIAOM) și un detașament de comando

(continuare în pag.17)

(urmare din pagina 16)

marin. La sfârșitul anului 2011, dispozitivul francez numără 2162 militari, numărul lor crescând de-a lungul anilor. Franța mai dispune și de o stație de recepție puternică care acoperă toată peninsula arabică și o parte din Orientul Mijlociu.

Armata americană a deschis din 2002 o nouă bază militară pentru a supraveghea strâmtoarea Bab el Mandeb, prezența militarilor americani crescând de la 1800 în 2008, la 4000 în 2021, obiectivul principal fiind securizarea strâmtorii prin folosirea dronelor Predator (46 bucăți), dar și pentru monitorizarea mișcărilor membrilor Al Qaida adăpostiți în Yemen. Pe un alt plan, Japonia are și ea interese de ordin geo-economic, întrucât pirateria din largul Somaliei este considerată ca o extensie a aceluiași fenomen constatat în Asia de sud-est, de aceea guvernul nipon s-a implicat în formarea profesională și dotarea logistică a pazei de coastă malaeziene, singaporeze și indoneziene. Începând cu 2009, Japonia a desfășurat în jurul strâmtorii Bab el Mandeb o forță de autoapărare constând în două fregate, două avioane de patrulă maritimă, echipamente de comunicații, helicoptere, în vederea asigurării securității transporturilor mărfurilor de înaltă tehnologie exportate către Asia și Europa care se cifrează la 10%, de energie și 90% din întregul export japonez care tranzitează strâmtoarea. Din 2010 Japonia dispune de o bază militară permanentă a forțelor nipone de autoapărare construită pe 12 ha care a costat 42 milioane de euro, unde sunt adăpostiți 600 militari.

China dispune și ea de o bază militară navală la Djibouti unde staționează 400 militari ce asigură protejarea căilor maritime folosite pentru transportul de materii prime, inclusiv petrol. Chiria încasată de Djibouti pentru bazele militare străine se cifra în 2017 la 228 milioane euro, circa 3% din PIB-ul țării.

Un actor important care și-a făcut recent apariția în zona Cornului Africii, îndeosebi Somalia, este Turcia, miza majoră a prezenței sale rezidă din strategia turcă de a participa la construirea unui consens între puterile emergente și actorii tradiționali ai securității în Africa, privind maniera de lucru în statele aflate în conflict sau în reconstrucție instituțională și dezvoltare economică. De fapt, prin prezența sa în zona Cornului Africii și îndeosebi în Somalia, Turcia își reafirmă interesul geopolitic de a deveni un actor important ținând seama de trecutul istoric și religios comun din perioada Marelui Califat.

Caracteristica abordării globale care se pune în operă în Somalia și țările vecine este de fapt „un model" care ar putea concura cu cel european. „Dacă abordarea globală este larg împărtășită, aplicarea se dovedește a fi extrem de complexă, în principal datorită multiplicității mizelor, actorilor și intereselor. De aceea, abordarea globală are nevoie de a fi mai bine conceptualizată și formalizată pentru a face o pârghie eficace. Definirea Cornului Africii se întinde în sens larg la Djibouti, Erytreea, Etiopia, Somalia, cât și la toate țările periferice și la vaste zone maritime, mergând de la Golful Aden până la coastele continentului indian la est și la intrarea în canalul Mozambicului de sud. Este una dintre cele mai instabile și conflictuale zone din lume. Multi-dimensionalitatea și interconexiunea problemelor Cornului Africii – securitate, economie, politică – impune răspunsuri multilaterale." (general de divizie Maurice Langlois, director al domeniului Politici de Apărare Comparate la IRSEN, „Aproche globale et UE: le cas de la Corne de l'Afrique", 2014, revista „Etude de IRSEN, nr. 35).

• Asia-Pacific și Ucraina.

Războiul din Ucraina a dominat întreaga media la nivel planetar, fiind considerat cel mai violent conflict european de la al Doilea Război Mondial și la războiul din Iugoslavia. Impactul conflictului va influența semnificativ viitorul construcției europene, dar și relațiile Chinei cu Taiwanul. Directoarea Național Intelligence, Avril Hanes, sugerează că „Impactul sancțiunilor SUA la adresa Rusiei sunt critice după calculele Chinei și reprezintă o lecție și pentru alții", iar directorul CIA, Bill Burns, a afirmat că „Nu dorește ca stimatul președinte Xi și leadershipul chinez să aibă aceeași privire determinată față de Taiwan". Problema care preocupă mediile politico-diplomatice și militare din SUA este dacă China invadează Taiwanul, acesta ar putea să lupte singur până la intervenția americană ? Dar cât de departe ar merge SUA pentru a păstra Taiwanul dacă acesta cade sub controlul Chinei ? SUA ar putea folosi bazele militare din Japonia care sunt apte de luptă sub comanda SUA.

Deocamdată, războiul din Ucraina dă o lovitură dură Noului Drum al Mătăsii, afectând proiectele de infrastructură finanțate de China pentru a uni piețele asiatice cu Europa și parteneriatului strategic UE-China. Mai concret, China va fi obligată să încetinească avansarea lucrărilor de construcție la centralele nucleare rusești, cât și acordurile cu Rusia pentru importul de petrol și gaze. Totuși, măsurile de izolare și carantină totală a orașelor Shenzen și Shanghai pentru atingerea „zero covid" au produs serioase pierderi și blocaje economice, știind că cele două orașe aduc procente importante la PIB-ul țării. Dar, grație sistemului de reglementare socio-economică, economia chineză își va reveni rapid, China fiind o țară științifică și tehnologică cu o economie a exporturilor și o mare flotă maritimă care asigură securitatea aprovizionării cu materii prime și circulația în bune condițiuni a mărfurilor.

În concluzie, Asia-Pacific devine tot mai mult o altă zonă de tensiune și un butoi de pulbere ce poate declanșa în orice moment un conflict militar major și crize de tot felul: financiare, alimentare, energetice, tehnologice, cu reverberații globale.

• Rusia – Ucraina: diferențe majore în strategiile militare.

După anexarea Crimeei de către Moscova în 2014, sistemul de achiziții militare ucrainene a fost reformat în favoarea unui comportament responsabil de dotare cu armament și echipamente militare de ultima generație, cu precădere din SUA. De fapt, este și interesul companiilor de armament americane de a-și testa pe câmpul de luptă armele și echipamentele ieșite din laborator. De asemenea, s-a reușit un consens între putere și opoziție de creștere a alocării bugetare pentru înarmare de la 1% la 6 % din PIB, poate cel mai ridicat procent la nivel planetar. Problema care se va pune este cum va achita Ucraina împrumuturile contractate din Occident pentru înarmare și cheltuieli zilnice de supraviețuire în timpul războiului, în condițiile în care înainte de război tara se afla în pragul falimentului generat de corupția politică protejată și încurajată de către președintele Zelenski ? Chiar am devenit amnezici să nu ne amintim că Ucraina era considerată cel mai corupt stat european, cu o armată de oligarhi ce au spoliat bogățiile țării și aveau afaceri dubioase cu oligarhii ruși ? De ce oligarhilor ucraineni nu li s-au înghețat conturile și proprietățile din Occident așa cum s-a procedat cu cei ruși ? Vom reveni asupra subiectului. Continuând discuția privind diferențele de strategie ale Ucrainei și Rusiei, este cazul să subliniem că un rol important în reușita rezistenței militare ucrainene l-au avut consilierii militari americani și britanici care au reformat gândirea strategică a comandanților ucraineni prin reorganizarea unităților combatante după modelul purtării războiului de guerilă, înființând unități autonome, agile, ale căror decizii erau transferate la eșaloanele inferioare care cunoșteau situația din teren, fără a mai aștepta ordine superioare, conform principiului că războaiele sunt câștigate de sergenți și nu de generali. Spre deosebire de abordarea strategică ucraineana, forțele invadatoare ruse, deși superioare numeric și logistic, trimise în teatrele de operațiuni sub comanda unor ofițeri superiori și generali, erau ținute să respecte ordinele superioare bazate pe informațiile puse la dispoziție de serviciile secrete, care de multe ori erau eronate sau superficiale, situație care a influențat negativ evoluțiile din teren, producând întârzieri în desfășurarea forțelor, nesincronizări între arme, ceea ce a afectat atingerea obiectivelor strategice stabilite.

Eroismul ucrainenilor a obligat SUA și țările NATO să se implice mai serios în sprijinirea cu armament și echipamente militare, dar și cu ajutoare umanitare, iar serviciile de informații americane și britanice au transmis operativ informații valoroase privind mișcările din teren ale forțelor rusești, ceea ce a permis unităților mobile ucrainene să lovească cu precizie țintele și să se retragă strategic. Dronele americane și turcești și-au dovedit utilitatea și fiabilitatea într-un război hibrid, scoțând din luptă numeroase tancuri și vehicule de luptă, nave de război din flota de elită, cât și avioane de atac rusești.

Problema care se pune odată cu încheierea războiului, care va dura cât SUA și NATO sunt dispuse să sprijine Ucraina, este: care va fi locul și rolul Ucrainei fixat de partenerii occidentali ? Va fi vârful de lance în zona de est a granitei NATO la confluența intereselor geostrategice și geoeconomice occidentale cu Eurasia ? Supraînarmarea Ucrainei în baza ajutorului militar american (de peste 50 mld dolari) și cel de la UE, cu armament și echipament militar modern (de care nu dispun țări membre NATO) și cu dorința exprimată de președintele Zelenski de a redeveni și o putere nucleară (dispunând de capacități de producție în acest sens) și reconstrucția economiei post-conflict, va plasa Ucraina în poziția de lider regional și i-ar putea stimula apetitul revanșard de realizare a Ucrainei Mari, prin anexarea de noi teritorii din proximitate: Basarabia, Bucovina, Gurile Dunării. În acest context, Ucraina ar putea intra în competiție și cu Turcia pentru zona Mării Azov, Mării Negre, Crimeei ? Încheierea războiului, chiar și cu o victorie parțială a Ucrainei, va plasa Rusia în poziția unei puteri locale, instabilă, aflată sub presiunea Turciei și statelor islamice din cadrul federației și celor din Asia Centrală și Caucaz care vor dori să-și facă mai vizibile interesele în relațiile cu Occidentul și China.

Pe acest fond de tensiune geopolitică și geoeconomică care amenință destrămarea Federației Ruse, Ucraina ar putea deveni un fort avansat de apărare a occidentului în fața unei Rusii aflată în derivă.

România cu siguranță va fi în atenția Ucrainei, care nu se va abține să revendice părți din actualul teritoriu românesc, încurajată și de recentele declarații ale președintelui francez care propune revizuirea tratatelor. Afectate vor fi țările Europei de est unde frontierele actuale sunt subiecte dragi Poloniei, Ungariei, Ucrainei, dar și unor țări ale Europei occidentale, după principiul apărării drepturilor etnicilor care locuiesc în aceste zone disputate.

Să sperăm că Unchiul Sam și Germania, care își dispută influența și controlul continentului, vor putea ține în frâu asemenea comportamente belicoase, prevenind declanșarea unui nou conflict mondial. Presiunile Germaniei pentru urgentarea aderării Ucrainei la UE și NATO în contextul aderării Finlandei și Suediei, vor evidenția dezacorduri majore între președintele Macron și cancelarul Solz.

Europa, care se confruntă cu serioase probleme de corupție politică și integritate morală a elitelor conducătoare, inclusiv în țările cu democrație consolidată și cu tradiții în funcționarea statului de drept, nu cred că este pregătită să digere noi probleme de asemenea natură pe care le-ar aduce cu ea o Ucraina condusă de oligarhi, cu o clasă politică profund coruptă și cu un președinte cu înclinații autocrate care a interzis partidele de opoziție și presa liberă, iar în problema minorităților etnice afișează o atitudine sfidătoare și abia acum, forțat de împrejurări, promite să renegocieze drepturile și libertățile acestora cu statele de origine în funcție de atitudinea manifestată de acestea în timpul războiului.

Să nu uităm că în războiul cu Rusia, etnicii romani, unguri, polonezi, cehi au fost obligați să lupte în prima linie, fiind uciși, răniți și luați prizonieri de către trupele rusești și trimiși în lagărele din Siberia. Să nu uităm că președintele Zelenski a decretat imediat după accederea la putere (2019) închiderea școlilor și bisericilor etnicilor români și nu numai, a interzis învățarea în limba maternă, a dispus demolarea statuilor și monumentelor istorice care aminteau de rădăcinile românești ale celor peste 500.000 de conaționali.

Aroganța și tupeul fără limită al unor refugiați ucraineni primiți cu compasiune și omenie de către românii de rând și de către autorități s-a manifestat cu ostentație când au cerut să se pună la dispoziție de către autorități școli și profesori de ucraineană pentru ca educația copiilor refugiați să nu sufere. Deja autoritățile centrale și locale s-au mobilizat să asigure condiții optime pentru copiii ucraineni, peste două mii fiind pregătiți în sute de școli românești, chiar dacă a trebuit să se perturbe procesul de învățământ al copiilor români.

Unele state din vestul Europei (Austria, Franța, Germania), dar și din vecinătatea noastră (Ungaria, Bulgaria) care au primit refugiați, se confruntă cu atitudinea lor obraznică și provocatoare care a generat scandaluri în hoteluri și locuri publice unde au fost cazați, comportându-se că o adevărată „armată de ocupație" căreia trebuie să i se satisfacă cerințele în mod gratuit și „obligatoriu".

Să nu uităm că ucrainenii erau de temut în Europa, fiind renumiți prin crima organizată, traficul de arme și substanțe toxice (mercur roșu s.a.), contrabandei cu țigări etc., iar prin prezența lor actuală a crescut cu 25% fenomenul infracțional pe continent.

Dată fiind această radiografie a societății „democratice" ucrainene, cred că este momentul ca încă din această fază instituțiile europene să stabilească criterii și condiționări clare și ferme ce trebuie îndeplinite de Ucraina pentru aderarea la UE și NATO, ținându-se seama de evaluările președintelui Macron care a ținut să precizeze că abia la orizontul viitoarelor decenii Ucraina ar putea îndeplini condițiile pentru aderarea la UE, în situația că economia și instituțiile statului vor fi reconstruite pe baze și principii solide ale democrației și statului de drept. În caz contrar, dacă Europa se va lăsa „certată" și umilită de solicitările fără măsură ale lui Zelenski și vor face concesii, Ucraina va fi o voce incomodă care va tensiona și mai mult relațiile inter-comunitare, deja jenate de unele poziții ale Ungariei, Poloniei, Slovaciei, care nu întotdeauna sunt de acord cu deciziile Consiliului și Comisiei Europene.

Pe acest plan, ar trebui analizate cu multă atenție sugestiile formulate de două voci cu autoritate în politica internațională: H. Kissinger și G. Soros, care la lucrările din acest an de la Davos propun soluții pentru oprirea războiului și începerea negocierilor de pace, dezvăluind practic fractura occidentală privind modul de soluționare a conflictului.

H. Kissinger este adeptul păcii cu prețul unui compromis ce ar presupune cedarea de către Ucraina a părților din teritoriile ocupate de armata rusă, iar G. Soros pledează pentru dreptate cu riscul unui război prelungit, sens în care SUA și NATO să acorde sprijinul logistic de care Ucraina are nevoie, inclusiv de a se interveni militar în mod direct pentru a distruge Rusia.

Vom trăi și vom vedea deznodământul acestui tragic conflict gândit și sprijinit din umbră de Oculta internațională.

Kim Dotcom, guru pentru antreprenorii internetului, trage un semnal de alarmă susținând că: „O prăbușire majoră a economiei mondiale este în curs. Conducătorii noștri sunt la curent. Economia americană este un zombi și prăbușirea sistemului financiar mondial este inevitabilă". Iar editorialul din „La Chronique Agora" (3.06.2022), sub titlul „Sistemul financiar chinez cedează ?", subliniază că: „Republica China este mai mult decât o uzină a lumii, ea a devenit rezervorul creșterii economice și financiare a lumii. Cu o clasă mijlocie al cărei număr de suflete este de sute de milioane și cu mijloace de producție din ce în ce mai eficace, creșterea țării oferă întreprinderilor de pe întreaga planetă o rațiune de a spera în ridicarea beneficiilor lor în viitorii ani. Cei care produc pe loc profită de îmbunătățirea productivității chineze, iar cei care vând produse de lux (vin, parfumuri, îmbrăcăminte de marcă etc.), au de câștigat datorită ridicării puterii de cumpărare a clasei de mijloc chineze. De asemenea, cei care oferă servicii B2B (vând întreprinderi), profită de circulația crescută a capitalului și de înclinația exagerată a chinezilor pentru jocul la bursă. Într-un cuvânt, economia mondială are tot interesul să sprijine China să-și urmeze parcursul său spre creștere. Problema care se pune este dacă CHINA va reuși să atingă obiectivul oficial de creștere a PIB-ului în 2022 cu 5,5% ?"

Pe un alt plan, economia americană, considerată cea mai mare a lumii, este amenințată de o recesiune profundă, o criză energetică reflectată în creșterea prețului produselor petroliere, creșterea inflației, șomajului, mărirea fără precedent a datoriei publice, radicalizarea tendințelor rasiste și secesioniste, multiplicarea incidentelor provocate prin folosirea armelor de foc (soldate cu zeci de morți în școli, super marketuri, în locuri publice), implicarea în războiul din Ucraina prin acordarea de ajutoare militare și umanitare costisitoare și relocarea a mii de militari pe frontiera de est a Europei, toate acestea împovărează economia și apasă greu asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor americani.

Dacă nu era suficientă amenințarea adresată Rusiei și lui Putin că vor fi trimiși în fața Curții Penale Internaționale pentru a fi condamnați pentru crime de război (în condițiile în care armata americană a comis atrocități în războaiele purtate în Irak, Siria, Afganistan, Iugoslavia etc., dar a fost exceptată de a fi pedepsită pentru că SUA nu a recunoscut jurisdicția Curții), recent președintele Biden a adresat amenințări Chinei dacă va ataca militar Taiwanul, situație care a complicat și mai mult relația deja tensionată existentă între cele două țări. Pentru a se asigura de „loialitate" și sprijin în caz de conflict militar în Taiwan, președintele Biden a invitat la reuniunea la nivel înalt a NATO din luna iunie Japonia, Coreea de Sud și Australia pentru a descuraja China în viitoarele sale acțiuni „neprietenești" față de Taiwan.

Elon Musk a caracterizat recent comportamentul belicos al Administrației americane, subliniind că: „J. Biden este o păpușă din șosete umede în formă umană. Este nevoie de o clismă economică să curețe țevile. Administrația Biden este sufocată de o serie de crize: de la dublarea prețului la pompă, scăderea dramatică a nivelului de trăi, prăbușirea piețelor, criza migranților, la lipsa laptelui praf pentru sugari și mai recent de criza variolei maimuței".

Recent, SIPRI (Institutul Internațional de Cercetare pentru Pace din Stockholm) preciza că: „cifra de afaceri a celor mai mari companii din sectorul armament a atins un record în ultimele luni de 531 mld dolari, din care jumătate sunt acaparate de cinci firme americane". Asta explică și politica externă promovată de președintele Biden de instigare la declanșarea de conflicte pentru ca apoi să furnizeze armament și echipamente militare părților beligerante, dar să afișeze public cu cinism și ipocrizie dorința SUA de a apăra pacea și democrația în lume.

În concluzie, războiul din Ucraina era necesar pentru a demoniza Rusia și pe președintele Putin, care până nu demult era un partener respectat în combaterea terorismului și în sprijinirea operațiunilor militare americane în Afganistan, a-i slabi influența în relația cu Germania și UE, de a crește rolul NATO în asigurarea umbrelei de securitate a Europei, de reașezare pe baze noi (de subordonare) a raporturilor SUA-UE, de a prelua sub control Europa centrală și de est, de a dezmembra alianța franco-germană.

Milan Kundera, în lucrarea „Un occident kidnappe ou la tragedie de l'Europe Centrale", sublinia că: „Noi amenințări, reînarmare mondială, conflicte în Europa Centrală și de Est vor tulbura liniștea și confortul europenilor. Comisia Europeană va avea mandat pentru a cumpăra în comun gaz lichefiat de la americani, iar președintele Macron a propus recent crearea unui fond comun pentru achiziționarea de armament și echipamente militare pentru sprijinirea Ucrainei în războiul cu Rusia". Bineînțeles că principalul furnizor va fi Franța, care prin această operațiune își va finanța industria de armament și-și va diversifica proiectele de cercetare științifică pentru construirea de noi arme dotate cu Inteligență Artificială.

Deci, ne pregătim pentru negocieri de pace supraînarmând Ucraina și pregătind europenii pentru adoptarea unei legislații europene și naționale de război, care va permite guvernelor să raționalizeze energia electrică, gazele, consumul de carburanți și alimentele, să se rechiziționeze imobile și mijloace de transport sau unități de producție, să controleze și să limiteze traficul pe rețelele de socializare și să pedepsească drastic știrile considerate false de către „poliția adevărului".

În privința României și Moldovei, sunt deja semnale că Moscova și Budapesta pun la cale noi acțiuni provocatoare care ar putea degenera în conflicte inter-etnice care să necesite intervenție militară străină. Să sperăm că Unchiul Sam va putea ține în frâu asemenea comportamente belicoase care i-ar putea afecta interesele geopolitice și geoeconomice în această zonă !

CONVORBIRI CU ISTORICUL EMIL PĂUNESCU (I)

Recent, a apărut al doilea volum al cărții *Fals tratat de muzeologie*, al cărei autor este profesorul, istoricul și excelentul muzeograf Emil Păunescu, arhicunoscut în lumea specialiștilor de la noi, dar și din alte părți ale Europei. De aceea am considerat necesar să-i adresez câteva întrebări privitoare la rolul și semnificația unei astfel de publicații, atât de valoroase în clarificarea unor „chestiuni" profesionale și particulare.

1. ***Cine a contribuit, major, la inițierea, formarea și modelarea dumneavoastră ca istoric și, apoi, ca muzeograf de aleasă ținută intelectuală ?***

Pentru mine istoria a devenit o pasiune încă înainte de a ști să citesc. De mic am fost fascinat de povești și legende istorice, la cunoașterea lor contribuind deschiderea părinților pentru a-mi acorda acces la tot ceea ce îmi plăcea. Pasiunea nu a avut legătură cu profesorii mei de istorie de-a lungul școlii generale și liceului. Ea a fost consolidată de lecturi și de contactele cu monumentele istorice din diferite zone ale țării.

La facultatea de profil am ajuns prin hazard, abia acolo descoperind profesori care m-au influențat: Ion Nestor, Achim Popescu, Emil Condurachi, Gheorghe Ștefan, Dumitru Berciu, Dionisie Pippidi, Dumitru Tudor, Gheorghe Ionescu, Radu Manolescu, Ștefan Ștefănescu, Mihai Berza, Vasile Maciu, Dumitru Almaș, Nicolae Ciachir, Constantin Velichi, Alexandru Vianu. Ulterior au fost benefice pentru mine contactele cu cercetătorii Institutelor Academiei din București, Iași, Cluj-Napoca, Craiova și Sibiu, cu cei din rețeaua muzeelor, arhivelor și bibliotecilor din Capitală și din majoritatea județelor țării. Chiar dacă a fost vorba de contacte efemere, aș aminti – pentru efectul lor benefic – întâlnirile de care am avut parte cu Mircea Petrescu-Dâmbovița și Alexandru Zub la Iași, cu David Prodan și Virgil Vătășianu la Cluj, cu Henri H. Stahl, Radu Vulpe, Dan Simonescu, Ion Ionașcu și Constantin C. Giurescu la București.

Emil Păunescu și Nicolae Scurtu în 17 decembrie 2021, la aniversarea Bibliotecii Județene „I.A. Basarabescu" (foto: Mihai Nedelca)

Ca muzeograf m-au influențat mai întâi autodidacții Gheorghe Rădulescu și Mihai Ionescu de la micul muzeu de pe strada copilăriei mele, apoi cei cunoscuți în practica studențească la București și în stagiatura petrecută în Oltenia (cu deosebire la Slatina, Craiova, Drobeta-Turnu Severin), dar și în călătoriile din Muntenia (în primul rând la Argeș, Dâmbovița și Prahova) și sudul Transilvaniei (la Sibiu și Brașov). În tinerețe un rol formativ important au avut colegii din Iași și din Bihor. Dacă ar fi să dau doar câteva nume, simt că i-aș nedreptăți pe mulți dintre cei care au contribuit să devin un muzeograf mai bun.

2. ***Numiți totuși câțiva mentori și detaliați calitățile lor de autentici formatori !***

În istoriografie nu pot afirma că am avut șansa unor mentori, deși numărul dascălilor de la care am avut ceva de învățat este apreciabil. Dintre cei pe care am avut onoarea să-i cunosc, un model indiscutabil este academicianul ieșean Alexandru Zub. În ultimele două decenii am fost apropiat de regretatul fost director executiv al Fundației Europene Titulescu, dr. George G. Potra.

În muzeografie am avut mereu de câștigat de la istoricii de artă Radu Ionescu și Petre Oprea, de la arheologii Alexandru Păunescu și Corneliu N. Mateescu, de la numismații Constantin Preda și Gheorghe Poenaru-Bordea, de la echipa Muzeului de istorie al municipiului București (unde am făcut prima practică studențească), de la cea a Palatului Culturii din Iași (unde am avut un stagiu de perfecționare), de la neuitatul Iulian Antonescu și de la mulți alții. Toți cei pomeniți și toți cei care m-au influențat în carieră, indiferent de vârstă și de statut social, purtători sau nu de titluri universitare și academice, aveau în comun interesul (la unii dintre ei dublat de o afectivitate crescută) față de tineri, față de cei la care detectaseră existența unei pasiuni reale pentru profesie, pentru cercetare, pentru progres.

3. ***Când ați debutat în presa de specialitate și cu ce material ?***

Primul articol care a reprezentat o contribuție științifică l-am publicat în revista „Magazin istoric" din 1975 și a spus povestea întâiului pod modern peste Olt. Adevăratul debut a fost reprezentat însă de o suită de articole privitoare la războiul de independență, publicate în 1977-1978, începând cu un document inedit pe care l-am comentat în „Revista muzeelor", continuând cu textele unor comunicări apărute în revista „Valahia" a Muzeului din Târgoviște, în tomul al patrulea din „Muzeul Național" și în volumul „Ilfov – file de istorie". După 20 de ani acest ultim articol a fost tradus în limba bulgară și publicat în revista Muzeului regional de istorie din Ruse.

4. ***De ce muzeul și nu catedra, unde erați la fel de temeinic pregătit ?***

Poziția bună în ierarhia anului de studiu la absolvirea din 1972 și norocul au condus la repartizarea mea drept muzeograf la Muzeul județean Olt din Slatina. Dacă nu aș fi prins o asemenea repartiție, poate aș fi îndeplinit un stagiu de profesor la țară, dar nu am preconizat niciun moment să am o carieră didactică. Mă atrăgea cercetarea, dar pe atunci locurile în instituțiile de profil erau prea puține, presupuneau un spate politic, un domiciliu în orașe mari ș.a.m.d. Aprofundarea tezei mele de licență ar fi meritat o bursă la Geneva și Paris, pe vremea aceea un vis irealizabil. În carte am povestit toate acestea și alte motive care m-au determinat să rămân în lumea muzeelor, lume care am constatat că mi se potrivește, pentru care am făcut o pasiune aparte, ce nu s-a ostoit niciodată.

5. ***Care este cea mai importantă realizare științifică pe care ați obținut-o în activitatea dumneavoastră muzeală ?***

Mi-este greu să acord superlativul absolut uneia sau alteia dintre comorile pe care am reușit să le aduc la Muzeu. Dintre fondurile documentare achiziționate de-a lungul vremii, prin mărime și valoare, se detașează cel provenit de la savantul vlăscean Nicolae Cartojan. Dintre artefactele individuale probabil că cel mai valoros este un plan original al orașului Giurgiu din 1790. El concurează cu alte hărți vechi și manuscrise rare, cu diverse valori bibliofile, dar și cu piese numismatice, arme, steaguri, obiecte de artă și multe altele.

6. ***De ce se afirmă, tot mai insistent în ultima vreme, că Muzeul „Teohari Antonescu" din Giurgiu este creația dumneavoastră și că se confundă cu biografia creatoare a lui Emil Păunescu ?***

Așa ceva nu a fost și nu este adevărat ! Muzeul giurgiuvean a fost creat în 1934, la sfatul lui Ion Andrieșescu, cu munca tânărului arheolog Dumitru Berciu. El a căpătat amploare atunci când a redevenit județean (după 1975), iar la creșterea colecțiilor lui au contribuit, în grade diferite, zeci de muzeografi. Este adevărat că eu am avut cea mai lungă carieră în slujba lui, cu o contribuție decisivă la îmbogățirea patrimoniului bibliotecii (cărți și periodice) și a fondului documentar (manuscrise, imprimate, fotografii). Este de menționat și activitatea mea editorială, ca fondator al publicațiilor muzeale, periodice și seriale, precum și managementul performant din primul meu mandat directorial, care a ridicat cota instituției în rețeaua națională și în viața culturală a județului.

7. ***Numiți câțiva dintre colaboratorii dumneavoastră, tot atât de pasionați profesiei și, evident, câteva expoziții cu răsunet în lumea științifică și culturală a țării !***

Dintre multele manifestări excepționale aș aminti prima expoziție din România postdecembristă consacrată instituției monarhiei și singura expoziție care a celebrat semicentenarul actului de la 23 August (ambele acte de curaj atunci, date fiind prejudecățile care persistau în epocă), expoziția „125 de ani de la calea ferată București Filaret-Giurgiu", apoi „Centenarul a trei mari poeți: Blaga-Barbu-Vinea", „Patrimoniu salvat" (cu cooperarea Poliției, Vămii și a Poliției de Frontieră), „Drumul gloriei" (campania lui Mihai Viteazul din 1595, itinerantă la București și Târgoviște), „Artă și istorie" (prima mare expoziție de cartografie istorică din România, înainte de întemeierea Muzeului Național al Hărților și de alte acțiuni similare în țară), „120 de ani de la căderea Plevnei", „120 de ani de la nașterea lui Nicolae Titulescu", „Centenar Emil Turdeanu" (unică în țară, itinerantă la Ruse și la București, publicată la Alba Iulia).

Colaboratori ocazionali am avut mulți, din păcate fluctuația cadrelor a făcut însă ca multe relații să devină efemere. La sediu, în plan expozițional, m-am bazat pe muzeograful Mircea Alexa, iar în ultimele două decenii pe colegul Gelu Brîncoveanu, pentru care istoria memorială a devenit a doua dragoste. Constantă a fost contribuția muzeotehnică a talentatului muncitor Ovidiu Solomon, precum și cea a tehnicienilor de la fostul Șantier Naval (falimentat în 1998). Pentru publicații m-am bazat pe arhiviștii Ancu Damian și Ion Bălan, pe editorul Nicolae Țone și pe muzeografii Florentin Breazu și Bogdan Tănăsescu. Și în acest sector în ultimii ani esențială a fost colaborarea cu Gelu Brîncoveanu. Muzeul a avut activități demne de menționat și la secția de arheologie, unde am ajutat ori de câte ori s-a ivit prilejul.

8. ***Cum și prin ce metode ați schimbat, în chip radical, imaginea opiniei publice asupra Muzeului, care a devenit – sub conducerea dumneavoastră – o instituție modernă și deschisă, având mai multe valențe culturale ?***

Atunci când am preluat conducerea Muzeului, acesta nu era văzut cu ochi buni de oficialități, deoarece directorul lui avea alte opinii politice decât gașca dominantă, nu avusese diplomația necesară în relațiile cu celelalte instituții și era mai puțin cunoscut în oraș, nefiind giurgiuvean. În contrapartidă, eu beneficiam de un statut socio-politic aparte, căci fusesem șeful C. P. U. N. și al Inspectoratului județean pentru cultură, aveam relații în general bune cu toate organizațiile politice și culturale, dar mai ales eram înarmat cu o viziune proprie asupra rolului unui muzeu în societatea contemporană. De aceea am alcătuit o strategie din mers, apelând la sprijinul colegilor de la marile muzee bucureștene, dar și al celor din principalele județe ale Munteniei, organizând expoziții cu impact sporit asupra vizitatorilor, mobilizând majoritatea categoriilor socio-profesionale pentru care găsisem argumente de a le atrage, aducând la Giurgiu (după multă vreme) manifestări științifice de amploare națională, editând trei reviste proprii și asociindu-ne la cele existente în județ, anunțând un program clar pentru anii următori.

Privind retrospectiv, o cheie a succesului a fost întărirea colectivului științific al instituției, dublată de asocierea unor personalități și angajarea unor colaboratori externi. Pe de altă parte sunt conștient că nici eu, nici altcineva nu am mai putea repeta astăzi performanțele de atunci, când mai funcționau o serie de libertăți și mai erau valabile unele principii, când exista infinit mai puțină birocrație, iar „clasa politică" locală nu se insinua în toate deciziile interne ale Muzeului. Am beneficiat de o perioadă de-a dreptul romantică față de ce se întâmplă acum, dar am întrevăzut o parte dintre pericolele ce ne păsteau și m-am retras de bună voie de la conducere la începutul anului 1998. În perioadele următoare am continuat să influențez bunul mers al lucrurilor, când aflându-mă în prim-plan (un deceniu am fost director-adjunct), când mai în umbra altora sau chiar împotriva lor.

Astăzi, Muzeul giurgiuvean a alunecat în ierarhia suratelor din țară către zona inferioară a clasamentului, personalul său științific s-a înjumătățit și se confruntă cu o serie de probleme grave, ce par insolubile.

9. ***De ce cartea pe care ați scris-o recent și pe care am citit-o cu o rară voluptate va suscita noi și interesante opinii ?***

După difuzarea cărții mă aștept că vor apărea atât reacții normale, cât și unele mai puțin obișnuite. Probabil că printre specialiștii din rețeaua muzeelor românești unii o vor aproba, în vreme ce alții își vor arăta nemulțumirea că le-am irosit timpul. Complexitatea problematicii abordate nu va lăsa indiferenți pe cititorii mai vârstnici, învățați să aibă răbdare, dar mă tem că printre tineri nu se vor găsi prea mulți îndrăzneți care să o răsfoiască. În sfârșit, sunt convins că printre intelectualii și politicienii giurgiuveni vor circula multe bârfe și zvonuri, în urma dezvăluirilor făcute de mine fără menajamente. O serie de adevăruri reprezintă cert o mâncare picantă, ce le va cădea greu la stomac unora dintre cei vizați. Numai că nu reacția acestora mă interesează, ci aceea a contemporanilor care vor sesiza cu acest prilej că merită să-și revizuiască modul de abordare a problemelor culturale (ba chiar și comportamentul cotidian !), spre a nu ajunge personaje negative într-o asemenea lucrare. Cine știe ? Poate că merg prea departe cu presupunerile moralizatoare…

10. ***După lectura acestei cărți cititorul rămâne cu imaginea unei „construcții", aflată într-o perpetuă mișcare, aranjare, augmentare și transformare. Ce sugerați urmașilor ?***

(continuare în pag. 19)

Ostatic în propria țară, de Ion Iovcev – o carte scrisă cu sufletul întregii Basarabii

Tatiana Scurtu

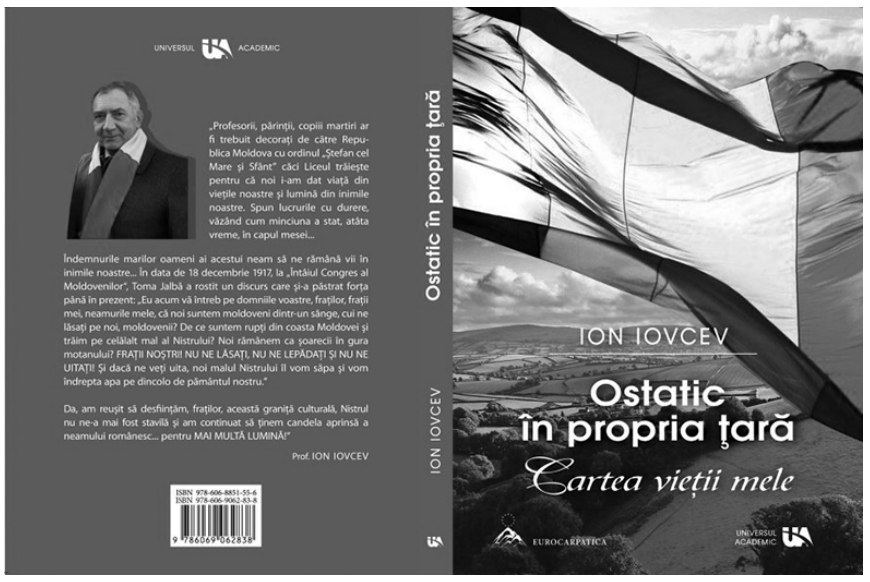
Am o altă sfântă ocazie de a citi o carte ca o liturghie, scrisă de un basarabean de-al meu și apărută în acest an la editurile Eurocarpatica din Sfântu Gheorghe și Universul Academic din Bârlad, cu o prefață semnată de îngrijitoarea ediției, dr. Irina Airinei, Președintele Asociației interetnice ANIMA FORI, care spune despre aceasta că *„este o carte-mărturie despre speranță și disperare în viața unui om lovit de destin, dar rezistând prin iubire...”*

Ostatic în propria țară. Cartea vieții mele de Ion Iovcev, mă duce cu gândul, încă din primele pagini, la romanul *Tema pentru acasă* al regretatului Nicolae Dabija. Iubirea de țară, credința strămbună, limba română, vremurile de restriște, bejenia, familia, școala sunt teme literare ce leagă punți între cele două romane, scrise cu atâta suflet, în care încape îmbrățișarea întregii Basarabii, a întregului neam românesc.

În *Cuvântul înainte* al autorului, intitulat *Amintiri pentru viitor...,* profesorul Ion Iovcev, *„semănător de lumină în sufletele și în inimile copiilor noștri”*, ne mărturisește: *„oamenii nedreptățiți, în condiții extreme, se unesc, devin mai rezistenți, devin luptători pentru libertate și pentru dreptate”*. Am realizat acest adevăr în primii mei ani de viață și de formare ca om, la Călărași, în Basarabia, dar am simțit această realitate mult mai profund în anii adolescenței și astăzi, prin ochii adultului, aici, la Sfântu Gheorghe, unde, în calitate de profesor de Limba și Literatura Română, dar și de cercetător al Academiei Române, îmi revine misiunea nobilă de *a semăna lumină.*

„Școlile, tineretul din dreapta Nistrului, dacă nu vor lupta pentru valorile naționale, pot ajunge în aceeași situație ca și autohtonii din stânga Nistrului, din Transnistria, unde are loc o rusificare, o deznaționalizare agresivă, unde, practic, au dispărut și așa-numitele școli moldovenești. (...) Minoritățile au dreptul la limba lor, la cultura lor, dar ele trebuie să adere și la majoritate. Nu e normal să nu cunoască limba țării în care trăiesc”, scrie autorul, ca un semnal de alarmă pentru autoritățile de la Chișinău, dar și pentru cele de la București. Vremurile grele, nesiguranța regimurilor politice, problemele economice, sociale sau de orice altă natură nu pot fi paravane ale drepturilor, libertăților și obligațiilor stabilite și câștigate pe aceste meleaguri, nu de sute de ani, ci de milenii. Dacă strămbunii noștri s-ar fi lăsat împiedicați de valurile nemiloase ale istoriei, astăzi poporul român n-ar fi existat, prin urmare, le datorăm înaintașilor privilegiul de a fi.

Dulcea și nostalgica narațiune a lui Ion Iovcev se deschide în Capitolul 1 cu amintirile despre *Copilărie și adolescență* și e de reținut, din primul subcapitol, despre casa părintească, din satul Găvănoasa, raionul Cahul, casă în care există și astăzi icoana de tablă, veche de mai bine de o sută de ani, a Sfântului Matei, ideea credinței pe care *„nu poți să o smulgi din sufletul omului”*. De asemenea, năzbâtiile copilului

crescut în frumoasa veșnicie a satului, ca în *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă, sunt evocate în povestiri, ca niște medalioane, în care îl regăsim pe *Sfântul Nicolai, La furat de zarzăre,* frații și surorile, părinții cu blajina și înțeleapta lor educație, copilul din fiecare dintre noi, așa cum menționează autorul *„că acel om care, măcar o dată, ține mâna unui copil în mâinile lui, nu poate îmbătrâni”*. Dascălii, consideră Ion Iovcev, *trebuie să ajungă acei oameni care au copilul în ei.*

Trecem prin capitolul *Studenției* (2), cu importante *Lecții de viață,* cel al *Profesorului pe viață* (3), care include și subcapitolul *Căsătoria,* dar și rememorări ce lasă pe harta sufletului clipe de neuitat, precum cea a *Mioriței*, cântată pe malul Nistrului, alături de familie și de prieteni lituanieni. Îmi sună involuntar în gând versurile: *„Nistrule, de ce ești frate/ Cu Prutul care desparte/ Doi copii de-același neam,/ Două frunze de pe-un ram ?...”,* din poemul meu *Râuri, voi, ce despărțiți.*

Ani de durută amintire scrijeliți în istoria poporului nostru pot fi citiți în Capitolul 4 – *Puciul de la Moscova și Transnistria furată,* în Capitolul 5 – *Lupta pentru Limba Română,* Capitolul 6 – *Lumea ne vede* și un vast Capitol 7 – *Pe viață și pe moarte.*

O carte care m-a răvășit până la temelia simțirii, un testament al dăruirii de sine, al iubirii de țară, un destin emblematic al neamului meu, toate acestea se așternîn cele peste 300 de pagini de speranță, cu tricolorul la brâul gândului de pe coperta 1. Ion Iovcev, dascălul care a păstorit vreme de 30 de ani *Liceul Teoretic „Lucian Blaga”*, singura școală românească din Tiraspol, ne lasă moștenire puterea exemplului și, asemenea poetului, parcă, aceste rânduri: *„Aici e casa mea. Dincolo soare și grădină cu stupi./ Voi treceți pe drum, vă uitați printre gratii de poartă/ și așteptați să vorbesc. – De unde să-ncep ?/ Credeți-mă, Credeți-mă,/ despre orișice poți să vorbești cât vrei:/ despre soartă și despre șarpele binelui,/ despre arhanghelii cari ară cu plugul/ grădinile omului,/ despre cerul spre care creștem,/ despre ură și cădere, tristețe și răstigniri/ și înainte de toate despre marea trecere./ Dar cuvintele sunt lacrimile celor ce ar fi voit/ așa de mult să plângă și n-au putut./ Amare foarte sunt toate cuvintele,/ de-aceea – lăsați-mă/ să umblu mut printre voi,/ să vă ies în cale cu ochii închiși”*. (*Către cititori de* Lucian Blaga)

Convorbiri cu istoricul Emil Păunescu (I)

(urmare din pagina 18)

Ați sesizat bine că în elaborarea cărții am urmărit materializarea unui proiect arhitectural. Odată pusă temelia și ridicat scheletul de rezistență, compartimentările interioare și restul îmbunătățirilor ivite pe parcurs nu m-au mai împiedicat să termin “construcția”. Ea poate servi urmașilor în profesie precum o culegere de probleme servește unor elevi ce vor să se perfecționeze la matematică și alte științe exacte. Nu cred însă că este utilă ca model, deoarece mi se pare că atât societatea, cât și muzeologia vor suporta schimbări profunde în perioade nu foarte îndepărtate de noi în timp. În ceea ce-i privește pe urmașii giurgiuveni – despre a căror intrare în pâine nu avem deocamdată știri, dar putem spera că măcar s-or fi născut – le sugerăm să conserve tezaurul adunat și să ia pildă de căile de valorificare a lui, unele bătătorite deja de noi, altele gata de a intra în lucru ori numai aflate pe viitoare planșete ale proiectanților.

11. ***Lucrare memorialistică prin excelență, „Fals tratat de muzeologie”, în două volume (2021-2022), reprezintă de fapt un „Bildungsroman”, o carte a devenirii. Câtă subiectivitate și câtă obiectivitate se află în structura acestei impunătoare opere ?***

Recunosc că m-au măgulit aprecierile dumneavoastră, căci – într-adevăr – pe de o parte am ajuns să cred că în viața mea profesională a jucat un rol și mâna destinului, iar pe de altă parte – odată asumată postura de muzeolog – am rămas fidel drumului pe care pornisem după absolvirea facultății. Întrebarea pusă este, cu certitudine, cea mai importantă.

Prin structură și educație mă strădui să fiu obiectiv și știu că am moștenit de la părinți un har și un blestem: un grad de obiectivitate mai ridicat decât al celor mai mulți dintre contemporani. M-am străduit să fiu consecvent cu mine-însumi, dar sunt conștient că – pe ici, pe ‘colo – nu am scăpat de subiectivisme. În aceeași măsură recunosc că multe puncte de vedere – fie cele exprimate în documente și articole de-a lungul vremii, fie cele care țin de convingeri intime – sunt personale, unele originale (mai mult ori mai puțin corecte !), altele afectate de prejudecăți, de idei ale terților (ca să nu zic de curente la modă), de păreri eronate.

Nu știu dacă „Falsul” meu tratat este „impunător”, altfel decât prin dimensiuni, dar nu prea am auzit ca vreun coleg de breaslă din România să fi încercat așa ceva. Dintre tovarășii de generație, care ar merita să scrie ceva asemănător și care mă depășește cu mult în realizări, strălucește brăileanul Ionel Cândea, membru corespondent al Academiei Române. Cu realizări uimitoare, mai nou i se alătură managerul bucureștean Adrian Majuru. În ambele cazuri m-am referit la calitatea lor de muzeologi, dincolo de realizările lor istoriografice. Altfel, există mulți colegi, din diferite promoții și cu specializări diverse, care au contribuții remarcabile, numai că nu au îndrăznit până acum ceva similar.

12. ***Cât de necesară este iconografia acestei cărți pentru înțelegerea deplină a omului și a societății în care a creat ?***

O ilustrație bogată, la adăugarea căreia am ținut din deformare profesională (cea de muzeograf !), servește indubitabil mesajului unei asemenea cărți. Din păcate, o selecție mai coerentă a imaginilor a fost parțial împiedicată de imposibilitatea cercetării unor surse în condițiile pandemiei, dar și de neglijarea imortalizării unor evenimente de-a lungul unei jumătăți de secol. Chiar dacă alegerea unor fotografii a fost de multe ori aleatorie, pe ansamblu cred că ele au conturat o poveste a vieții și carierei mele de muzeolog și de istoric, ajutând la mai buna cunoaștere a lumii prin care am trecut.

13. ***O astfel de carte, pe care o poate citi și înțelege doar un autentic intelectual, avea nevoie și de un indice general de nume și de câteva note ample de explicitare a unor evenimente. Ce părere aveți ?***

Restricțiile impuse de pandemie și întâmplarea fericită a recuperării unui fond compact de arhivă personală (cu puțin timp înainte de a mi se fi limitat libertatea de mișcare !) m-au obligat să optez pentru o formulă neobișnuită. Practic am înghesuit trei cărți într-una: o scriere memorialistică (ceva mai ușor de lecturat); un soi de raport de activitate (încărcat cu informații inegale valoric și destinat celor ce ar dori să realizeze o biobibliografie); o culegere de texte cu pretenții teoretice (dintre care numai o parte cred că merită de a fi luate în considerare de viitori exegeți). De aceea, de la bun început am renunțat la ideea unor note explicative, care ar fi îmbâcsit și mai mult textul.

În privința unui indice de nume am stat în cumpănă. Nu neg utilitatea lui, dar am decis să nu mai umflu volumele și așa cam „stufoase”…

14. ***Am observat că în prefața primului volum cereți scuze cititorilor pentru „sărăcia” limbajului folosit și diverse erori de exprimare, cauzate de oboseala acumulată și de condițiile neprielnice în care l-ați redactat. Eu am fost frapat tocmai de limba frumoasă pe care am întâlnit-o într-o serie de pagini ce m-au încântat. De ce această modestie exagerată ?***

Cred că am mărturisit undeva că, în adolescență și în pragul studenției, sutele de cărți de beletristică devorate au contribuit la formarea unui lexic bogat și nuanțat. Azi mi-este rușine cu ceea ce a rămas, știind că aș fi putut mânui o limbă mult mai frumoasă și mai mlădioasă, dar greutățile vieții la maturitate m-au îndepărtat de ceea ce-mi plăcea cândva…

15. ***Răsfoind colecția ambelor serii ale revistei „Sud”, am constatat că ați fost un colaborator constant și valoros, iar participând împreună la o serie de manifestări ale ACTIB am observat că v-ați bucurat întotdeauna de prețuirea colegilor bolintineni. Acestea să fie motivele pentru care ați acceptat oferta Editurii „Sud” ?***

Desigur, cu mențiunea că prețuirea este reciprocă, iar ținuta revistei și a editurii mă fac să fiu mândru de continuarea colaborării. Nu voi înceta să subliniez eleganța și generozitatea domnilor Vasile Grigore și Ștefan Crudu (cu care țin îndeobște legătura), dar și pe cea a colegilor dumnealor, mai vechi ori mai noi, pe care-i asigur de cele mai bune sentimente.

16. ***În cuprinsul celor două volume ale „Falsului tratat...” faceți nu o dată referire la o detaliere a unor aspecte într-o viitoare carte despre „Cultura în tranziție”. În ce stadiu se află elaborarea acesteia ?***

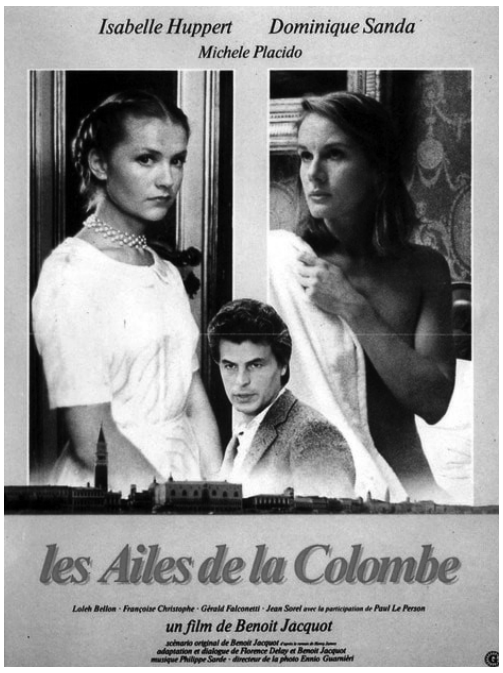
Am început să scriu la ea încă din luna iunie, dar deocamdată nu sunt foarte mulțumit de ritmul în care avansează lucrul. Este vorba de un volum complementar la celelalte, dar cu o structură diferită, bazat pe experiența personală, cu deosebire pe cele trăite în ultimul sfert de veac. Nu voi face o analiză a evoluției culturii contemporane (cum s-ar putea crede din titlu !), ci voi puncta aspecte ale organizării domeniului din țara noastră, așa cum le-am cunoscut din poziția deopotrivă de creator și consumator, de observator provincial, interesat de felurite evenimente culturale, nu numai de cele din interiorul profesiei de muzeolog și de cercetător al istoriei.

Convorbire realizată de Nicolae SCURTU

Aripi interioare

Alexandru CAZACU

Foarte britanic a fost întotdeauna scriitorul american **Henry James**. Provenind din upper-class-ul new-yorkez, crescut într-o familie cu o puternică tradiție intelectuală, după numeroase și lungi vizite de documentare pe vechiul continent, în special în Italia și Franța, decide în cele din urmă să se stabilească către ultimii ani la Rey, în sudul Angliei, țară de care se simte foarte atașat. În 1902 publică o lucrare care dincolo de o recepția literară pe măsura specificității acestui autor ce a adus investigația psihologică a personajelor la un nivel inovativ, avea să constituie o adevărată atracție pentru cea de-a șaptea artă.

Afișul filmului „Les ailes de la Colombe", 1981

Este vorba despre romanul ***The wings of the dove***.

Atât filme de lung metraj, cât și seriale TV s-au realizat în diferite țări având scenarii scrise după acest roman. Intriga este în stilul lui James: Kate Croy și Merton Densher sunt un cuplu de îndrăgostiți din perioada victoriană târzie, care o întâlnesc pe Milly Theale o tânără americancă foarte bogată. Aceasta suferă de o boală incurabilă și a decis să-și petreacă ultimele zile călătorind prin Europa, fiind o fire extrem de jovială și pasională în ciuda stării ei fizice. Kate este orfană de mamă și locuiește cu mătușa ei Maude, care o ajută financiar atât pe ea, dar și pe tatăl ei alcoolic

Afișul filmului „Wings of the dove", 1997

și opioman aflat într-un azil. Merton este un jurnalist care lucrează la un cotidian unde plătit prost, scrie articole în a căror opinie nici el nu crede. Mătușa Maude se opune legăturii dintre cei doi amenințând cu retragerea sprijinului pentru tânăra Croy și tatăl ei. La o serată în Londra Kate se împrietenește cu Milly și află de starea financiară și de sănătate a acesteia, dar și de faptul că este atrasă de Merton, fără să știe de relația dintre el și Kate. Cele două prietene decid să facă o călătorie la Veneția unde îl invită după o vreme și pe Merton. Kate desfășoară un plan prin care Milly să fie sedusă de Merton și să se poată căsători cu el. Iar după decesul tinerei, ce va surveni curând, Merton, să se reîntoarcă la Kate cu moștenirea obținută din mariajul cu Milly. Merton vine la Veneția și cu ezitări aprobă planul iubitei lui iar acesta invocă o întoarcere la Londra pentru ai lăsa singuri pe cei doi urmând să țină legătura cu Merton prin scrisori. Doar că între timp survin mai multe elemente neprevăzute. Merton chiar se îndrăgostește de Milly, de farmecul ei ingenuu, de sinceritatea, fragilitatea, candoarea și de bucuria ei de a trăi, cunoscându-și pe deplin condiția. Kate, parcă simțind ce se întâmplă, cade pradă unei răvășitoare gelozii, știindu-și iubitul lângă o altă femei deși ea este cea care l-a împins în brațele tinerei. Numărătoarea inversă sub care se desfășoară dragostea plină de vitalitate dintre Milly și Merton se suprapune dilatării temporale, apăsătoare și chinuitoare trăită de Kate în așteptarea întoarcerii lui Merton. Printr-o conjunctură datorată medicului ei, Milly află de planul celor doi, sănătatea fragilă i se degradează brusc și se stinge. Însă până în ultimele clipe ea nu va înceta să-i prețuiască pe cei doi pe el ca iubit, pe ea ca pe o prietenă și confidentă. Deși au dorit să o escrocheze ea le mulțumește căci astfel a putut cunoaște dragostea și prietenia. Mai mult deși nu au apucat să se căsătorească, Milly îi lasă lui Merton o sumă importantă de bani. Însă Merton, tulburat, este decis să renunțe la bani și condiționează căsătoria cu Kate chiar de această renunțare. Romanul se termină cu dialogul celor doi care concluzionează că nu vor putea fi niciodată la fel după lecția primită din partea lui Milly. Aceasta este un personaj aparte în literatura universală, modelul real fiind o verișoară a scriitorului, stinsă de tânără, pentru care James avea o prețuire aparte.

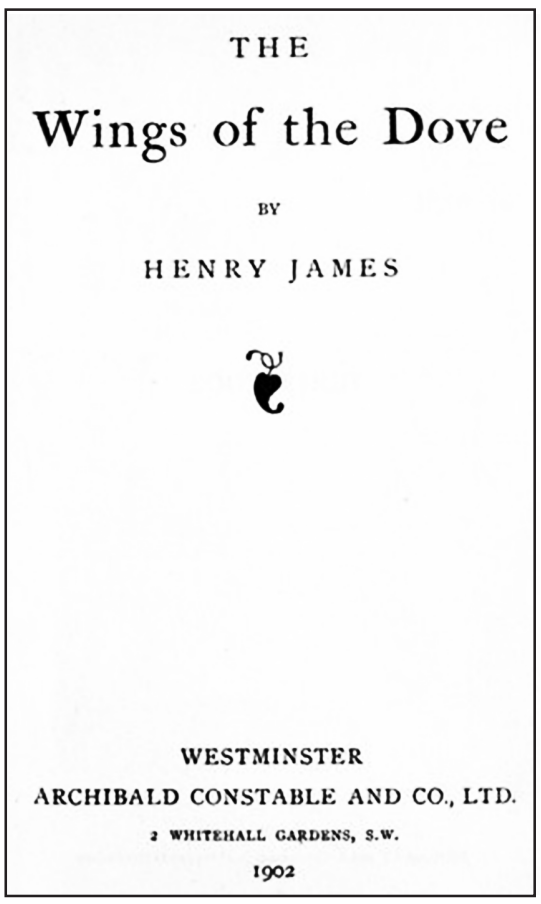
Două ecranizări ale acestui roman au reușit să se remarce. Cea mai cunoscută și mai premiată versiune (cu patru nominalizări la Oscar printre alte numeroase nominalizări și premii) fiind și cea mai recentă, coproducția anglo-americană din 1997 în regia lui Iain Softley și scenariul lui Hossein Amini, având în rolurile principale pe Helena Bonham Carter (Kate), Linus William Roache (Merton), Alison Elliott (Milly) și Charlotte Rampling (Aunt Maude). Acțiunea se mută din epoca victoriană în cea edwardiană, iar personajul principal este mai puțin prezentat în tușe egoiste și malefice, ci mai degrabă sub cupola unui pragmatism fragil și dominat de un instinct de conservare a unui *status quo* economico-social. În ciuda situării în epocă, filmul lui Iain Softley are un aer extrem de modern unde Helena Bonham-Carter realizează un adevărat *capolavoro* întruchipând-o pe Kate într-un mod fascinant cu o frumusețe pre-rafaelită utilizată drept mască, cu adevărat în spiritul personajului dorit de Henry James aducând acel *stream of consciousness* cu un amestec de vină și asumare până la capăt reușind să ilustreze cu o complexitate uimitoare stări contradictorii. Actrița britanică deține controlul acestei povești, fiind capabilă să arate spectatorului tumultul propriei introspecții îmbinând strategia manipulativă cu vulnerabilitatea. Reprezentativă rămâne fraza spusă și scrisă de eroină către Merton pe care-l știe alături de o Milly fericită și îndrăgostită „*Every time she smiles, remember that I love you more*". Linus William Roache și Alison Elliott reușesc să aibă acea chimie necesară poveștii, secvențele venețiene cu ei trăindu-și dragostea atât de particulară prin labirintul orașului italian reușesc să prindă spectatorul făcându-l complice la complicitatea puternic zdruncinată a lui Merton Personajele își exprimă sentimentele prin intermediul privirii silențioase redate în close-up-uri fotografice. Imaginea (cadre mirifice din Londra dar mai ales Veneția) și costumele de influență orientală (aici excelează costumele mătușii Maude) pe lângă interpretare și muzică reușesc să aducă o contribuție masivă la coerența și vivacitatea filmului. De altfel costumele reușesc prin cromatica lor să fie în ton cu trăirile, oferind un adevărat joc al exprimării.

A doua ecranizare este o coproducție franco-italiană din 1981 ce aparține regizorului francez Jacquot Benoît care semnează și scenariul împreună cu Florence Carrez și Claudio Biondi; imaginea este realizată de Ennio Guarneri, iar muzica de Philippe Sarde. Una din principalele merite ale acestui film este distribuția: vedeta de mai târziu al cinematografiei franceze Isabelle Huppert (Marie), starul ecranului italian Michele Placido (Sandro) cunoscut de publicul larg mai ales pentru rolul comisarului Catani în serialul polițist *La piovra*, respectiv senzuala Dominique Sanda (Catherine Croy) și analitica Loleh Bellon (Suzanne Berger). Scenariștii plasează acțiunea în anii optzeci ai secolului trecut în

Alison Elliott și Helena Bonham Carter

Veneția. Catherine Croy este o escortă londoneză de lux care trăiește în hotelurile de cinci stele. Aflată în vacanță în orașul lagunar unde nu renunță la ocupația ei, se întâlnește întâmplător cu înstărita Marie aflată într-o fază avansată de boală, dar și cu Sandro un critic muzical la un ziar din oraș, pianist amator aflat permanent într-o jenă financiară față de care frumoasa curtezană manifestă o sinceră afecțiune. Catherine pune în aplicare planul de seducție al tinerei de către Sandro, iar desfășurarea este precum în ecranizarea engleză diferența fiind despărțirea finală a celor doi după refuzul moștenirii financiare lăsată de Marie lui Sandro.

Aici tânăra, pe atunci, Isabelle Huppert este remarcabilă și se ridică prin interpretare deasupra celorlalți parteneri. Ecranizarea franceză este mult mai aridă iar tușele personajelor sunt mai groase nelăsând spațiu pentru multe ambiguități, filmul reușind totuși să redea mesajul romanului în primul rând datorită actorilor și scenariului mai puțin ansamblului compozițional.

O istorie marca Henry James, scrisă și văzută *in cold blood*, unde dorința de emancipare a unei tinere femei este motorul întregii povești. Se arată cum titlurile nobiliare devin niște decorații care sunt purtate ostentativ, iar în public comportamentul este unul impecabil. Dar în spațiul privat măștile cad, iar caracterele sunt arătate în adevărata lor ambiție, dorință și gânduri. Planul butaforic lasă loc celui real iar această transparență relevă al doilea joc cel personal, pentru care primul este doar o interfață adesea ipocrită prinsă-n cutume și protocoale. O violență emoțională, cu intensități și motive diferite este prezentă în această poveste la toți componenții triunghiului amoros. Iar ceea este cu adevărat unic și parțial salvator este iubirea sinceră dintre cele două cupluri și respectul dintre toți trei care au o simpatie și o corectă înțelegere pentru nevoile celuilalt. Nimic hedonistic în acest joc al supraviețuirii în care unul dintre protagoniști își cunoaște tragica urmare. Iubirea ce începe fals se termină adevărat, iar tot ce a fost inițial ascuns devine vizibil. O joacă cu destinul și mai ales cu sentimentele, indiferent de miză, nu poate avea decât consecințe pe măsură. Stratagema ingenioasă și imorală reușește doar aparent. Căci dragostea supraviețuitorilor va fi *toujour encombré* de sfârșitul unei iubiri și prietenii veridice, parte din două lumi acum definitiv sfărâmate. Scopul și mijloacele pentru atingerea lui au mereu un preț, iar toți eroii principali devin, pentru o clipă prin deciziile alese, anti-eroi ce suferă odată cu victimele lor.

Iar la final totul pare a spune că a fi împreună cu persoana aleasă este o probă de curaj dată uneori într-un peisaj psihologic supus presiunilor si păienjenișurilor sociale. O asumare necesară pentru ca pasărea simbol a dragostei să-și poată deschide aripile interioare și să poată zbura. Cât mai departe posibil.

DINEU CU PROȘTI
de Francis Veber – regia Ion Caramitru

Mona Dobrișan

Comedie savuroasă care se joacă de mulți ani cu succes la Teatrul Național București; piesă în stil de comedie franceză de bulevard având în rolul principal un Prost, personaj inocent care provoacă râs continuu printr-un șir neîntrerupt de gogomănii, transformând hazul în necaz. Monument de candoare, protagonistul ales de Pierre (dintr-o clasă socială superioară) demontează fără să vrea mecanismele unei lumi batjocoritoare, nemiloasă, „rafinată", dar suficient de crudă că să folosească un biet om, un funcționar mărunt cu o viață simplă și tristă, drept pion, umil obiect de batjocură și distracție la chefurile de miercuri seara.

Prostul devine oglinda lumii noastre, nu întotdeauna fermecătoare.

Ca și copilul care strigă „Împăratul e gol !", prostul demască. Vrea să ajute când nu e rugat, gafează, compune, confundă, dar inocența lui (Horațiu Mălăele inconfundabil și perfect în rol) dărâmă uneltiri și adevărul răsare la suprafață ca un aproape înecat ce zărește lumina de sub apă...

Iată că lumea este totuși, frumoasă. Că suntem și cruzi, dar și inocenți, că destinul urzește ițe, dar le și desface, că unul ca François Pignon (Horațiu Mălăele) ne face să sperăm și să râdem .

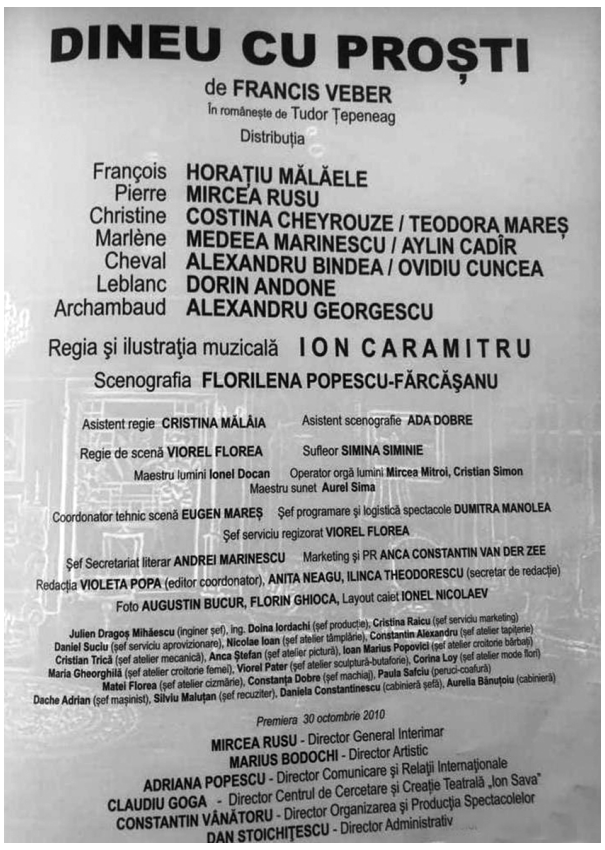
Este o piesă în care două ore și jumătate se râde mult. Personal am văzut-o de cinci sau șase ori în distribuții diferite (Șerban Ionescu, Ion Caramitru, Mircea Rusu – după decesul celor doi mari actori, dintre care unul și regizor). Fiecare dintre cei trei, eleganți, rafinați, dau viață unui personaj, Pierre, îndrăgostit de soție (Costina Cheyrouze, Teodora Mareș) și răsfățat de amantă (Aylin Cadîr, Medeea Marinescu).

Avem nevoie de râs nu doar ca să ne amuzăm de propriile noastre defecte, dar și ca să depășim propriile angoase.

Războiul împotriva prostului se transformă în lupta împotriva ipocriziei colective.

Inocența lui François, care construiește machete din bețe de chibrit și cu aceeași inocență o dă afară din casă chiar pe soția editorului, este în final, benefică, pentru că el spune pe față lucruri care dor, dar care sunt adevărate. El rupe centurile de siguranță afective și spune adevărul.

Mircea Rusu l-a avut profesor pe maestrul Ion Cojar. A avut șansa întâlnirii cu Andrei Șerban, Cătălina Buzoianu, Felix Alexa, Yuri Kordonsky, șansa unor întâlniri cu mari autori, mari roluri.

În penultima piesă văzută (ca actor; ca spectator l-am văzut în sală la „Titanic vals"), „Vizită bătrânei doamne", Mircea Rusu (Alfred Miller) prezintă o alură sigură, ludică și carismatică. Din 2019 este director artistic la TNB, iar din 2022 manager interimar.

Costina Cheyrouze, prezență fermecătoare, actrița cu ochi de husky din „Allegro ma non troppo" din cronicile anterioare și colega mea de facultate (clasa prof. Adrian Pintea). Cu o voce foarte plăcută și o dicție perfectă, Cici dă naștere cu ușurință unui rol plăcut - soția editorului, Christine.

Îndrăgostită de soțul său, pleacă de acasă temporar nefericită și aproape revine cu eleganță, înduioșată de François care, însă, nu-și duce rolul de Cupidon până la sfârșit gafând în stilu-i caracteristic. Actriță de forță, Costina Cheyrouze îmbină finețea și aspectul ei fizic evident avantajos cu interpretări remarcabile care confirmă și în „Toți fiii mei" unde joacă alături de Victor Rebengiuc, Sanda Toma, o companie care obligă. Dorindu-i o carieră lungă și cât mai bogată așteptăm din umbră să o vedem în cât mai multe spectacole în care prezența și prestația ei să ne cucerească.

Aylin Cadîr interpretează senzuala amantă fără prea mulți neuroni și mare iubitoare de câini; apariție exotică, am văzut-o prima dată în „Lecția" alături de Horațiu Mălăele, unde a interpretat cu mare autenticitate rolul Elevei. Actriță polivalentă (cântă, dansează) va face cu siguranță față multor roluri din montările TNB-ului și nu numai.

Medeea Marinescu, cunoscută publicului larg din „Maria Mirabela", este actriță a TNB de mulți ani, erudită și foarte expresivă, cu un zâmbet fin și educat, ajunge la inima publicului și în personaje din dramaturgia rusească, a lui Caragiale, dar și în acest rol, Marlène, amanta nu foarte isteață a editorului Pierre.

Alexandru Bindea, colegul mai dur a lui François vine în piesă cu gravitatea actorului de comedie foarte bun care stârnește râsul spunând pe un ton foarte serios lucruri extrem de comice. Alexandru Bindea a jucat și în „Azilul de noapte" de la Teatrul Metropolis. Actor cu o voce inconfundabilă, misterios, lasă senzația publicului că ar trebui să se mai gândească la sensul vorbelor rostite de actor, la seriozitatea întâmplărilor spuse comic dar suficient de grav încât să te pună pe gânduri.

De remarcat prestația celor doi actori **Dorin Andone** și **Alexandru Georgescu**, cu o profunzime și o disponibilitate ce îi fac pe cei doi extrem de apreciați.

Horațiu Mălăele, are o carte de vizită recunoscută de toți iubitori de teatru și film din România (cel puțin), caricaturile sale recognoscibile și variantele regizorale din ultimii anii în producții în care de obicei și evolua, sunt cunoscute și apreciate. Sunt critici care recunosc sclipiri de geniu în interpretarea actorului încă de la începuturi. *One man show* de succes, are fani adevărați care îi subliniază statutul de vedetă de câte ori au ocazia. Roluri de succes în teatru a avut în „Slugă la doi stăpâni", „Unchiul Vanea", „Măscăriciul", „Revizorul", „Puricele" etc.

Probabil datorită talentului în caricatură creionează riguros personajele comice, François Pignon în „Dineu..." deținând gajul celor mai multe aplauze pentru precizia lecturii, comicul grimaselor, mimica gesturilor. Cu inteligență satirizează răutatea, prostia, conștient fiind de valoarea sa și primind cu șarm și sinceritate orice compliment binemeritat.

Prostul perfect seduce, demască, enervează, exasperează, declară adevărul, fabulează și își duce personajele partenere în culmea disperării; declanșează însă catharsisul celorlalte personaje și al publicului stârnind hohote de râs care, păstrate cel puțin până ajungi acasă, te eliberează, te bine dispun și te fac să recunoști că, de fapt, râzi de ceea ce există latent în tine.

Poligon de farse, „Dineu cu proști" așteaptă publicul de toate vârstele cu toate ingredientele unei comedii de succes, rafinate, deh ! amprenta franțuzească a lui Francis Veber – „regele farsei".

De văzut ! De mers la TEATRU !

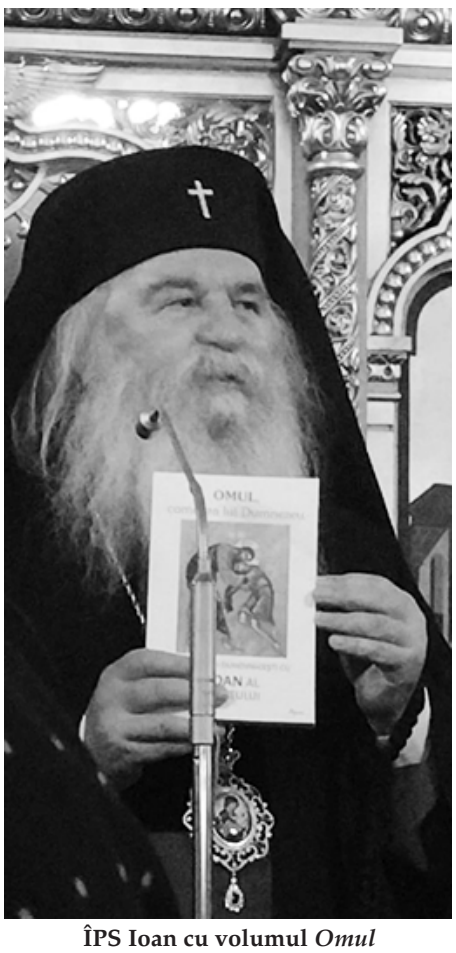
De simțit, de râs, de plâns, de trăit clipa !

NOI, cei ce neștiind ce va fi mâine, ne obligăm să trăim cu patimă, AZI.

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (IV)

„Hristos a văzut suferința ce-a fost, ce este și ce va mai fi, de aceea a venit să ne întindă brațul Său cel însângerat, ca să ne ridice și să ne ducă acasă la Tatăl nostru cel Ceresc.”

Luminița Cornea (L. C.): Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, de multe ori, când adresați un cuvânt de învățătură într-o sfântă biserică, începeți spunând: „*Binecuvântat să fie Dumnezeu care ne-a adus astăzi pe toți în pridvorul împărăției Sale, așteptând harul ceresc.*” Noi, cititorii, așteptăm harul ceresc prin cuvintele Înaltpreasfinției Voastre. Vă rog, de data aceasta, să ne oprim la una dintre minunile săvârșite de Hristos, consemnată de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, pentru întărirea noastră în credință, pentru nădejdea în puterea și harul lui Dumnezeu. Mă refer la minunea vindecării slăbănogului de la scăldătoarea Vitezda (Ioan 5, 1-15). Mântuitorul nostru Iisus Hristos ajunge în Ierusalim, unde, lângă Poarta Oilor, era o scăldătoare „*care se numea pe evreiește Vitezda*”, cu cinci pridvoare în care zăceau „*mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei, căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa.*” Bolnavul care intra primul după tulburarea apei se tămăduia de orice boală suferea. Acolo se afla un om care era bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus îl vede zăcând și știa că este așa „*încă de multă vreme.*”

ÎPS Ioan cu volumul *Omul comoara lui Dumnezeu*

Îps. Ioan: Ce întrebare îi pune Hristos slăbănogului ?

L.C.: „Voiești să te faci sănătos ?”

Îps. Ioan: Spuneți-mi, vi se pare o întrebare firească spusă unui om bolnav ? Îi pune această întrebare oarecum nefirească: *Vrei să te faci sănătos ?* Ce bolnav n-ar vrea să scape de boala lui ? ! Ce face omul când este bolnav ? Merge la medic. De ce, totuși, Hristos îl întreabă: *Vrei să te faci sănătos ?* ci nu-i spune: *Vrei să te fac sănătos ?* De ce nu-i spune Hristos: *vrei să te fac sănătos* ? Ce i-ar fi răspuns slăbănogul dacă i-ar fi pus întrebarea: *vrei să te fac sănătos ?* I-ar fi răspuns cam în felul acesta: Tu nu mă poți face pe mine sănătos, doar îngerul acela care vine, din când în când, și tulbură apa, mișcă apa din acea scăldătoare. Așa i-ar fi răspuns bolnavul acela. Ce deducem noi de aici ? Că acel om era credincios și că nu mai credea în oameni, credea doar în puterea lui Dumnezeu. *Nu vă puneți nădejdea în oameni, ci doar în Prea Sfânta Treime Dumnezeu !*

Auzim de multe ori spunându-se: *am eu pe cineva care mă va ajuta*. Nu spune omul acela: *am eu pe Dumnezeu care mă va ajuta în viață, în patimile și în necazurile vieții acesteia*.

De câți ani era bolnav omul acesta ? Ne spune Sfântul Apostol Ioan că de treizeci și opt de ani. De ce a îngăduit Dumnezeu ca treizeci și opt de ani să fie în această suferință ? Este dorința lui Dumnezeu să ne vadă pe toți țintuiți de boli la pat ? Timp de treizeci și opt de ani, Dumnezeu a încercat credința acestui om. Timp de treizeci și opt de ani, n-a părăsit pridvorul acela, acoperișul acela unde zăceau orbi, schilozi, uscați, oameni cu toate bolile. Timp de treizeci și opt de ani, el nu și-a mai pus nădejde în altcineva decât în Dumnezeu, în lucrarea lui Dumnezeu săvârșită în chip văzut printr-un înger. Ți-ai pus vreodată întrebarea: de la nașterea lui Hristos din Fecioara Maria trecuseră vreo treizeci și doi-treizeci și trei de ani, deci omul acesta fusese țintuit în patul suferinței înainte de a se fi născut Hristos din Prea Curata Fecioară Maria, cu cinci-șase ani.

De aceea S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu, pentru că l-a văzut din Cer, a văzut că suferea. Pentru el S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu, văzându-i suferința și văzându-i, în același timp, credința. Tot așa m-a văzut Hristos și pe mine, înainte de a mă naște, că voi fi un om păcătos, și a venit și S-a jertfit pe Cruce, pe Golgota, pentru mine care m-am născut cu aproape două mii de ani după ce Hristos, s-a jertfit pentru un păcătos ca mine pe Golgota.

De aceea *a venit Hristos pe pământ. A văzut suferința ce-a fost, ce este și ce va mai fi și a venit să ne întindă brațul Său cel însângerat, ca să ne ridice și să ne ducă acasă la Tatăl nostru cel Ceresc*. Acolo este casa noastră, nu în casele de pe pământ, ci casa noastră este casa Tatălui cel Ceresc. Au oare părinții nu le fac casă copiilor, aici, pe pământ ? Cu atât mai mult, Dumnezeu, ai cărui fii, după har, suntem, ne face și ne va face, prin Hristos, sălaș în Împărăția celui Viu.

L.C.: Totuși, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ne putem pune următoarea întrebare: cum de s-a oprit asupra acestui slăbănog, asupra acestui paralitic ?

Îps. Ioan: Desigur, este bună întrebarea, cum de s-a oprit asupra acestui slăbănog. Deducem că boala acestui om a rezultat în urma păcatului. A păcătuit ceva greu, deoarece, ne spune mai departe Sfântul Apostol Ioan că atunci când Hristos se întâlnește cu el în templu, îi spune: *Te-ai făcut sănătos, de-acum să nu mai păcătuiești, să nu ți se întâmple ție ceva mai rău* !

La fiecare spovedanie, tot așa ne spune și nouă Hristos: *iată te-am iertat, de-acum nu mai păcătui, ca să nu ți se întâmple ție ceva mai rău* ! Așa ne spune preotul la fiecare spovedanie, la fiecare mărturisire. Deci, acest slăbănog a spus că nu are om, dar el îl avea pe Dumnezeu. Pe Dumnezeu l-a așteptat treizeci și opt de ani și iată că a venit. De aceea și noi să n-așteptăm ca, după ce ne facem doar o sfântă cruce, să primim, imediat, mult, mult har de la Dumnezeu. Crucea pe care o facem trebuie stropită nu neapărat cu sângele jertfei noastre, dar Hristos așteaptă să ne stropim crucea cu lacrimile pocăinței noastre.

Biserica este pridvorul lui Dumnezeu pe pământ și, iată, prin mila lui Dumnezeu, noi, cei păcătoși, venim mereu, ani de zile, în acest pridvor, așteptând harul lui Dumnezeu să vină peste noi, să ne vindece de păcatele cele sufletești și trupești.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, într-un cuvânt de învățătură pe care l-ați rostit după această pericopă evanghelică, ați realizat o minunată și inedită relație între mame și ... scăldătoarea din Vitezda.

Îps. Ioan: Iubitele mame sunt așteptate de copiii pe care i-au născut să-i arunce în scăldătoare, în cristelnița botezului și în viața cea în Hristos Domnul. Ele nu trebuie să aștepte treizeci și opt de ani până le va crește copilul. După atâția ani, dacă vor încerca să-l aducă pe copil la biserică, nu vor reuși. Nu-l mai poți aduce la biserică la treizeci și opt de ani ! Aruncați-l în scăldătoarea harului lui Dumnezeu din biserică ! *Puneți-vă copiii de mici în brațele însângerate ale lui Hristos* ! N-așteptați până când vor ajunge la treizeci și opt de ani ! Atunci va fi prea târziu de le veți zice: Dragul mamii, vino și tu la biserică !

Hristos îl întreabă pe acest slăbănog, zicând: *Vrei să te faci sănătos ?* Dacă ar veni, acum, Hristos la noi, ce întrebare credeți că ne-ar pune ? Ar zice: *Vrei să te mântuiești ?* Așa face Hristos în fiecare dimineață de sfântă sărbătoare, de sfântă duminică, când umblă pe toate ulițele satelor și orașelor din țara noastră și strigă, în fața fiecărei familii și la fiecare casă: *vrei să te faci sănătos ?* Prin prezența credincioșilor în sfintele noastre biserici, îmi dau seama că I-ați răspuns că vreți să vă mântuiți. Să vă mântuiască Hristos Domnul ! Să vă mângâie pe toți și să răspundeți mereu la această existențială întrebare: *Vrei să te mântuiești ?* Să răspundeți întotdeauna cu lacrimi în ochi: *Da, Doamne, fie-ți milă și ajută-mă pe mine, păcătosul !*

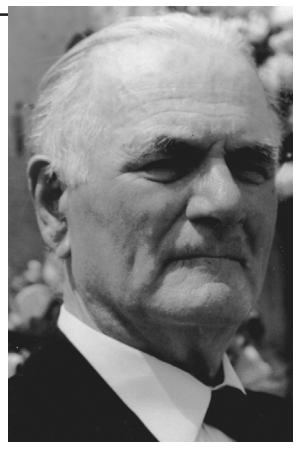
L.C.: Părinte Mitropolit, vă rog să-mi permiteți să reiau metafora Înaltpreasfinției Voastre pentru „moarte” și să vă întreb: ce va spune la apusul soarelui îngerul lui Dumnezeu despre cei prezenți în sfintele biserici și ce va spune despre ceilalți ?

Îps. Ioan: Citiți, rogu-vă, în *Cartea Apocalipsei*, cap. 3, versetul 1.

L.C.: Am găsit fragmentul și citez: „Iar îngerului Bisericii din Sardes scrie-i: Acestea zice: Cel ce are cele șapte duhuri ale lui Dumnezeu și cele șapte stele: *Știu faptele tale, că ai nume că trăiești, dar ești mort.*”

Îps. Ioan: Să nu îngăduie Dumnezeu să spună îngerul lui Dumnezeu despre mine și despre tine că se aude că trăiești, dar tu ești mort. *Fiți vii în Hristos Domnul !*

A consemnat Luminița Cornea

Ion D. Carbarău

Manifestările culturale desfășurate în localitatea natală în jurul personalității lui Dimitrie Bolintineanu au o vechime de peste un secol. Ele au debutat în anul 1907 la inițiativa și sub îndrumarea lui Constantin St. Bolintineanu, primar al comunei Bolintinul din Vale și rudă a Poetului. Luna octombrie, aleasă pentru această ocazie, nu era numai cea în care Poetul își avea ziua onomastică (Sf. Dumitru – 26 octombrie), ci și cea în care Constantin St. Bolintineanu își serba ziua de naștere (6 octombrie). Manifestările culturale din octombrie s-au continuat apoi, an de an, cu unele întreruperi cauzate de oameni și vremuri, până în zilele noastre. Din însemnările prof. Ion Carbarău am extras o cuvântare ținută la un astfel de eveniment, la care participau cadrele didactice și elevii Liceului „Gheorghe Lazăr" din București

Liceul „Gheorghe Lazăr" la comemorarea lui Bolintineanu
Bolintin Vale – 26 octombrie 1938

26 Octombrie 1938. Comemorarea poetului Dimitrie Bolintineanu făcută de profesorii și elevii liceului „Gheorghe Lazăr" din București. Cuvântare ocazională de prof. Ion I. Carbarău.

Doamnelor, Domnilor și iubiți școlari,

Inițiativa domnilor profesori C. Dinu și Marin Stan de la liceul „Gheorghe Lazăr" din București care, împreună cu elevii acestui liceu, au binevoit să vină în satul nostru pentru a comemora pe poetul Dimitrie Bolintineanu, nu poate decât să ne umple sufletele de bucurie. Ne bucurăm pentru că chemarea o face chipul de marmură al acestui mare poet, fiind una din cele mai strălucite personalități ale satului Bolintin. Ne bucurăm cu toții întrucât vedem că profesorii, în devotamentul lor nemărginit pentru progresul culturii în general, înțeleg să insufle tineretului școlăresc respectul față de marile figuri ale neamului nostru. Cultul trecutului acestui neam și cultul oamenilor iluștri care au muncit pentru consolidarea țărilor românești de astăzi alcătuiesc cele două mari temelii ale pregătirei sufletești de care are nevoie tineretul pentru a se depăși pe sine.

De aceea, comemorarea de azi are o semnificație deosebită din punct de vedere educativ, fiindcă recunoștința noastră se îndreaptă tocmai către acela dintre poeți care l-am dat mai repede uitării și care în viața lui a îndurat grele suferințe fizice și morale.

Nu voi face în fața dumneavoastră o dare de seamă asupra operei poetului Bolintineanu fiindcă îmi lipsește timpul trebuitor, însă voi căuta să desprind câteva fapte caracteristice în legătură cu viața poetului, pentru a putea scoate în relief mai bine caracterul său moral și sufletul distins ce l-a avut.

Dimitrie Bolintineanu s-a născut în satul nostru la 1825, fiind fiu de români-macedoneni. Casa părintească nu mai există de multă vreme și se afla în curtea școalei primare de azi.

Nu știu căror împrejurări se datorește venirea macedoneanului Cosmad la Bolintin și stabilirea sa în acest sat; probabil să fie efectul emigrării românilor macedoneni pe la 1800 în Principate. Fapt cert este că macedoneanul Cosmad era om deștept și că s-a adaptat repede la noul mediu social de la noi, și ca om priceput ce era a făcut bine că și-a dus băiatul – pe Dimitrie – la școala de la Sfântul Sava din București.

Aci tânărul Bolintineanu se împrietenește cu toți fii de boieri care învățau carte la acea școală, reușind să atragă atenția tuturor prin deosebitele calități sufletești ce avea. Pe la 1842 începe să-și desvolte talentul său poetic, prin care apoi atrage bunăvoința boerilor Alexandru și Ștefan Golescu. Aceștia îl vor trimite pe Bolintineanu pentru desăvârșirea studiilor la Paris în 1845.

Evenimentele politice și culturale ce se desfășurau la noi în prima jumătate a secolului trecut au atras și pe D. Bolintineanu cu talentul său de scriitor și poet.

Cu acest prilej constatăm că Bolintineanu se adaptase la mediu; își însușise sentimentele și ideile politice național unitare și liberale care însuflețeau tinerii din generația sa. Se identificase cu aspirațiunile neamului românesc fiindcă îi cunoștea trecutul său glorios cu toate faptele mari ce le-a avut, înrolându-se ca voluntar al mișcării naționale și liberale chiar de la 1838, când Ion Câmpineanu încercase alcătuirea unui partid național. Faptul că D. Bolintineanu s-a înrolat în mișcarea politică și culturală a vremii, ca un combatant, mi-l închipui că avea un temperament viu și activ, că era om de caracter hotărât și întreprinzător. Lui se datorește apariția ziarului *Poporul Suveran* de la 1848 cu prilejul revoluției, la care aluat parte și ca și toți revoluționarii a trebuit să ia drumul exilului, întrucât revoluția fusese împiedicată de turcii lui Fuad Pașa. În tot timpul exilului, care durează de la 1848 până la 1857, Bolintineanu a făcut propagandă în străinătate, apărând drepturile românilor, atât la Paris cât și la Constantinopol.

Bolintineanu în acea vreme a călătorit foarte mult, atât în Occident cât și în Orient, prin Asia Mică, Palestina și Egipt, iar însemnările lui de călătorie constitue azi niște documente însemnate ale vremii.

Din exil, Bolintineanu se înapoiază în țară în vremea când se pregătea Unirea Principatelor. Acum își începe iarăși activitatea politică, sprijinind pe domnitorul Al. Ioan Cuza și pe marele om politic Mihai Kogălniceanu.

Odată Unirea fiind făcută la 1859, Bolintineanu este ales deputat și la 1861 este numit ministru de externe iar la 1863 îl găsim în calitate de ministru al cultelor.

În legătură cu această funcțiune amintim un eveniment care cred că merită toată atențiunea noastră, fiindcă ne reliefează în chip desăvârșit caracterul moral ce îl avea Bolintineanu.

La 1863 guvernul era alcătuit sub președinția lui Mihai Kogălniceanu. Acesta pregătea legea pentru secularizarea averilor mănăstirești. Reforma aceasta era necesară fiindcă moșiile mănăstirești pe vremea lui Cuza ocupau o cincime din suprafața

Liceul „Gheorghe Lazăr" la monumentul lui Bolintineanu din Bolintin Vale, 1938

țării. Veniturile acestor mănăstiri care erau închinate mănăstirilor grecești de la Muntele Athos sau din Palestina, mergeau peste graniță, ceea ce alcătuia pentru noi o foarte mare pierdere. Dimitrie Bolintineanu, în calitate de ministru al cultelor, trebuia să prezinte legea la Cameră împreună cu autorul ei Mihail Kogălniceanu. Opoziția n-a votat legea și contra ei protestează de asemenea Patriarhia din Constantinopol și Rusia, protest care n-a avut nici un efect asupra legei întrucât domnitorul o sancționează. Se spune că odată cu prezentarea legei pentru secularizarea averilor mănăstirești un grup de boieri și arendași greci care stăpâneau moșiile mănăstirilor pe care acum le vedeau pierdute, ar fi încercat să corupă pe ministrul Bolintineanu cu suma de 30.000 de galbeni, pentru ca acesta să intervină ca legea să nu se voteze. Acest lucru îl știa de asemenea și Kogălniceanu, care s-a ascuns de teama presiunii ce se făcea de cei interesați.

Și când ne gândim că atât Bolintineanu, cât și Kogălniceanu erau oameni săraci, se putea întâmpla prin urmare să se supuie atotputerniciei banului care îi ispitea, dar n-au făcut acest lucru, fiindcă amândoi aveau cultul demnității personale și al devotamentului pentru binele țării.

Respingerea unei asemenea propuneri dovedește mare tărie de caracter și un deosebit simț moral. Iată-l pe Bolintineanu un mare caracter.

Activitatea politică a lui Bolintineanu se închee prin căderea domnitorului Alex. I. Cuza la 1866. După această dată poetul se retrage din viața publică și își continuă publicarea operelor sale, unele noi, iar altele fiind din nou editate, pentru ca din venitul lor să poată trăi. Anii vieții se scurgeau și odată cu ei slăbea și sănătatea poetului. Poate că îl ajungeau anii de lipsuri din tinerețe și zbuciumul exilului, încât o slăbiciune generală îl cuprinde, care apoi îl aduce la boala din 1870, 1871 și 1872.

Sărăcia îl urmărea de aproape încât la 1871 se găsește pus în situația de a-și vinde biblioteca, cea mai nobilă comoară a sufletului sau de poet.

Împrejurările despărțirei de bibliotecă sunt cred din cele mai dureroase. Găsesc acum prilejul să amintesc o scrisoare a lui V. Alecsandri către Iacob Negruzzi de la Junimea din Iași în 1871. Iată cuvintele poetului Alecsandri:

„Iubite d-le Negruzzi, aflu din jurnale și din scrisori particulare că Bolintineanu se găsește în cea mai tristă stare a sănătății și în cea mai completă mizerie. Din cauza lipsei, poetul cel mai poet din Valahia este amenințat a-și închide ochii la spital. Ar fi o rușine pentru noi să lăsăm a fi pradă mizeriei un om care a vărsat pe obolul patriei sale toate comorile sufletului, inteligenței și geniului său.

Dl Iorgu Sion a deschis o loterie în favorul nenorocitului nostru confrate... El mi-a trimis un număr de bilete cu rugămintea de a le împărți cât mai curând, căci gradul de sărăcie al lui Bolintineanu nu îngădue întârzierea... Am trimis d-lui Iuliu Zanne, care găzduește pe Bolintineanu, 30 de galbeni pentru înlesnirea celor mai neapărate cheltueli și cât pentru biletele de loterie am crezut că fac bine trimițându-le Junimei, care mai bine decât oricine va ști să prețuiască datoria ce au toți românii către Bolintineanu. Trebuie numaidecât ca aceste 99 de bilete să fie împărțite și banii adunați cât mai curând și expediați d-lui Zanne. Acest ajutor amical va ușura suferințele unui om care prin lucrările sale a meritat soartă mai bună în lume și este în drept de a aștepta din partea compatrioților săi adevărate probe de simpatie și recunoștință." (N. Petrașcu, *V. Alecsandri*, p. 42-43.)

După cum vedem, doamnelor și domnilor, poetul Dimitrie Bolintineanu, acela care fusese ministru în Principate, acela care prin poeziile sale patriotice reînviase figurile mari istorice ale neamului în persoana lui Mircea cel Mare, a lui Țepeș, Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul, acum se afla în neagră mizerie, cuprins de sărăcie și de boală.

Rezultatul loteriei a fost următorul: biblioteca o câștigă la sorț poetul V. Alecsandri și Costache Negri, cari însă fac un act de mângâiere personală pentru Bolintineanu și nu o ridică. Din banii adunați s-au plătit cheltuelile personale ale poetului, iar inginerul Iuliu Zanne, cu Sion și alți prieteni l-au internat pe Bolintineanu în spitalul Pantelimon din București, fiind îngrijit de doctorul Carol Davila.

Dar nu erau speranțe de însănătoșire, fiindcă boala – o paralizie generală – nu mai dădea niciun răgaz vieții. Totuși, prin ajutorul prietenilor, suferințele fizice au putut fi prelungite până la 20 august 1872, când Bolintineanu își dă obștescul sfârșit.

Bolintineanu moare la 47 de ani, vârsta când puterile lui spirituale ar fi putut da încă multe lucruri frumoase. Puținii prieteni care-i avea l-au condus în satul natal, la locul odihnei de veci.

Familia Bolintineanu, al cărui conac îl avem în față, a făcut un act de pioasă recunoștință pentru Dimitrie Bolintineanu, aducându-l în satul nostru; apoi a stăruit pentru a i se face statuia de față, care reprezintă chipul acelui despre care ministrul P. Chițu spunea că avea o statură mai mult înaltă decât mijlocie, că avea părul și față brună, cu o frunte largă și limpede, cu expresiunea feței mai totdeauna tristă și meditativă.

Acestea sunt câteva spicuiri din povestea vieții lui Bolintineanu. Om de acțiune, naționalist și apărător al libertății naționale la 1838 – 1848 – 1861 – 1863. Înalt caracter moral, trecând peste corupțiunile vremei, ajunge să moară sărac și să-l conducă la locul de veci numai câțiva prieteni devotați, fără nici o recunoștință oficială ca unui fost ministru și mare poet.

Astăzi noi facem un act de adâncă recunoștință față de memoria lui Dimitrie Bolintineanu și spunem spiritului său care poate planează asupra noastră, că viitorul de aur al neamului s-a înfăptuit, că jugul a căzut și că vom ști să depunem pe mormintele marilor noștri înaintași florile recunoștinței sufletești în veci neuitate.

Acest lucru dacă învățăm astăzi, am făcut o faptă creștinească de bun român.

O frenetică dezvăluire a sufletului

Constantin LUPEANU

Ion Andreiță este unul dintre marii poeți ai generației sale. Scriitor statornic, pălmaș cu condeiul, cum mai nou îi place să se numească, iar nu călare pe unde de clopot, de unde se cade în neant. Există ceva în substratul versurilor sale care îl face unic și anume o profunzime necăutată, o frenetică deschidere a inimii prin cele mai neașteptate teme poetice. Cele 101 poeme par a se adăuga simplu vieții noastre de zi cu zi și se încheie în Paris, care semnifică de fapt devenirea și universalitatea. Răzbat de la început iubirea de glie, multitudinea de ipostaze ale cotidianului, traduse în simbol, reînvie încărcăturile mitologice cu sensul profund al înțelepciunii, bărbăției și trăirii virtuoase. Se remarcă printre primele poezii eminente cele închinate mamei, tatălui, fraților, care nu au nimic ocazional și aproape nici personal, ci sunt raze care clădesc lumina vieții noastre a tuturor. Se reține meditațiile sobre asupra unor personalități din istorie și pagini memorabile din trecut, izvoare și învățăminte privind destinul sau condiția umană, unele mergând până la oameni ai timpului său. Arta sa poetică înseamnă exprimare cât mai simplă, mai pe înțeles, relevă binefacerile prezentului înmănuncheat cu trecutul istoric, echilibru și tensiune, subtilitate cu semnificații grave, odă bucuriei vieții cotidiene optimiste, fiindcă Ion Andreiță transformă cotidianul în meditație și toate cele o sută și una de poezii reunite ilustrează, cum el însuși își subintitulează culegerea poetică: „Minunea de a trăi". „Rătăceam pe sub sărutul lunii / Și sărutul lunii ne-a durut – / Fără a ne da vreun sărut / Înflorisem toți copacii lumii." („Fior") „Tu ești surâs cu lamă de oțel / Menită să-ți susțină bucuria / Spirală-ntoarsă-n crezul altui cer / Cădelnițând pe fuse bucuria." („Alter ego") O frumoasă poezie, ca un imn închinat țării este „Apele munților mei" – „Spuneți-mi, din atâtea împărății / Câte-a purtat și-o să mai poarte vrerea, / În ce limbă și sub care temei / Apele au nume de bărbați și femei ?"

Și totuși bucuria vieții este adesea amenințată de umbra morții, care pentru poet ni se pare a întrunchipa un cântec etern. Acest cuvânt este omniprezent. Se întâlnesc la tot pasul cuvinte care sugerează trecerea: seara, noapte, vânt, tăcere, stingere, durere etc. „Între mine și oameni, / Moartea mea -" ("Între mine și oameni"), „Să facem chef, prieteni, / Plătesc cu moartea mea" („Libație") Poemul „Reconstituire" ni se pare a caracteriza pe de-a-ntregul scrisul lui Ion Andreiță, deloc gratuit, grav, mereu responsabil la evoluția umanității: „Cântecul meu / Se va risipi / Ca frunzele toamnei, / Dacă nu cumva / Sufletul celui ucis / Se va întoarce / Să le adune / Reconstituind astfel / Copacul."

Ion Andreiță cultivă un limbaj poetic al sincerității umane, poezia sa este sensibilitate și delicatețe, iar câte un gând hâtru, gen Moromete (prototip pe care îl cântă) salvează reveria și tristețea de exces. El nu seamănă cu nimeni, cultivă o poezie lipsită de doctrină, care emană uneori suflul unei modalități artistice sau al alteia, dar întotdeauna cu timbru propriu, cu tentă alegorică ori aforistică, nelipsind melancolia și chiar auto-ironia. În toată cartea pulsează viața, se simt anotimpurile (preferată este toamna care anunță că se apropie încheierea unui ciclu), zilele din cenușiul cărora se ivesc lumini. Stările și trăirile poetului sunt parcă ale cititorului, sentimente, senzații, percepții, evocări, chiar fapte cotidiene se adună într-o atmosferă poetică personală, care în totul îl creează pe Ion Andreiță, suflet timid.

El nu caută tărâmuri renumite, universul cotidian îi este atât sursa de inspirație, teritoriu al visării, crez lăuntric și miez filozofic, propice adesea unor abordări sau simple simulări. Cartea aceasta tipărită de Editura Academiei Române în anul 2021 trasează pentru vecie o cale poetică autentică.

Revista „Caietele de la Araci", nr. 1(17), iunie 2022

Eduard Dorneanu

membru al Uniunii Scriitorilor, Filiala Brașov

Revista „Caietele de la Araci" a ajuns la cel de-al șaptesprezecelea număr. Publicația semestrială de literatură a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni este dedicată în mare parte biografiei și activității literare a scriitorului Romulus Cioflec. În acest număr al revistei semnează: Luminița Cornea, Maria Monica Stoica, Carmen Mușat-Coman, Eduard Dorneanu, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Scurtu, Carmen Gheorghe, Ion Topolog ș.a.

La pagina 2, Luminița Cornea prezintă „O scrisoare puțin cunoscută a lui Romulus Cioflec către Panait Istrati". Scrisoarea poartă data de 22 ianuarie 1932, iar din rândurile acesteia aflăm cât de aspră putea fi viața acelor timpuri. Tot Luminița Cornea propune la paginile 3-4 articolul: „Și mormintele au istoria lor (schiță a genealogiei familiei Cioflec)". Din acesta aflăm despre biserica de lemn de pe deal (unde astăzi este situat cimitirul), așezământ amintit într-un document din anul 1767. Apoi sunt menționate numele celor din familia Cioflec care își dorm somnul de veci în cimitirul Araciului. Sunt nume de referință, oameni care au iubit Araciul și care au dorit să primească îmbrățișarea pământului străbun, acolo, în satul lor drag: „Cred că ei au lăsat grai, la adânci bătrânețe, să fie înmormântați lângă enoriașii lor, ca în ziua celei de-a doua veniri a lui Hristos să învieze împreună cu credincioșii lor pe care i-au păstorit cu atâta dragoste în timpul vieții".

La paginile 5-6, Maria Monica Stoica în „Călătoria, orizont de așteptare și orizont al cunoașterii la Romulus Cioflec" recenzează o parte din volumul „De la Dunăre – în jurul Peninsulei Balcanice, prin Italia – la Dunăre", ediție îngrijită de istoricul literar Luminița Cornea. La paginile 7-9, Luminița Cornea propune spre lectură „Elemente autobiografice în povestirile lui Romulus Cioflec". Autoarea afirmă: „ne vom referi strict la un comentariu de istorie literară care urmărește demersul «valorificării»"... Cu siguranță, articolul va fi continuat într-un număr viitor al „Caietelor de la Araci".

La paginile 9-11, Carmen Mușat-Coman aduce spre citire „Altă lume, altă viață". Paginile 12-13 sunt rezervate articolului „O profesiune de credință în satul românesc" sub semnătura mea: „E necesar ca fiecare dintre noi să salvăm și să conservăm așa cum putem, așa cum înțelegem, o parte din satul de odinioară. Putem salva un obiect, putem salva o amintire, dar, mai ales, îi putem învăța pe cei mai tineri ca noi că satul românesc este locul acela minunat unde Domnul i-a binecuvântat pe oamenii de demult cu dragostea pentru pământ, pentru seninul cerului și pentru rugăciunea spusă în prag de seară.".

Despre satul de odinioară scrie și Mihaela Malea Stroe în „Parohia din amintire" (paginile 14-15), un exercițiu de sinceritate, o punte peste timp:"Mărturisesc că parohia asta, din amintire, este aceea spre care *migrez* de multe ori cu gândul și cu sufletul. Este parohia de care mi-e dor, căci alta pe măsura ei, în realitate, n-am mai întâlnit". La paginile 15-16 aflăm „Câteva știri noi privitoare la V. Copilu Cheatră", sub semnătura lui Nicolae Scurtu.

Revista „Caietele de la Araci" inserează și două cronici la volumul „Iluzia reîntoarcerii" de Cornel Dimovici, Editura ARTprinter, 2022, semnate de Carmen Gheorghe („Nu am făcut altceva decât să reconstruiesc o lume") și Izzet Baubec („Sub semnul nostalgiei") . Poemele de la paginile 19-20 sunt semnate de Adrian Munteanu, Ionel Simota, Anthonia Amatti și Vadim Bacinschi. Paginile 21-24 sunt rezervate fragmentelor de proză. Putem citi un fragment din „Povestea pe scurt a vieții Vlădicului Ioan Inocențiu Micu-Klein din Sadu Sibiului" de Ion Topolog și o continuare din „Locul Finței" de A.I. Brumaru. Fragmentul scris de Ion Topolog face parte din romanul cu același titlu, apărut la Editura Pastel din Brașov în anul 2021: „Dragul meu părinte, când am ajuns sus în Dealul Feleacului și s-au făcut popas, am coborât și am privit jos Clujul ! Mi-au dat lacrimile. Aici îmi va fi de acum căminul – mi-am zis – a și nu știu de ce mi se părea că tot locul și toată lumina aceea care coboară peste oraș mă cuprindea și mă purta ca pe o pasăre."

La pagina 25, Ștefan Teculescu are o „Scrisoare din Paris" al cărei cuprins ține de evenimente socio-politice din vremurile noastre. Urmează două pagini încântătoare ilustrate cu fotografii ce redau bucuria copiilor care participă la activitățile de educație muzeală desfășurate la Casa Memorială „Romulus Cioflec" din Araci. Ultima rubrică, foarte binevenită, a revistei este „Să vorbim, să scriem corect" și aparține profesoarei Cristinei Vișan.

Lectură plăcută !

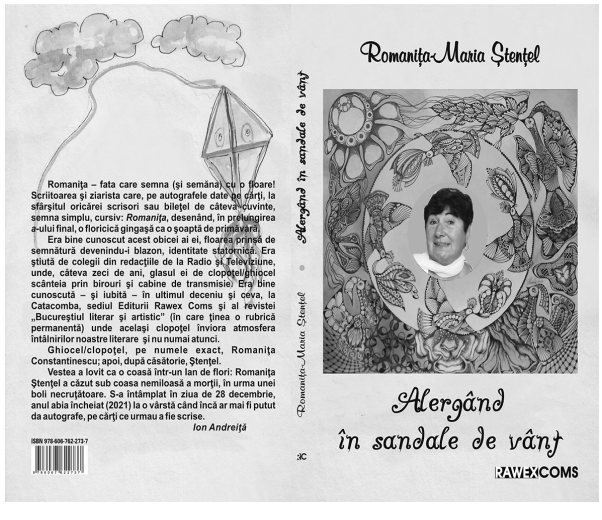
Semnal

Ioana-Ruxandra FRUNTELATĂ

Romanița-Maria Ștențel, *Alergând în sandale de vânt*, Editura Rawex Coms, București, 2022

Pentru scriitoarea Romanița-Maria Ștențel, „sandalele de vânt" sunt vehiculul zborului în spații și universuri diferite, străbătute cu ingenuitatea și ingeniozitatea unui personaj pozitiv din basmele de neuitat ale copilăriei fiecărui cititor. Pe oriunde ajunge, autoarea găsește partea bună a lucrurilor: un șoricel care se hrănește grațios cu uleiul din candela aprinsă pe masă într-o zi de duminică; un portret al patriotului și „gazetarului-pamfletar" Pamfil Șeicaru, ctitor al ziarului „Curentul" și al mânăstirii „Sfânta Ana" din Orșova; un sintetic, dar fabulos dosar de receptare a Poetului național, Mihai Eminescu, „un posibil Făt Frumos". Și multe și atâtea altele...

„Sandalele de vânt" ale Romaniței-Maria Ștențel sunt cuvintele românești, care o poartă prin lumea ideilor, ocrotindu-i și oglindindu-i măiestria gazetărească.

„Mi-e dor de-un lung repaos…" (Veronica Micle)

Emil Talianu

Într-o zi de 17 iunie (1889), Mihai Eminescu, cel mai mare poet român, era condus pe ultimul său drum. Din singura imagine păstrată de la înmormântarea poetului – un desen realizat de cunoscutul grafician Constantin Jiquidi – se poate observa că Eminescu a fost înmormântat pe o vreme ploioasă și mohorâtă, unii dintre cei prezenți având în mână umbrele.

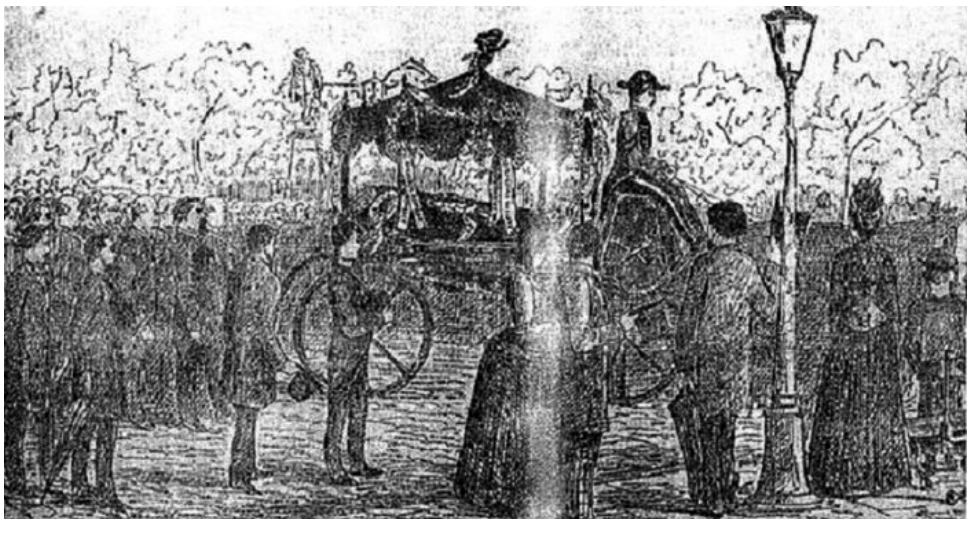
Apropiații, puținii prieteni, mulți studenți și elevi ai Școlii Normale de Institutori din București, precum și nelipsiții curioși au înțesat biserica și curtea acesteia. Sicriul său a fost depus în biserica Sf. Gheorghe cel Nou din București.

Presa vremii scria că o doamnă din Moldova, îmbrăcată în negru, a așezat pe pieptul poetului un buchet de flori „Nu-mă-uita" ! Sigur, nu putea fi alta decât cea care l-a iubit, l-a inspirat și l-a ajutat în clipe grele, Veronica Micle.

La scurt timp după moartea lui Eminescu, distrusă de durere, Veronica s-a refugiat la mânăstirea Văratec. Potrivit publicației „Adevărul", aici și-a premeditat sinuciderea. Pe 1 august 1889 îi scria unei apropiate, Smaranda Gârbea, cerându-i să îi facă rost de arsenic pentru fiica ei cea mică, suferindă de anemie.

Tot pe 1 august, Veronica scria: „O ! Moarte vin de treci/ Pe inima-mi pustie și curmă a mele gânduri/ S-aud cum uraganul mugind în grele cânturi,/ Se plimbă în pustie mânat de aspre vânturi,/ Mi-e dor de-un lung repaos… Să dorm,/ Să dorm pe veci.".

A primit arsenicul cerut a doua zi. În seara zilei de 3 august, după ce primise vizita unor prieteni din Iași, Veronica s-a retras în camera ei și a băut sticluța cu arsenic. A urmat o agonie de mai bine de 20 de ore, între viață și moarte, timp în care medicul chemat de urgență de la Iași a încercat să o salveze. Încercările medicului au eșuat și Veronica s-a stins din viață, la 39 de ani, pe 4 august 1889, la fix 50 de zile de la moartea lui Eminescu, cel care îi scrisese cu câțiva ani înainte de moarte: „Așa te iubesc și eu – mai mult decât viața, mai mult decât orice în lume și pururea cu frica-n sân, aș vrea să mor or să murim împreună, ca să nu mai am frica de-a te pierde."

Firide basarabene

DIMITRIE IOV ȘI ACADEMIA ROMÂNĂ

Nicolae SCURTU

Între cei ce s-au bucurat de recunoștința și prețuirea Academiei Române pentru cunoașterea și evocarea Basarabiei, fie și prin intermediul *metaforei*, este, fără îndoială, și poetul, prozatorul și publicistul Dimitrie Iov (1888–1959), care timp de câteva decenii, a trăit, alături de intelectualii basarabeni, drama cumplită a izolării și dominării sub toate aspectele.

Inclus, cum se cuvine, în ampla sa cercetare literară[1] de istoricul și criticul literar Mihai Cimpoi care i-a citit și, uneori *recitit* anumite cărți, azi poetul și prozatorul Dimitrie Iov revine și reintră, cu drepturi depline, în istoria literaturii naționale.

Cu ocazia premierii cărții *Priveliști basarabene*[2], istoricul literar Ștefan Ciobanu (1883-1950) elaborează un raport[3] de evaluare și de recunoaștere a meritelor literare și culturale ale poetului și publicistului de la Soroca.

Cunoscător profund al operei lui Dimitrie Iov privitoare la Basarabia, la oamenii și pământul de acolo, Ștefan Ciobanu identifică în acest *raport de premiere* momentele esențiale ale activității literare desfășurată de acesta în provincia dintre Prut și Nistru.

Relevante sunt *notele definitorii* ale acestui scriitor așa cum îi apar istoricului literar și cărturarului Ștefan Ciobanu, căruia Basarabia îi datorează atâta prețuire și recunoștință pentru tot ceea ce a întreprins în privința spiritului și integrității acestui pământ „fermecător”.

*

Pe timpul când vălul marei suferințe acoperise meleagurile provinciei dintre Prut și Nistru, iar întreaga suflare românească deplângea în încordare tăcută și resemnată pierderea, ce se părea ireparabilă, printre noi, acei ce purtam în sufletele noastre destrămate icoana sfântă a «Ierusalimului» nostru, se găsea și scriitorul Dimitrie Iov. În presa noastră cotidiană de pe atunci apare o minunată poezie, semnată de acest scriitor, cu titlul: «Covor basarabean».

Întreaga tragedie a neamului românesc din Basarabia, a cărei viață a fost țesută din truda și dragostea gospodarului român de acolo, întreaga durere a sufletelor noastre răsluite, găsește o interpretare de o înaltă inspirație, în această poezie neîntrecută:

«Au plâns deasupra ta triseți de moină
Și inima și-au destrămat-o-n fire;
Chenarul drag ți l-a țesut din doină
Și florile din cântec de iubire.

În clitul sub icoane, ce-adun anii
Din truda degetelor de mărgean ?
Căci zestre-ai fost și te-au furat dușmanii,
Frumosule covor basarabean».

Ilustrul nostru coleg I. Al. Brătescu-Voinești a citit această frumoasă poezie într-o ședință intimă a Academiei Române.

Tot atât de suavă și sugestivă este și poezia lui D. Iov «Au înflorit castanii la Soroca». Citez din ea câteva versete:

«Au înflorit castanii la Soroca,
În primăvara plină de-ntristare;
Parcă-s policandre verzi în care ard,
Mii lumânări zvârlite din altare.

Nu se deschid ferești ca să-i sărute
Ca-n alte dați, din fiecare casă;
La ușile unde șopteau în noapte,
Pragul, nu-i prag, e piatră care-apasă».

Ceea ce este surprinzător în această poezie, ca și aproape în toate scrierile lui D. Iov, este faptul, că dânsul nu este născut în Basarabia, ca să simtă neînțeleasa și mistica legătură cu pământul natal. Este un înfrățit cu pământul Basarabiei, este un îndrăgostit pasionat în această provincie; el a trăit întreaga poveste a locurilor și oamenilor de acolo, de la unirea Basarabiei și până la răpirea ei de către dușmani. Și-a identificat ființa, și-a contopit spiritul cu provincia noastră rău încercată, târându-și zilele modeste într-un oraș provincial de pe malul Nistrului.

D. Iov nu este un începător în literatura noastră. În afară de versuri cu calități indiscutabile, risipite prin diferite publicații, el scoate câteva volume de proză, cum sunt: «În lunca Trotușului», «Duduia Adela», «Amintiri și lacrimi» și altele.

Și aproape toate schițele și nuvelele lui de la anul 1920 încoace oglindesc dragostea lui neprecupețită față de frumusețile pământului durerilor noastre și față de populația lui obidită.

Pe timpul refugiului nostru, al basarabenilor, D. Iov mai vine să răscolească durerile noastre și cu volumul «Priveliști basarabene». Scriitorii români au acordat o deosebită atenție Basarabiei. S-au scris romane, nuvele, amintiri, versuri, pe motive basarabene. Dar în afară de maestrul M. Sadoveanu, care a rătăcit pe «drumurile basarabene» și ne-a dat pagine nepieritoare și de o neprihănire adevărată a sufletului poporului românesc din Basarabia, rară, și în afară de câteva nuvele frumoase din viața acestei provincii ale lui N. Dunăreanu, aproape toți scriitorii noștri, ce s-au inspirat din motivele din Basarabia, au alunecat pe panta senzaționalului cu diferite «Rusoaice»[4], cu subiecte ce nu au de a face cu sufletul românesc din Basarabia.

În «Priveliști basarabene» D. Iov cu aceeași constantă patimă de îndrăgostit și de căldură sufletească și cu aceeași durere mută ne reînvie în refugiu imaginea tristă a provinciei pe atunci pierdute. Este același «Covor basarabean» în proză.

Tot pitorescul acestei provincii, cu natura ei domoală, cu dealurile ei blânde, cu târgurile ei eterogene și cu satele moldovenești ascunse prin văi și acoperite de fumul leneș amestecat cu praf, totul a găsit o imagine expresivă în această carte. Dar cadrul naturii este numai un corelativ la virata omului, la sufletul poporului românesc, înfrățit de veacuri cu pământul Basarabiei, tare în tradiție, cu credință în Dumnezeu, primitor, cu inima deschisă pentru ai săi, necrezător față de străini. Boierii, mazilii, răzeșii și țăranii, tulpina neamului românesc din provincia dintre Prut și Nistru, apar în diferite ipostase, ca mărturiile din hrisoave despre spiritul românesc al provinciei, despre munca creatoare a lui.

Descrierile sunt împletite cu reminiscențe istorice legate de acest pământ. În fața noastră trec figurile domnitorilor Moldovei, hatmanii, pârcălabii și căpitanii lor, cu faptele lor gospodărești și de război.

D. Iov a dat operei sale formă de călătorie. Dar în rare opere de acest gen se simte o mai mare și mai emoționantă dragoste pentru lucrurile văzute, o mai mare identificare între autor și subiectul pe care-l zugrăvește. Descrierea lui D. Iov poartă parfumul unei ușoare melancolii, ca și cadrul peisajelor și a vieții omenești de pe aceste locuri, este aburită de poezia lui plină de tristețe și de dârza cumințenie a sufletului românului basarabean.

Pentru toate aceste însușiri, cred că volumul lui D. Iov merită să fie premiat de către Academia Română, nu numai pentru valoarea lui, ci și ca o consacrare a întregii lui activități literare.

[1] Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. Ediția a 4-a reactualizată,* București, Fundația Națională pentru Știință și artă, 2009, p. 22-23, 63, 81, 249.
[2] D. Iov, *Priveliști basarabene,* [București], Editura Națională, Gh. Mecu, [1941], pagini.
[3] Ștefan Ciobanu, *Raport de premiere* în „Analele Academiei Române. Dezbaterile. Ședința de la 2 iunie 1942", p. 212-214. [I s-a acordat un premiu de 10.000 lei în baza acestui raport].
[4] Trimiterea se face, desigur, la romanul *Rusoaica* de Gib Mihăescu.

Lumea așa cum este

O lume fără memorie

Vasile Szolga

A existat odată o lume fără memorie. Și când zic fără memorie atunci trebuie să știți că oamenii din acea lume aveau totuși o oarecare memorie, adică își mai aminteau câteva zile de ce li s-a întâmplat dar, după un anumit timp, amintirile li se ștergeau din minte. Să vă povestesc ce s-a întâmplat cu acea lume.

Păi, oamenii uitau că alegii lor (erau conduși de alegi de către ei din când în când) le făceau zile fripte, oropsindu-i, punându-i la munci din ce în ce mai grele și plătindu-i din ce în ce mai prost, chiar în batjocură. Apoi, când se ajungea la alegeri, căci, cică și acolo era democrație, dar evident o democrație a uitiucilor, tot pe cei care îi exploatau și îi batjocoreau îi alegeau, uitând ce le făcuseră aceia mai înainte (de altfel nici nu aveau pe cine altcineva să aleagă). Dar evident că și alegii „democratic” aveau aceeași meteahnă, adică înainte de alegeri promiteau „marea cu sarea” și cum treceau alegerile, uitau ce promiseseră și se ocupau cu altceva, crezând evident că se află în acele funcții datorită priceperii, inteligenței și cunoștințelor lor, deși mai toți uitaseră să facă școli, sau facultăți și, chiar dacă făcuseră, uitau de ce au făcut acele școli, nu mai spun de doctorate, care, în paranteză fie spus, deveniră niște activități curente pentru mai toți politicienii lor, deși datorită celor cu care se ocupau de fapt nu ar fi putut fi elaborate nici în mii de ani și, în care datorită lipsei de memorie copiau ce scriseseră alții înaintea lor.

Dar, mai grav, era faptul că unii uitau că sunt copiii cuiva, adică își uitau părinții și bunicii, când aceștia deveneau neajutorați și aveau nevoie de ajutorul lor, și care se transformau pentru ei în străini. Bineînțeles că se întâmpla și invers, adică părinții uitau că au copii pe care să-i îngrijească, să-i educe și să-i crească, lăsându-i de multe ori în voia sorții, ei plecând pe alte meleaguri unde credeau că umblă câini cu covrigi în coadă și, că o vor duce mai bine. Mulți uitau de țara în care s-au născut și trăiau, nu mai spun că uitară de trecutul lor, al țării lor, și chiar de lumea în care trăiau și își băteau joc de natura care, însă, nu uita că este NATURA și se răzbuna pe oameni din ce în ce mai des.

Grav a fost și când se întâmplă ca mulți bărbați să uite că sunt bărbați și se credeau femei și invers. Și așa, acea lume începu să se împuțineze până când dispăru ca și când n-ar fi existat vreodată.

O sută de ani de literatură feminină în România. Studii de portrete

Elisabeta Bogățan

O antologie de excepție, nu îndeajuns semnalată și comentată, **O sută de ani de literatură feminină în România. Studii de portrete**, alcătuită și îngrijită de Nina Ceranu, poetă, prozatoare și editoare de prestigiu, din inițiativa Clubului de la Timișoara, aparținând de UARF (Uniunea Autorilor și Realizatorilor de Film), sub egida Fundației Culturale „Orient latin", publicată de Editura Eubeea, Timișoara, 2019, se impune drept o carte de referință în literatura română.

În „Cuvânt de însoțire", criticul Adrian Dinu Rachieru așează demersul sub o întrebare: „există, oare, o literatură feminină ? Întreținem, astfel, o polarizare străveche care, judecând strict valoric, se evaporă. Sau ar trebui. Fiindcă literatura scriitoarelor autentice este pur și simplu literatură."

Volumul selectează nume de femei intrate în literatură prin ceea ce au scris, fără nici un alt criteriu decât cel al valorii literare și al strălucirii personalității în epocă.. Deși, se simte în subtextul proiectului intenția de a sublinia faptul că și femeile au scris opere de valoare, fapt contestat ca posibil sute de ani. Până și la noi, chiar de marele George Călinescu, destul de recent. Să nu mai vorbim de cazuri precum cel al lui George Sand, în vestul „mai luminat", o scriitoare care, pentru a publica a trebuit să-și ia nume de bărbat.

Antologia este structurată pe două volume, începând, în volumul I cu **Dora d'Istria**, („o personalitate copleșitoare", cum o prezintă Viorica Bălteanu), numele literar al principesei „româno-italiene" Elena Ghica, al cărei profil a fost reconstituit cu pasiune și talent de Viorica Bălteanu în romanul *Domnița valahă*, (Editura Eubeea, 2019) și despre care scriitorul german Eduard Schmidt-Weissenfels spunea în 1864: „Dora d'Istria a fost o femeie cum puține se nasc pe pământ (Eine ungewöhnliche Frau)". Este prezentată apoi **Emilia Lungu**, „prima noastră romancieră", al cărei profil este reconstituit de Nina Ceranu în romanul *Doamna de pe Spion Strasse*, profil întregit de Nina Ceranu și în teza sa de doctorat *Scriitori bănățeni în revista „Familia" lui Iosif Vulcan.* Faptul că inspiră încă opere literare este o dovadă că lumina acestor scriitoare este încă nestinsă, în ciuda timpului trecut.

Urmează nume care întregesc nu numai profiluri literare, ci adevărate profiluri de epocă: **Sofia Nădejde**, autoare de nuvele, romane, drame, soția fondatorului „Contemporanului", Ioan Nădejde, socialistă militantă, una dintre primele feministe române, **Maria Cunțan** care „se plasează în fruntea semănătorismului feminin, întâmpinată cu laude de Nicolae Iorga, Ilarie Chendi sau Sextil Pușcariu, **Elena Văcărescu**, descendentă a renumitei familii Văcărești, care publică la Paris o operă admirabilă, poezii, romane, teatru, memorii, a fost de două ori premiată de Academia Franceză, a primit Premiul De Ofițer al Academiei Franceze, Comandor al Legiunii de Onoare, Marea Cruce a Coroanei României. În 1925 i se conferă titlul de Membră de Onoare a Academiei Române, fiind prima femeie care primește acest titlu. Ca răspuns, a donat Academiei conacul și parcul de la Văcărești.

Dacă **Hortensia Papadat-Bengescu** este mai bine cunoscută azi, prin nuvelele și romanele sale, se precizează că „rolul hotărâtor în orientarea prozatoarei spre romanul european modern îl are Eugen Lovinescu, unul dintre puținii susținători ai scriitoarelor femei". În schimb este mai puțin cunoscută strălucitoarea **Anna de Noailles**, scriitoare și poetă franceză de origine română, fiica prințului Grigore Brâncoveanu, care continuă seria scriitoarelor afirmate puternic în străinătate. Astfel, în 1921 Academia Franceză îi conferă Grand Prix de Littérature, iar ulterior, în 1994 Academia Franceză instituie premiul Anna de Noailles, dedicat scriitoarelor. În 1922 ea devine prima femeie membră a Academiei Regale de Limbă și Literatură Franceză a Belgiei, iar în 1925 devine membră de onoare a Academiei Române. În 1922 Academia Franceză i-a decernat Marele Premiu pentru Literatură pentru întreaga activitate. A fost prima femeie are a primit gradul de Comandor al Legiunii de Onoare. La fel de strălucitoare în străinătate s-a dovedit **Martha Bibescu**, care prin mama sa, este descendentă a ramurii moldovenești a domnitorului Constantin Mavrocordat și devine prințesa Martha Bibescu prin căsătorie. Este premiată de Academia Franceză în 1908 și în 1966. În 1955 devine membră a Academiei Regale din Bruxelles, iar în 1962 i se conferă Legiunea de Onoare.

Se detașează, de asemenea, **Elena Farago**, care a colaborat cu versuri și proză la majoritate publicațiilor sămănătoriste, a primit premiile „Adamachi" și „Neuschotz" (1927) ale Academiei Române, Premiul Internațional *Femina* în 1924, Premiul Național pentru Literatură în 1938, Ordinul Meritul Cultural cu grad de Cavaler clasa a II-a din partea regelui Carol al II-lea pentru merite literare, **Mia Cerna**, care „a fost cea mai apreciată poetă bănățeană a timpului" după cum afirmă Dan Floriţa Serancin, iar **Alice Voinescu** este prima femeie doctor în filozofie din România, cu doctoratul susținut la Sorbona, Paris, 1913. Pentru că s-a împotrivit arestării lui Iorga și abdicării forțate a regelui, este destituită și arestată. Alături de eseurile sale antume, publicarea postumă a jurnalului său a fost o revelație.

Se adaugă **Otilia Cazimir**, încorporată de George Călinescu între „simboliștii din seria sentimentală", **Cella Serghi,** ale cărei cărți conțin „fuziunea între romantismul liric și analiza lucidă", conform afirmației Clarei Mărgineanu, **Ioana Postelnicu**, distinsă cu Premiul Academiei Române, despre care A.D. Rachieru afirmă că este „«produs» al laboratorului lovinescian", **Henriette Yvonne Stahl**, pe care Cristian Moraru o prezintă ca „traversând epoci ale literaturii române, prozatoare «interbelică» și «contemporană» deopotrivă, instalată valoric în relativa apropiere a maeștrilor prozei analitice dintre cele două războaie", **Lucia Demetrius,** despre care H. Zalis spune: „dacă ne-am propune să definim una din trăsăturile esențiale ale creației Luciei Demetrius, am spune că ne găsim în mijlocul unei literaturi de sugestii morale", **Anișoara Odeanu**, al cărei mentor a fost Camil Petrescu, **Olga Caba**, prezență insolită, „caracterizată încă de la primele publicații prin intelectualism, ironie, spirit ludic, luciditate, livresc, cosmopolitism și estetism (Ligia Dimitriu), **Maria Banuș**, în poezia de început a căreia George Călinescu remarcă „ingenuități carnale aproape teribile uneori, în poezii de simple creionări".

Nu lipsește, desigur, **Magda Isanos**, pe care Nicolae Manolescu o considera „cea care se anunța, chiar și printr-o activitate atât de restrânsă, drept cea mai profundă poetă a literaturii române.". Și nici **Sofia Arcan**, „veritabilă reprezentantă a literaturii din Banat" (Rodica Opreanu), sau **Veronica Porumbacu** la care „nota patetică nu lipsește, însă e atenuată de melancolie". Uriașă, **Zoe Dumitrescu-Bușulenga,** membru titular al Academiei Române, căreia i-a fost vicepreședintă între 1990-1994, membră în Accademia di Romania din Roma, Académie Européenne des Sciences et des Arts la Paris, Academia Europaea Londra, aproape nu mai are nevoie de prezentare. **Monica Lovinescu**, unica fiică a criticului literar Eugen Lovinescu, „un martor al adevărului și o voce a celor care nu puteau să aibă o voce înainte de 1989" (H.R. Patapievici), stă lângă **Nina Cassian**, ce „a inventat limba spargă, care se situează în imediata prelungire a letrismului avangardist", **Maia Belciu**, în proza căreia „satul tradițional cu tiparele lui arhetipale își descoperă o nouă imagine" (Cornel Ungureanu).

Li se alătură **Valentina Dima**, despre care Alexandru Ruja spune: „Proza pe care o scrie Valentina Dima are o factură modernă, atât în compoziție, cât și în viziune", **Olimpia-Octavia Berca**, care, „în timp, a atras atenția prin scrisul său unor filologi de marcă, (Al. Graur, Gh. Chivu ș.a.) precum și criticilor și istoricilor literari " după cum subliniază Mirela-Ioana Dorcescu, **Corina Victoria Sein**, despre care Maria Bologa spune: „Oglinda Corinei Victoria Sein – simbol cu care ne invită să îi asociem întregul parcurs literar (…) nu are nimic spectaculos, ci o frumusețe naturală, fiindcă e asimilată luciului apei, pe care urmele ființei sunt incerte, imposibil de păstrat, dispersate în miracol", **Doina Rodica Moț**, membră a Clubului de la Timișoara, **Alexandra Indrieș**, ale cărei romane „nu au textura epică tradițională, clasică, ci poetizant-postmodernistă" (Maria Nițu), **Edith Guip Cibilanschi**, cu talent umoristic, decorată cu „Crucea de onoare a Republicii Austria în aur", **Ileana Roman**, despre care Geo Vasile spune: „Această foarte modernă *tristia danubiana* are dramatismul prea-plinului existențial", **Elisabeta Isanos**, fiica Magdei Isanos, „remarcabilă poetă și prozatoare" (L.O. Nenati), **Mária P. Pongrácz**, „o voce puternică a literaturii de limbă maghiară" (M. Dragomir-Filimonescu).

Este prezentă, desigur, și **Ana Blandiana**, ale cărei poezii, sub regimul comunist, s-au difuzat clandestin scrise de mână, „singurul samizdat românesc", deținătoare a Premiului Internațional „Gottfied von Herder", Viena, 1982, a Premiului pentru poezie al Academiei Române. Nu lipsesc **Doina Bogdan-Dascălu**, despre care Eugen Dorcescu spune că „scrie o poezie de factură existențială, de aparență minimalistă, generată de ceea ce am numit cândva șocul thanatic și hrănită, constant, de o angoasă consumată în nemărginirea tăcerii lăuntrice" , **Maria-Luiza Cristescu**, despre care s-a spus : „Într-un stil sobru, concis, lipsit de orice sentimentalism, prozatoarea investighează fibrele cele mai intime ale sufletului omenesc", **Magda Ursache**, care „este unul dintre cei mai străluciți și mai originali polemiști din cultura română actuală, dincolo, dar în consonanță, cu forța stilistică a romancierei." (Th. Codreanu), **Veronica Balaj**, „poet, prozator sau jurnalist, eseist sau comper, a fost prezentă pe câteva continente. Scriitor al prezentului, ea își sprijină demersul pe un bun simț inatacabil" (Cornel Ungureanu), **Irina Petraș**, „spirit senin și echilibrat, menținând dreapta măsură între noutate și tradiție, solidar cu literatura de calitate și dornic de substanță" (Răzvan Voncu), **Viorica Bălteanu**, despre care A.D. Rachieru afirmă că „dacă examinăm, fie și în treacăt, palmaresul autoarei, ceea ce impresionează, dincolo de travaliul scriitoricesc, este bogăția manifestărilor, angajând –deopotrivă – cariera universitară și „frontul civic"."

Dacă primul volum al antologiei începe cu întâile nume de scriitoare care s-au impus în vreme, și ajunge cu prezentarea până în zilele noastre, volumul al doilea prezintă numai nume de scriitoare contemporane. El începe cu prezentarea personalității puternice a **Ninei Ceranu**, prozator, poet, publicist, editor, despre care Alexandru Moraru spune: „În scrierile sale, pe lângă „survolarea" toposului danubian, autoarea aduce în prim-plan motive ținând de filozofia existențială, de raportul viață-moarte, de simbolistica ambientală". Alături de ea este prezentată **Dana Gheorghiu**, care „propune în ansamblu o meditație asupra trecerii" (Marian Odangiu), apoi **Elisabeta Bogățan**, despre care Eugen Dorcescu afirmă că scrie „o poezie de elevat rafinament existențial și artistic, o poezie pe cât de cantabilă (…), pe atât de profundă.", **Lucia Olaru Nenati**, căreia „fiorul meditativ, zborul înalt și, mai ales, adevărul simplu din care se nutrește îi îngăduie să atingă «crâmpeie de esență»." (A.D. Rachieru), **Constanța Marcu**, care scrie „o proză de tip confesiv, de implicație etică în care alunecarea planurilor temporale (…) se face cu o abilă manevrare a discursului" (Marian Odangiu), **Ada D. Cruceanu**, despre care A.D. Rachieru spune: „cartea prin care debutează Ada D. Cruceanu (Editura Hestia, 1992) evidențiază tocmai „temperamentul dramatic" al celui care s-a vrut actor, regizor, poet dramatic, teoretician și cronicar".

Sunt prezentate, de asemenea: **Catinca Agache**, „cercetătoare ce ne-a dat câteva studii monografice excelente sub aspectul cuprinderii și documentării despre creatorii de valori dinafara țării" (Mihai Cimpoi), **Ioana Dinulescu**, la care „realitatea prozaică a întâmplărilor și obișnuințelor zilnice e trecută prin filtrul unei aspirații de sorginte romantică: singurătatea ca sursă a stării de grație" (Laurențiu Ulici), **Maria Bologa**, care „cultivă un lirism diafan, de factură spirituală" (Eugen Dorcescu), **Victoria Milescu**, la care „versuri cu tonalități de pamflet și litanie se interferează cu poezia evenimentelor, revolta se interferează cu textele reflexive, sentimentul morții acceptate, al jertfei, se oglindește în speranța izbândirii" (Romul Munteanu), **Mariana Pândaru**, „o poetă excepțională, de forță, foarte matură, a cărei expresie este fragilă și viguroasă în același timp" (Cezar Ivănescu), **Manolita Dragomir-Filimonescu**, având Titlul de Cavaler al Ordinului „Palmes académiques", 2005, a cărei creație se caracterizează printr-un „lirism ce are ca punct de pornire un impuls gnoseologic intens și profund, una din acele rare stări de grație, când eul își confruntă sinele și întrezărește, ca într-o străfulgerare de mare preț, Esența, Vacuitatea, Conștiința nedefinită" (Eugen Dorcescu).

Conform criteriului cronologic al datei de naștere care, după cum se vede, ordonează înșiruirea numelor, urmează **Paulina Popa**, cu o poezie puternic spiritualizată, în care se simte „un fior tainic, o ardere, o pasiune, o mare iubire, (Theodor Damian), **Olga Neagu**, are „impresiona prin bogăția și diversitatea imaginarului, prin prospețimea percepției lirice și, nu în ultimul rând, prin sugestiva alternanță de senzualitate și inocență" (Laurențiu Ulici), **Brândușa Armanca**, critic literar, scriitoare, eseistă, jurnalistă și traducătoare, **Silvia C. Negru**, care „construiește un spațiu poetic amplu, un tărâm imaginar mitico-poetic propriu" (Gh. Secheșan), **Rodica Pop**, care scrie „o poezie sinceră, adevărată, trăită, scrisă cu inima" (Mircea Anghel), **Gabriela Pachia**, în poezia căreia Marian Barbu descoperă „zeci de poeme cu mari semnificații și simboluri de referință", **Monica Rohan**, „una din vocile cele mai originale, mai profunde și, în același timp, mai necunoscute din întreaga literatură optzecistă timișoreană" (Gh. Secheșan), **Maria Nițu**, care „locuiește statornic și durernic în cântec, într-o așteptare «mustind de însingurare» " (A.D. Rachieru), **Ildikó Gábos-Foarță**, „un prozator și-un ziarist de mare talent" (Adriana Babeți), ***Cristina Ștefan***, despre una din cărțile căreia Eugen Dorcescu spune: „*10 zile din martie* este o carte rară, de o frapantă originalitate, topind, în lirismul ei alegorico-simbolic, romantic și modern deopotrivă, tragismul nu doar al iubirii, ci al existenței în ansamblu, strivită mereu, și fatal, între imboldul zborului spre idealitate, spre Duh, și nemiloasa-i povară de țărână", **Simona-Grazia Dima**, cu „o poezie de concepție și viziune. De aici și evidentul *impersonalism* din poezia ei, ce contrazice un anume profil al liricii feminine" (Marcel Pop-Corniș), **Corina Rujan**, cu a sa „poetică a existenței și a cunoașterii" (Rodica Pop), **Liubița Raichici** care „scrie un extraordinar jurnal în care «transcrie» dezastrele ei, ale poporului și ale lumii ei" (Cornel Ungureanu).

Se adaugă: **Anca Dragomirescu**, care „stăpânește impecabil dialogul, monologul interior, împletindu-le firesc cu narațiunea la persoana a treia și cu stilul epistolar" (Viorica Bălteanu), **Mirela-Ioana Dorcescu**, despre care Nina Ceranu spune: „S-a vorbit, în legătură cu scrierile sale, (…), de un realism simbolic (în ce privește fondul) și de proză hermeneutică (în ce privește structura și dinamica textuală)", **Viorica Gligor**, o voce distinctă și convingătoare a criticii literare actuale" (N. Jinga), **Simona Constantinovici**, „un nume cunoscut în domeniul arghezologiei (Ion Simuț), **Carmen-Veronica Steiciuc**, cu „o poezie de o încântătoare originalitate" (C. Blănaru), **Adriana Weimer**, a cărei poezie „are ceva din subtilitatea unui artist-alchimist, un inițiat retras în nucleul universurilor sale concentrice" (C. Ghinea), **Antuza Antonia Genescu**, care „se concentrează și asupra aspectelor morale sub semnul cărora stă mica lume a fandomului românesc" (Viorel Marineasa), **Mirela Ispășoiu**, „poetă furioasă foarte promițătoare" (C. Stănescu), **Mădălina Bobleanță (Olteanu)**, la care „autoreferențialitatea incumbă și tema recurentă a *propriei scrieturi*" (Maria Nițu), **Clara Mărgineanu**, care „își rescrie durerea de a fi crezut în iluzii" (C. Stan), **Ela Iakab**, care merge „spre interogația esențială și spre devoțiunea tensionată, într-un scenariu de căderi, stigmatizări și levitații care are epica urgenței confesive" (Al. Cistelecan), **Ioana Bogdan**, „o poetă care își revarsă feminitatea într-un mod rarisim" (Felix Nicolau).

Este adevărat, (așa cum remarca și Adrian Dinu Rachieru în *Cuvânt de însoțire*, regretând lipsa unor nume meritorii), că această antologie nu este exhaustivă. Putem considera aceasta o dovadă a dificultății de a întocmi o astfel de lucrare. Dar meritul Ninei Ceranu, care și-a asumat efortul de a o întocmi este incontestabil, căci prin amploarea ei și prin tema aleasă, această antologie acoperă un loc până acum gol și va rămâne o lucrare de referință în istoria literaturii române.

Tăceri „viscolitoare” în poezia lui Florea Burtan

Livia CIUPERCĂ

Colecția „O sută și una de poezii”, coordonată de Editura Academiei Române, în mod cert, a fost inițiată din dorința de a omagia poezia contemporană. Nu s-a utilizat metoda alfabetică, precum într-un dicționar, dar, aș îndrăzni să completez, nici o ierarhie valorică a creatorilor ei (2007-2021). În primele zece numere, colecția elogiază pe următorii poeți: Petre Stoica (2007), IleanaMălăncioiu (2015), Grigore Vieru (2016), Radu Stanca, A. R. Baconsky, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Gheorghe, Gabriela Melinescu, Ion Horea (2017), Ion Brad. Distanța 2007 – 2015 arată mutațiile pe care le-a suferit proiectul literar inițial.

Mulțumitor, din punctul meu de vedere (firește, notație pur subiectivă) este că în 2021, am avut bucuria să răsplătim și pe un poet – uitat, pe nedrept, Horia Furtuna.

În acest an, proaspăt ieșit de sub tipar este și antologia „O sută și una de poezii”, dedicată poetului Florea Burtan, redactor-șef al revistei „Caligraf” (ajunsă la numărul 240, și editată de Centrul Cultural Teleorman și sub egida Uniunii Scriitorilor din România).

Antologarea poeziilor și selecția reperelor critice aparțin autorului, iar prefața este semnată de cunoscutul critic literar Marin Iancu.

Cu excepția câtorva inedite, poemele selectate de poetul Florea Burtan sunt deja cunoscute iubitorilor de poezie, pentru că au apărut în revistele prestigioase din țara noastră, ulterior, în volume.

Această recentă antologie, editată sub sigla Editurii Academiei Române, întregește imaginea generală, prestigioasă, a poetului Florea Burtan despre care aflăm că, la debutul său poetic, respectiv, volumul „Flori pe răni” a fost premiat (în 1979) de către Editura „Cartea Românească” și, mai mult decât atât, a fost onorat cu fraze elogioase de însuși Laurențiu Ulici (1943-2000), fost președinte al breslei noastre. Iar acest real imbold creator s-a materializat, ulterior, printr-o activitate prodigioasă și încununarea cu substanțiale distincții și premii literare, inclusiv, titlu de „Cetățean de Onoare” al urbei Alexandria.

În cuibușorul intimității sale, în tipare clasicizante, poetul simte „înfrunzind” fiori erotici, în acorduri muzicale, împresurare tipic romantică (ciclul „Adorații și alte depărtări”), dar cu învolburări exuberante.

Sentimentul iubirii domină ființa. Îl cucerește, îl domină și-l inspiră (*Ți-am zidit altar în ochii mei*). Plăceri senzuale, care ne-ar putea aminti de Aristippe din Cirene, se-ncolăcesc, cuceritor: „Dă-mi gura, s-o destram a mia oară, / Dă-mi umerii, să-i devastez, cu sârg…” (*Stinge lampa*).

Pentru îndrăgostit, *dorul naște doruri*, iar gestul dobândește sensibilitate specială: „Mâinile mele stau la taifas cu mâinile tale. / Se vestește de iarnă, dealul asupreste o vale. / Prin cătun trece o sanie somnoroasă…” (*Mâinile stau la taifas*).

Imaginarul poetic trădează plăcerea vocii lirice de a îmbrățișa singurătatea și „tăcerea viscolitoare”. O formă de reculegere, de regăsire a *sinelui cu sinea*.

În așa stare, mantia cuvântului-idee învăluie firea. Totul izvorăște dinspre un bold luminos înspre inima creatorului.

Și doar în această stare de deconectare, voită, de implantare în realitatea palpabilă, poetul se simte liber. Iar la Florea Burtan observăm, firească, această formă personală și particulară ce amplifică al său imaginar poetic.

Doar într-acest mod ne putem explica plăcerea de animație a abstractului: „singurătatea deretică prin odăi” (*Lângă rănile mele – rănile tale*), „gândul cel bun, parcă nu mai are răbdare” (*Mâinile stau la taifas*), „setea suspină în paharul gol” (*Mai am de pus*), „liniștea se lovește de grindă” (Câte zodii) etc.; implicarea naturii în învăluirile nestăvilitelor frământări interioare: „frigul ciopleste închipuite statui”, „frigul umblă desculț prin cătun”, „vântul învolbură umbre pe ape”; „Luna geruiește ograda și o spală de vânt”; „amurgul se întinde ca o blană de ren”; „ploaia mușcă din lemn” etc.

Deopotrivă, descoperim la poetul Florea Burtan plăcerea de a modela într-atât cuvântul, până când acesta învață „să respire clipele line” (*Am dat foc zăpezii*), într-o ardere continuă („ars de sete”), izvorâtoare de lumină (*Ca odinioară*).

Ne surprind, plăcut, formulări descriptiv-deconectante, cu o anumită încărcătură specială și cu un cromatism special (flacără verde); dorința de a dărui inanimatului însuflețire firească („candela murmură”, „somn împăturit”, „gând înnoptat”; „podelele sunt pline de șoapte”, lacrimile devin „neagră lumină”, „focul a uitat să se aprindă”) sau plăcerea de a încrusta cuvântului fiori chriptici, „tu ești demultul”. Și chiar ceva mai mult.

Poetul se dorește un vizionar („o nouă poveste stă rezemată de un toiag”). Umbriri bacoviene tresaltă-n imagini poetice, zvârcolinde, vizualizând „*moartea vindecătoare*”, prezentă și activă, „Palmele ei sunt calde și triste, / Parcă ar fi mângâiat, toată viața, viori, / Îți ține bănuții strâns în batiste, / Să poată plăti, când voi trece prin nori”), un „mire veșnic nuntește zi și noapte absolutul”.

Și într-un mod particular, căutările eului liric dobândesc, uneori, atribute sisifice: „Urc și cobor, pe o scară de fum”, „urc, fără rost, un munte de cenușă” (I*arna din cuvinte*), „cât amurg, Doamne, cât palid amurg / Mai ai de pus în mine și de zidit ?” (*Ultimul poștalion*).

Recunoaștem și poeme care ne supun unui examen de conștiință – ca ființe trecătoare ce suntem. Și n-avem a ne mira, deși într-o zbatere torturantă, sfârșim, într-un final, în „chip de țărână”, în anonimat (*Printre arbori de piatră, Adun singurătatea în plic* etc.).

Apreciez plăcerea ritmicității clasice, a bucuriei de a încadra poezia în înlănțuiri de o muzicalitate celestă, precum personificarea iubirii („Dragostea, despre care tu îmi vorbești, la o cafea, / A trecut, fulgerător, și prin inima mea. / Avea trup subțirel, veșminte străvezii și ușoare, / Semăna cu o fântână însetată de șapte izvoare”).

Verbul dobândește esență charmică. Dorințele erotice se cer împlinire ataraxică: „Închide-mă în lacrima ta vorbitoare” (*Să nu mă mai suni*). Confesiunile poetului par desprinse din învăluiri gestuale („duc pe umeri arbori de ceață / și țărână mușcată de vânt”). Descriptivul este decrispat: „lan de fluturi” (*Mai am de pus*).

Câtă dreptate are Constantin Noica ! Cuvântul este singurul prieten și reazăm poetului. Așa ne explicăm refugiul în marama unor zvârcoliri erotice, întraripare întru împlinire estetică („În urma lui cresc arbori de cenușă”, „Nu mai am glas și nu mai pot să strig, / Ferestrele sunt lacrimi sfâșiate”).

Deopotrivă, surprindem repetate „invocații” arzânde (în număr de douăzeci și cinci), pentru a-i vindeca îndrăgostitului *rana* unor arzânde dorințe, fiori romantici, amintitori de clasici ai literaturii românești și universale.

Pentru poetul Florea Burtan, „însingurat paznic de far”, poezia înseamnă cadență, îmbrățișare pasională, tainic vis-cuceritor („întunecată făclie”), discreție („cuvinte tăcute”), adică, „picătură de tăcere străbătând tăcerea” (cum ar spune Samuel Beckett).

În cuibul său însingurat, imaginarul se-ntraripează, focul iubirii cunoaște acea strălucire care adâncește trăirile „Lângă rănile mele – rănile tale”, „Între noi – însetată fântână”.

Concluzionând, pentru poetul Florea Burtan, iubirea este o permanentă stare de vis, care naște învăluitoare doruri și stări de extaz.

Vilia Banța – poeta introspecțiilor și a confesiunilor-metaforă

Gabriel DRAGNEA

Poetă a introspecțiilor atente, prin construcțiile sale ne pune în situația de a-i accepta confesiunile sentențioase. Parcurgându-i versurile prezente în cartea **„L-am cunoscut pe Yorick”** apărută recent la Ed. Neuma, nu o dată am întâlnit vina aceea unică, specială, care nu poate să-i aparțină decât poetului, artistului tulburat de lumea pe care o recreează, în același timp recreându-se pe sine. Este acea vinovăție a omului-creator, parcă prins cu noua sa construcție a lumii și adus în fața Marelui Creator pentru a da socoteală pentru îndrăzneală: *„Mareele ating la cumpănă lumina/ Și trec prin noi tăișuri curcubee,/ Ard clipele în păsări și înflorește vina/ De-a-nșuruba neantul pe-o idee”* (*Timpul mareelor*, p. 6).

Înainte de a face cunoștință cu autosentențiozitatea poetei, care o urmărește aidoma unei conștiințe lacome de verdicte, întâlnim meditația, analiza sinelui ca actor social, în fond, un poet neliniștit *„nicicând mai aproape ca zi de-nceput,/ cu gându-mi frânt pe harfe răsturnate/ în măduva izvoarelor și-a ierbii.// Sunt vinovată de cercul ce se strânge/ peste lumea filtrată-n oglinzi neperechi,/ pe când hiene se-agață de-un timp suspendat,/ iar la umbra cuvintelor cad/ însinguranți și triști albatroșii.”*

Versurile doamnei Vilia Banța nu duc doar spre un câmp deschis în care se manifestă natural gândurile și sentimentele poetei. Ele devin confesiuni-metaforă, bine raționalizate în poem, transformându-l într-un veritabil și impresionant film de scurt metraj. Încercați să vă imaginați ceasul care se topește, din picturile lui Dali, și de el atârnând hienele lumii, ceilalți actori care, până la un punct, stabilesc un echilibru mai mult sau mai puțin necesar în ecuația ordinii și a dezordinii.

Evidentă în unele versuri din carte este certitudinea omului rațional, lucidul în fața celui căruia îi lipsesc întrebările esențiale care să conducă la o mai bună înțelegere a lumii, a omului cu aspirațiile și faptele lui: *„pisicile rostogolind noaptea pe zid.../ Domnule, zidul acesta-i de cretă/ și iedera nu-i vorbitoare.../ eu nu știu cu cine să-mpart/ porția mea de sete și-adevăr:/ Domnule, e prea amară/ iluzia că suntem/ îngeri travestiți în lupi singuratici.”* Poemul acesta, „Ascult capriciile ploii pe-acoperișul curb”, de la pag. 90, din care tocmai am citat, mi-aduce aminte de câteva dintre poemele resemnare ale celui care mi-a fost profesor în anii facultății, Arie Grunberg Matache. Acolo, la fel și aici regăsesc reacția de retragere a omului superior prin descoperire și asimilare, deznădejdea în fața unei realități evidente, uneori copleșitoare: *„Suntem, de fapt, știm noi prea bine,/ dar cine și de ce să ne creadă ?...”* (pag. 90).

Iar nouă nu ne rămâne decât să continuăm urcarea pe trepte de lut spre porțile de lumină ale Paradisului nevăzut, neștiut, ca-ntr-o imagine parcă desprinsă din episodul ridicării Babilonului: *„Uimită e sâmbăta mea/ precum nesomnul împletind/ o scară nicicând terminată/ către Dumnezeu.”* (*Un semn de întrebare*, pag. 56).

Timpul, lumina, îngerii, hienele, vulturul sunt personaje și elemente ale acestei macro societăți pestrițe, adeseori greu de înțeles, o lume care se zbate să rămână într-un echilibru benefic tuturora în numele unei continuități între bornele normalului. Și, toate acestea prinse într-un cerc, asemănător cercului lui Itten, menit să cuprindă, *volens nolens*, toate nuanțele, mai reci sau mai calde din care este realizat tabloul lumii. În fond *nihil nove*, totul se scrie și rescrie cu alți termeni, poeții fiind alții dar, totuși, poeți. Ei, ultima baricadă în fața tăvălugului de nonculori și plăceri efemere, poeții se simt responsabili de efectele negative, nedorite, scăpate de sub control, efecte pe care le resimte microuniversul din care fac parte, toate acestea evidențiate în versurile poemului „Crepusculară”: *„Văd înserarea pustiului,/ colțul pietrelor agonizând în seceta oranj./ Bătrânul sărută-amintirea ierbii/ în palmele rănite./ E târziu, e putredă vara pe umerii arși,/ miros de tămâie au munții întorși în asfalt/ și vulturii seceră aerul, sufocați de lentoare.// Unde eram când ceasurile-ncremeneau/ în Turnul negru și fluturii-mpietreau/ pe marginea cuvintelor, a fricii, a orbirii ?.../ Unde eram cu neiubirea mascată și tâmpă/ pe claviatura minciunii,/ când treceau saltimbancii/ prin fumurile rău mirositoare/ și urlau de aproape demonii pământului/ pe cai adormiți ?...”* Poeta nu doar creionează imagini parcă din debutul unei apocalipse în desfășurare, dar devine și martor relevant în propriul proces, dând glas propriilor mustrări de conștiință. Și, dacă poeta noastră se întreabă unde era și cum de nu a reacționat la *„mirosul de tămâie al munților întorși în asfalt”*, în fața bătrânului *„sărutând amintirea ierbii în palmele rănite”,* m-am întrebat și eu, și vă întreb și pe dumneavoastră, modificând finalul poemului: *„unde erați când îngerul vostru,/ prăbușit peste ruguri,/ se jertfea pe sine/ acoperindu-vă cântecele cu aripile lui ?”*

Vilia Banța, *L-am cunoscut pe Yorick*, Cluj Napoca, Ed. Neuma, 2022

METODE ȘI TEHNICI DE RECEPTARE A ROMANULUI CĂLINESCIAN

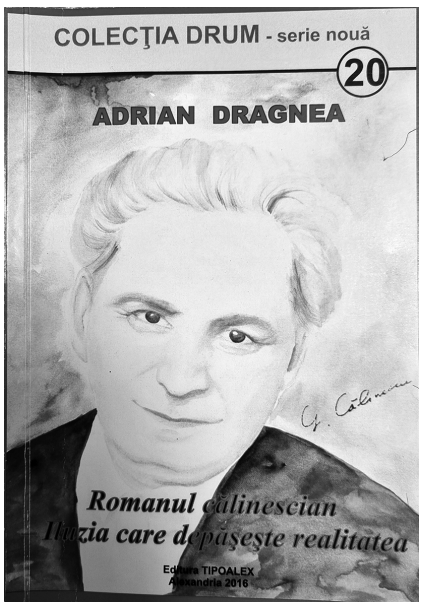

Nicolae Dina

Deși principala preocupare, ca profesor de limba și literatura română la un colegiu tehnologic din Roșiorii de Vede, a lui **Adrian Dragnea** este activitatea de predare-învățare-evaluare, de coordonare a procesului de învățământ, la care se adaugă multe alte responsabilități de specialitate, în ultimii patru ani interesul tânărului cadru didactic pentru cercetare și aprofundare s-a materializat în numeroase lucrări, studii și articole publicate în volume colective sau în reviste de specialitate. Acestea l-au făcut mai cunoscut decât destul de interesantul eseu **„Romanul călinescian – Iluzia care depășește realitatea”** (Editura Tipoalex, Alexandria, 2016), volum care, iată, a ajuns în fața mea prin bunăvoința președintelui de onoare al Asociației Învățătorilor Teleormăneni, profesorul pentru învățământul primar Ionuț Parpală din același oraș.

Lucrarea, cu un pronunțat caracter didactic, reprezintă, conform afirmației autorului, „rezultatul preocupării noastre de a stimula interesul lectorilor avizați sau neavizați, dar și al elevilor de liceu” pentru care „lectura și analiza romanelor lui G. Călinescu […] au un rol fundamental în formarea personalității […], în dezvoltarea lor psiho-morală”.

Pornind de la acest pretext (cel al asigurării tehnicilor de receptare de către elevi a romanelor călinesciene) și bazat pe o bibliografie, grupată în patru secțiuni, cuprinzând cele patru romane ale lui G. Călinescu, care „prezintă evocarea unei iubiri precoce («*Cartea nunții*»), descrierea gradată a luptei pentru o comoară ascunsă («*Enigma Otiliei*»), zbuciumul sufletesc al unui vizionar atacat de intrigi și persecuții într-o societate de oameni animați de alte interese decât de cele creatoare («*Bietul Ioanide*», «*Scrinul negru*»)”, autorul lor fiind inclus în „seria scriitorilor de formație enciclopedică, a căror activitate plurivalentă este copleșitoare”, la care se adaugă lucrări de „referințe istorice, critice și de teorie literară” românești și străine (64), de „metodica limbii și literaturii române” (2), precum și, nu se putea fără în condițiile actuale ale omniprezentului internet, „surse webografice”, volumul este structurat în patru capitole precedate de o „Prefață” și finalizate prin câteva „Concluzii”.

Încă din „Prefață”, autorul precizează că, în primele trei capitole, a fost preocupat de „câteva repere teoretice asupra romanului călinescian” (care, după părerea noastră, depășesc nivelul de înțelegere al elevilor, dacă eseul s-ar limita, ca adresabilitate, numai acestora), fără „pretenția unei abordări exhaustive” și, plecând de la stabilirea locului lui G. Călinescu în literatura română și în cea europeană, s-a ocupat de evidențierea „tipului de scriitură preferată” a acestuia, de metodele folosite și de încadrare în orientările estetice ale timpului, marcând aportul la ilustrarea unor concepte prezente în programul său estetic.

Pornind de la câteva considerații teoretice privind rolul literaturii, al ficțiunii literare în societate, autorul remarcă faptul că romanul, ca specie literară, s-a afirmat, în țara noastră, după anul 1920, devenind „un fel de creuzet al tuturor celorlalte specii literare”, înflorind, cu deosebire, în perioada interbelică, printre numeroșii romancieri aflându-se și G. Călinescu, tipul „scriitorului cu simțul creației care este aplecat spre disocieri teoretice cu interes pentru tehnici”.

„Setea de monumental” manifestată în încercarea de „revitalizare a romanului balzacian”, ca și „conceptul de balcanism literar” sunt doar două dintre trăsăturile romancierului și, deopotrivă, ale teoreticianului G. Călinescu, personajul Stănică Rațiu fiind semnificativ în acest sens, căci el corespunde concepției călinesciene potrivit căreia balcanismul literar înseamnă „un amestec gras de expresii măscăroase, de impulsuri lascive, de conștiință a unei identități aventuroase și tulburi”, ceea ce se observă la personajul amintit integrat „în această mare, colorată, imprevizibilă și contrastantă lume a personajului balcanic”.

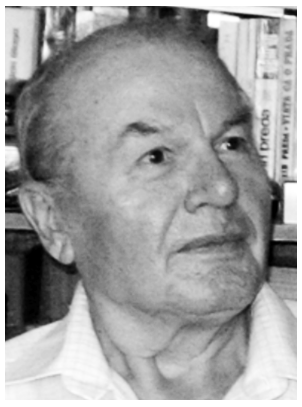
Balzacianismul creației epice călinesciene este evident prin caracterul de „frescă socială bucureșteană de la începutul secolului al XX-lea” surprinzând teme specifice (paternitatea, moștenirea, căsătoria) și tipologia, clasică de altfel (avarul, parvenitul, „baba absolută”), cu deosebire în „Enigma Otiliei”, chiar dacă toate romanele lui se caracterizează prin asimilarea modernismului, depășind, astfel, realismul clasic. Cu toate că a combătut proustianismul, G. Călinescu și-a apropriat și câteva elemente ale acestuia (introspecția, luciditatea, analiza psihologică, memoria involuntară), ca trăsături ale operei sale, o „eterogenitate de stiluri, de formule narative, de tendințe și de apartenențe la diferite stiluri”, din care nu lipsesc realismul balzacian, dimensiunea romantică și modernitatea.

Interesant este capitolul „*Poetica romanului realist călinescian*” în care autorul trece în revistă talentul de portretist al romancierului, de construcție a unor personaje (referențiale, deictice, anaforice), excelența sa în realizarea descrierilor, cea ornamentală și cea expresivă fiind prezente în fragmentul referitor la călătoria spre moșia lui Pascalopol, cea reprezentativă remarcând tehnica detaliului sau transmiterea unor informații sau cunoștințe dintr-un anumit domeniu, fie direct de către autor, fie prin intermediul unor personaje specializate în domeniul respectiv, cum este Ioanide în domeniul arhitecturii și Pascalopol în cel al plantelor tehnice, alături de acestea fiind prezente și descrierea ca focalizare oculară, cea productivă, creativă.

Ultimul capitol, „*Metode didactice, active, implicate în cercetarea romanului călinescian*”, este cel al profesorului de literatură care își etalează experiența anilor de dăscălie (predă literatura română de 20 de ani), timp în care a experimentat metode clasice („în care rolul cel mai important îi revine profesorului”), dintre care vorbește doar despre comentariul literar, cât și moderne, „centrate pe elev […] alternative didactice preferabile”, acestea fiind cele care „promovează învățarea interactivă” în cadrul colectivului de elevi, fiindcă presupun „schimbul liber de cunoștințe, de idei, de experiențe, confruntarea de opinii și argumente”. Pornind de la problematizare (crearea de situații-problemă în vederea „mobilizării efortului […], susținerii motivației și durabilității învățării”), trece în revistă și alte „metode active de predare-învățare, toate cu aplicabilitate directă asupra romanelor lui G. Călinescu”, însoțite de exemplele de rigoare unde se pot aplica (Philipps 6-6, Metoda 6-3-5, Frisco, Piramida, SINELG, Tabelul T, Wall Writing). Toate acestea reliefează posibilitățile de antrenare directă a elevilor în demersul didactic și exemplificarea lor în vederea studiului romanelor călinesciene evidențiază implicarea profesorului și a elevilor deopotrivă în procesul de „comprehensiune, de sesizare a ceea ce este esențial și dominant” în operele respective, cu deosebire în „Enigma Otiliei”, astfel încât „dialogul permanent duce la degajarea semnificațiilor, elevii învățând să interpreteze și să descopere adevăratele valori și mijloace de expresie artistică, rolul determinant având-l conversația euristică.

Prin aspectele surprinse de profesorul Adrian Dragnea se înțelege ușor de ce „opera lui G. Călinescu a fost un stimulent al creației în domeniul romanului” și aportul său „la înscrierea valorilor acestei specii pe traiectoria literaturii universale”. Mai mult, cartea sa poate deveni o sursă de pregătire și un îndreptar pentru profesorii debutanți, autorul însuși având în vedere cercetările altor specialiști, cărora le adaugă propria experiență, propriile căutări (partea de teorie propriu-zisă este semnificativă pentru meticulozitatea documentării personale), toate contribuind la cunoașterea operei epice a lui G. Călinescu prin prezentarea unor noi și originale idei, profesorul având convingerea că studierea „impresionantei creații romanești călinesciene” prin cele mai diverse metode și tehnici didactice va deveni o cale eficientă „de înțelegere și diagnosticare a complexului fenomen artistic”.

UN INFATIGABIL ISTORIC LITERAR

Mihai Merticaru

Poetul, eseistul, criticul și istoricul literar Cristian Gabriel Moraru, născut la 23 octombrie 1985 în municipiul Roșiori de Vede, județul Teleorman, spațiu cultural care a dat literaturii pe Marin Preda, Zaharia Stancu, Gala Galaction ș.a., este autorul a opt volume de poezie, a trei antologii literare, a șapte volume de istorie și critică literară, cel de-al optulea, „Istoria literaturii roșiorene”, vol. II, la care ne vom referi în cele ce urmează, văzând lumina tiparului la Editura Aius, Craiova, 2021.

În acest volum, harnicul eseist cu condei fin și extrem de sensibil a surprins în obiectiv alți scriitori roșioreni consacrați sau bătând la porțile afirmării: Dumitru Ciocan-Sin, Constantin T. Ciubotaru, Dan Cîmpeanu, Marin Codreanu, Eugenia Coman, Liviu Comșia, Rodica Constantinescu, Corin Cristea, Stan V. Cristea și Alexandru Cutieru.

Posesor al unui discurs intelectual de calitate, în care se distinge observația critică sugestivă, cronicar avizat al cărților de specialitate, Cristian Gabriel Moraru aplică diverse grile de lectură, în funcție de textul comentat, decriptând multitudinea de sensuri ale unei opere literare, emite observații și puncte de vedere inspirate, depune pasiune vervă și spirit de disecție anatomică, pentru a oferi o imagine corectă a valorilor.

Dacă numărul de pagini afectat unui scriitor este direct proporțional cu valoarea acestuia, atunci înseamnă că Stan V. Cristea ar fi un fel de șef de promoție al acestei serii, întrucât beneficiază de 84 de pagini din această *Istorie...*, față de al doilea clasat, care adună doar 50. Într-adevăr, după câte știm și din alte surse, opera literară a domnului Stan V. Cristea, membru al Uniunii Scriitorilor din România, însumează 30 de volume de poezie, istorie literară și publicistică. Debutează cu volumul de poezii *Vârsta mă arde*, Editura Litera, București, 1987, după care îi apar alte șapte volume de poeme, dintre care patru văd lumina tiparului în anul 2005, pe care îl putem considera „Anul Stan V. Cristea”. Din 2010 până în 2021, izvorul liric pare blocat, probabil pentru acumulări și viitoare răbufniri, autorul dedicându-se popularizării și valorificării operelor congenerilor teleormăneni și nu numai, dacă avem în vedere doar cele patru ediții ale studiului „Eminescu și Teleormanul”. Cinci studii ample sunt dedicate marelui scriitor Marin Preda, vreo două lui Constantin Noica și altora. Pentru a ne face o idee mai clară despre Stan V. Cristea, reținem că numai titlurile din biografia sa critică însumează 22 de pagini.

De o atenție deosebită se bucură Constantin T. Ciubotaru, prozator, dramaturg, pamfletar, monografist, publicist și antologator, autor a peste 20 de volume publicate la edituri prestigioase, precum Editura Eminescu, Editura Muzeul Literaturii Române, Ed. Semne, Augusta ș.a. Debutează editorial în 2001 cu *Dreptul de autor*, Ed. Paco, o carte care reunește 51 de proze scurte, urmată, peste patru ani, de romanul *Pitici pe creier*, Ed. Augusta, Timișoara, un roman de sertar, care a așteptat 30 de ani până la a vedea lumina tiparului. În următorii ani, alte opt romane și o duzină de volume de proză scurtă se adaugă la zestrea epică a laboriosului prozator. Nu sunt de neglijat nici cele trei volume de teatru și cele câteva monografii. De asemenea, s-a remarcat prin numeroase prefețe și postfețe la cărțile scriitorilor roșioreni și nu numai. CTC rămâne în memoria celor care l-au cunoscut prin vocația rară a prieteniei și prin umorul nativ și debordant, prezent nu numai în opera sa, ci și în viața de zi cu zi.

O prezență efervescentă este și cea a lui Liviu Comșia, prozator, publicist, istoric și critic literar, despre care C.G.M. conchide: „Dacă în cărțile de critică literară și-a dovedit inteligența, competența și erudiția, fiind un avizat comentator al fenomenului literar contemporan, nu-i mai puțin adevărat că dl Liviu Comșia și-a exersat cu prisosință condeiul și în domeniul prozei literar-artistice. În cele șase volume de proză (cinci romane și un volum de povestiri) publicate până în prezent, dintre care două au fost premiate de U.S.R., Liviu Comșia a demonstrat că posedă toate calitățile unui mare prozator”.

O activitate literară prolifică desfășoară și asistenta medicală Rodica Constantinescu, care, în anul 2015, a publicat două cărți de poezie: *Mai aproape de Dumnezeu* (Alexandria, Editura Cartea Ortodoxă) și *Printre aripi de îngeri* (Timișoara), pentru care a primit numeroase premii. Rodica Constantinescu scrie o poezie caldă și vibrantă în versuri pline de muzicalitate, cursivitate și naturalețe.

Un loc privilegiat ocupă și prozatoarea Corina Cristea, descendentă pe linie maternă din familia lui Sextil Pușcariu, licențiată a Facultății de Filologie a Universității din București. Opera sa cuprinde unsprezece cărți de proză și eseu, bine primite de critica literară. Volumul *Solitarul solidar* întreprinde o incursiune în viața și opera marelui poet George Gordon Byron, unul dintre cei însemnați reprezentanți ai fenomenului romantic european. Prozatoare, eseistă, jurnalistă, traducătoare, Corina Cristea s-a bucurat și se bucură de o receptare critică favorabilă, fiind inclusă în numeroase dicționare și istorii ale literaturii române.

Nu mai prejos se situează scriitorul Marin Codreanu, născut pe 16 septembrie 1937, absolvent al Facultății de Litere a Universității „Spiru Haret” din București, fost redactor-șef al revistei literare „Euro Muzeum” . Opera sa literară este alcătuită din peste 20 de volume de versuri, proză, memorialistică, articole și cronici literare. Este membru al USR și al Uniunii Ziariștilor din România. A fost tradus în limbile: engleză, franceză, italiană, albaneză și maghiară. Despre autor și cărțile sale au scris prefețe, postfețe și cronici numeroși critici literari de primă mărime.

Un alt scriitor roșiorean este Alexandru Cutieru, născut în anul 1961, în comuna Siliștea-Gumești, absolvent al Facultății de Istorie-Filosofie a Universității „Al.I.Cuza” din Iași, care a debutat în anul 2009 cu volumul de versuri *Așteptare lângă cuvinte*, Editura Semne, București. Înzestrat cu sensibilitate nativă și cu o minte ascuțită, A.C. este un bun metaforist, care reușește să realizeze imagini poetice insolite, multe din versurile sale având valoare de maxime existențialiste.

Analist atent și profund, posesor al unui discurs eseistic elegant, Cristian Gabriel Moraru se prezintă în fața cititorilor cu o *Istorie...* bine ancorată în realitatea culturală a momentului, remarcându-se prin viziunile proprii de abordare a creației literare a fiecărui scriitor, dovedindu-se un exemplu de implicare majoră în procesul de susținere și de promovare a valorilor autentice sau în devenire ale literaturii române. O muncă demnă de toată aprecierea.

DIN CĂMĂRILE SUFLETULUI

Lia Maria Andreiță

De la o vreme, nu am mai ajuns la Târgurile de carte, dar soțului meu, scriitorul Ion Andreiță, nu-i scapă evenimente de asemenea amploare. Așa se face că, la sfârșit de iunie, am primit un vraf de cărți de la prietenii mei, care au avut lansări la „Bookfest" – 2022 (iunie). Între ei, doamna Filoteea Barbu Stoian care, generoasă, mi-a trimis, pe lângă recentul volum lansat, „Cartea de la Grădina Icoanei", și alte câteva apariții anterioare. Din paginile lor am înțeles că doamnei Filoteea Barbu Stoian îi este dor de stilou și rubricile catalogului, de mirosul de cerneală și de caietele îngrijite ale elevelor sale, de frumoasele uniforme școlărești, dar și de rigorile impuse de acest Zeu al Luminii, *Învățământul*.

Ne descrie, cu tandrețea părintelui spiritual, fetițe blonde sau brunete, cârlionțate, cu părul lung sau scurt, timide sau fremătătoare, în clase presărate cu doi, trei băieți, meditativi sau exuberanți, metamorfozându-se în timp în mari personalități ale lumii culturale, artistice ori științifice. Fiecare, cu zestrea lui măsurată în carnetul de note, și-a luat zborul spre facultatea dorită, dezvoltându-se pe făgașul chemării. Voi da câteva nume din lista imensă a celor împliniți: Dana Opriță, Ioana Diaconescu, Noiemi Marin, fiica lui Marin Constantin, dirijorul Corului „Madrigal", Ileana Drăgan, Sorin Dumitrescu, Cristina Țopescu, Zinica Ionescu, Adina Mavrodin, Oana Pellea, Maia Morgenstern, Adrian Păunescu, singurul bărbat din clasă – un vast catalog de nume, la care profesoara-scriitoare a pus o virgulă din sufletul ei în rucsacul de viață al fiecăruia.

Inițiatoare a tot felul de activități creative, de reviste școlare, profesoara Filoteea Barbu Stoian, îi învață să zboare pe tărâmul creației.

Absolventă a acestei școlii de tradiție este și doamna Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care, fiind invitată la o întâlnire cu elevii liceului, a invocat-o în discursul său pe domnișoara Ștefania Mărăcineanu, celebra fizico-chimistă (și ea fostă elevă a acestei prestigioase școli) – una dintre cele mai strălucite savante ale țării noastre, dar și ale Europei, cu studii de cercetare în laboratorul Curie.

Voi face o completare: bazele cercetării Razelor X, în laboratorul Curie, le pune o româncă, Maria, secondată, pentru pregătirea eprubetelor, de o poloneză, tot Maria. Fiind în prima linie de iradiere, românca moare și poloneza își însușește toate rezultatele cercetării de până atunci. Căsătorindu-se cu domnul Curie, obține premiul Nobel. În 1924, Ștefania Mărăcineanu descoperă ploaia artificială, tot în laboratorul Curie. Dar pentru această invenție se acordă premiul Nobel Irenei Joliot-Curie, fiica Mariei Sklodowska Curie și a francezului Curie.

Revenind la discursul doamnei Bușulenga, iată ce subliniere făcea domnia sa: „Se știa că a ajunge profesor la Școala Centrală însemna a atinge niște parametri absoluți nesperați". Doamna Filoteea Barbu Stoian a atins altitudinea aceasta cu toată ființa ei, ca profesoară, iar ca scriitoare, ne invită, la aceeași altitudine, într-o lume a valorilor nefardate, a serilor de poezie, a cenaclurilor, a petrecerilor cu scriitori, unde nu lipseau: Ion Băiețu, Fănuș Neagu, Mircea Micu, Costică Georgescu, Niculae Stoian și mulți, mulți alții. Ne ia pârtași, la parfumul balurilor de la Uniunea Scriitorilor, unde Mihnea Gheorghiu cu soția și Ioan Grigorescu cu soția captivau întreaga atenție.

Voi enumera și câteva titluri de cărți, semnate de Filoteea Barbu Stoian: „Trasoare de gânduri", Editura SemnE, 2010; „Evadări din ecuson", Editura SemnE, 2001; „Autografe în acvaforte", Editura SemnE, 2005; „Cartea de la Grădina Icoanei", Editura Antim Ivireanul, Râmnicu Vâlcea – și „Umbre pe scrisori" , un volum de poeme, Editura Artemis, 2014. Unele sunt dedicate unor scriitori pe care îi prețuiește și-i iubește. Poezia „Literară înrudire", *lui Fănuș Neagu* („Printre gratii de țurțuri/ trimite foi de papirus/și la fereastră țese-nflorituri/ de gheață fierbinte/ năluciri, trăiri autentice-/ secretă rudenie"); „Blânde imperative", *lui Adrian Păunescu* („Nu ne-a plăcut/ să fim luați drept/ brad de Crăciun/ alb, frumos împodobit,/ dar fără rădăcini"). În prefața cărții, scriitorul și criticul literar Florentin Popescu constată: „Pentru doamna Filoteea Barbu Stoian poezia înseamnă confesiune, mărturisire în fața propriei conștiințe și în fața lumii".

La un moment dat, autoarea ne deschide și ușa unei biserici dobrogene, săpată în calcar, să ne odihnim puțin în fața altarului, în care bate inima ei, în spatele unei catapetesme din icoane-cărți, dăltuite în cuvinte țâșnite din scrijeliturile sufletului său, greu încercat.

Îi e dor de acea lume, dar mai sigur îi este dor de ea însăși. De fata cu părul împletit în cozi, așezate ca o coroană pe cap, cu fruntea încărcată de vise. Născută în județul Caliacra, la Palazu-Mare, într-o familie de țărani înstăriți, tânăra ambițioasă termină două facultăți, se căsătorește cu scriitorul Niculae Stoian și în 1956, se naște fiul lor Nicolae. Din 1958 până în 1990 este profesoară la liceele: „Dimitrie Cantemir", „Spiru Haret" – și, cea mai lungă perioadă de timp, la „Școala Centrală", București. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România din 2003.

Din păcate, o bună parte dintre aceste stele, care ne-au luminat cerul creației, au trecut vama văzduhului. Recent plecat, poetul Nicolae Dan Fruntelată a lăsat, pe lângă adânca durere din sufletele celor care l-au iubit, și un imens gol în cultura română. Tuturor celor plecați: Fie-le țărâna ușoară – și somnul lin !

TURUL DE FORȚĂ AL SATIREI CU STIL

Ștefan VIDA MARINESCU

Cu necruțătoare stilistică aplecată asupra moravurilor românești contemporane, în maniera-i consacrată, Radu Paraschivescu ne invită la a reflecta (amar), la a ne revolta, dar și la un amuzament anume, prin recenta sa carte de la Humanitas, *Noi suntem români*, cu un plastic și filmic subtitlu, *nimeni nu-i perfect*. Într-o scriitură densă (articole ca niște editoriale din reviste importante, colecție de rafinament satiric), pe ton persiflant, în regim atitudinal inchizitorial (cu justețe și măsură), autorul se arată un fin stilist, analist și psiholog, dispunând de argumente ingenios-subtile, veștejind lucid-ludic poncife și păcate publice.

Astfel, Radu Paraschivescu sancționează tare… tari ale politichiei, ale presei, cu atâtea mentalități și anomalii (viața fiind sursa). *All inclusive*, vorba scriitorului.

Cartea, îndreptar satiric revelatoriu, de spirit, se structurează în două secțiuni (de exces neologic): *Eterna e ternă* și *Neștiință și metehnologie*, titluri relativ prețioase ale unui moralist de calibru.

Publicistul ia în tărbacă: falsul patriotism (pe *românul verde*), demagogia, corupția, goana turbată după rating, credulitatea și bigotismul, „mistica majusculei", pe vindecătorii-șarlatani, excesiva publicitate la medicamente, grosolana și promiscua taximetrie, împăunarea antum-postumă cu *maestrul*, *legendă* ori *Mare Doamnă*, dar și botezul cu prenume kitsch, snobismul (un castel francez e… drăguț), pedanteria pseudoacademică în rostirea preșcolarilor. Astfel, „circoteca paranghelică" (n.n.) va condamna înjurătura neaoșă care o surclasează pe a unor nații întregi, precum și *brandul de scară*… (coada și scara, la scandinavi, sunt mai aerisite decât la noi).

Sunt tratate de „meningită morală" și „operele" comandat-plătite (cu venale complicități, așadar) ale unor notorii pușcăriași, dar și unele lansări de carte cu referenți habarniști. Pe tapetul satiric intră și: claxonatul decibelic, sloganul electoral, denumirile englezești urechiste (din meniuri), măturatul în… ciorbă, comportamentul abuziv milițiano-polițienesc, anunțurile-*perle* (concurate doar de cele de la *bac*).

Inflaționist și de *risus mundi*, râsul nostru e ca al proastei din târg, deși latinul avertiza că „Risu inepto res ineptior nulla est". Radu Paraschivescu este stilist și estet, as al hermeneuticii fotbalistice, evocând pe drept un crainic radiofonc dispărut, deplânge lipsa de solidaritate, bulibășeala vaccinării anti-Covid, fiind total oripilat de cuvântul *Românica*, amendând isteria de (la) Centenar, soborul preoțesc care sfințește până și porțile de fotbal (contracost, firește), schilodirea limbii române. Pe un tărâm fascinant, cu 28.000 de biserici și 200 de librării.

Butada continuă: este admonestată incerta și mitica ospitalitate; suntem de acord că Monica B. e astfel – dar Sophie M. or Nicole K. are vreun cusur ?

Nu ne-a plăcut nici nouă termenul *blocatar*, nici formulele unor dumnezei de mucava, ale falșilor lideri de opinie (!): „aici eu comand" sau „pentru că pot". Cale deschisă instanței cititorului și oprobiului public !

Ușor prozaice (și nu din cauza pudibonderiei): *Pe lângă pomii cu chiloți* și *Mișcarea -nicieu. Râsu'-plânsu'* vizează și concediul de cultură (bârfa ordinară, manipularea și regia amatoristică TV, topurile și sondajele relativiste, ne-ținerea de promisiune (care este nobilă), din cauză că devine burgheză (publicistului Radu Paraschivescu îi repugnă gesturile de acest gen).

Nu este o culpă a te opera în Vest, dar aici, autohton, ai făcut ceva ca spitalele să fie, și ele, operante/operabile ?

E bine să vânezi și să inspiri „Legea în contra corupților ori a rivalilor politic(i)", dar pe apropiații – corupți – slugarnici de ce nu-i tratezi cu aceeași monedă ? De ce ai suspendat bunul-spirit pentru funcții în Stat… căci nu te-a silit nimeni (cel mult… carierismul ? ?)

Nu ne vom salva fondul principal de cuvinte și nici pe cel de cultură și de civilizație prea curând cu „ovizi" ori cu „fotografi" executați… , e clar.

O remarcă: nu motivația de… „ușier" la curțile europene a fost explicația, ci o anume reciprocitate (când un *preș*. de partid te-a pus pe lista neagră, alt-cineva te-a *relocat* în funcție, căci e de „viță"); cât despre finanțe… „orice om îi este teamă". Parodia nu salvează omenia, nici (pe) România. Cartea de față, cu alianță de spirit, cu referințe culte, cu trimiteri inspirate, este un eveniment editorial și de cultură. Indubitabil.

Ștefan Crudu

Mersul târgului

29.05.2022: *Noe e cu noi !*

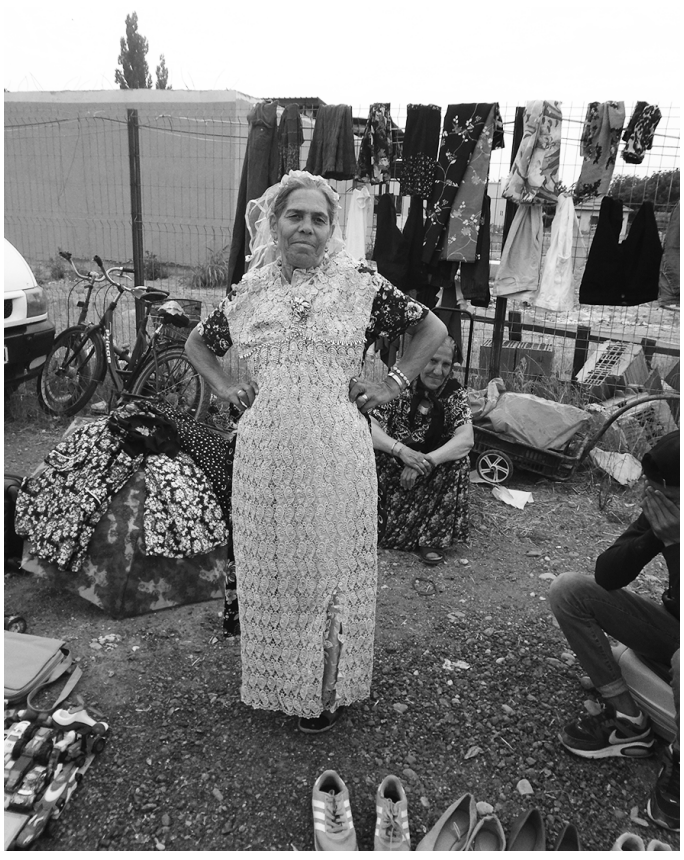
Aproape că a trecut și luna mai. Până ieri seara la ora 19 îmi pierdusem speranța în ploaia ce trebuia să vină ca să ne salveze recoltele afectate de secetă și de uscăciunea provocată de căldurile mari din această săptămână. De aceea am udat răsadurile ca să le salvez. Abia după ce am terminat a început să plouă dintr-o margine de nor care-și lăsase potopul pe București unde, împreună cu vijelia, a provocat pagube (informație de la TV). După 20:30 ploaia s-a întețit binișor (sunt greu de mulțumit, chiar și de Cel de Sus, pentru că am cheltuit mult pe răsaduri în această primăvară). Adevărata ploaie, din fericire liniștită și fără vânt puternic, a început pe la ora 24. Fulgere multe la Cornul Caprei și ceva tunete îndepărtate. Turna cu găleata, să sature tot pământul însetat. Dimineața, deși nori extinși pe cer, a fost liniște în târg, dar multă lume a amânat deplasarea de teama ploilor pe care meteorologii le anunță în continuare. Să vină, că nu ne supărăm ! În afară de răsaduri, care în continuare sunt căutate, se aflau și multe ghivece cu flori atrăgătoare. Prețurile au mai scăzut puțin (0,8-1 leu/fir/alveolă sau 0,2 lei/fir de pe brazdă). Deși tentante calitativ, se observă saturația pieței. În plus, nu se pot planta din cauza pământului moale și îmbibat de apă. Ca și mine, cei mai mulți au plantat în întregime suprafețele de teren din curți și grădini. S-au ieftinit însă cireșele (8-10 lei/kg) și căpșunile (10 lei/kg), dar și cartofii noi (2,5-3 lei/kg). O vânzătoare îl atenționa pe un client care cumpărase 10 kg să-i țină la loc întunecos și rece ca să nu se strice. Nu l-a convins, dar eu știam că sunt perisabili de anul trecut. E bine să cumpărăm cantități mici pentru că peste o săptămână vor fi mai mulți și mai ieftini și mai proaspeți. Castraveții 5 lei/kg iar roșiile – acum chiar românești – cu 12-8-6 lei/kg la sfârșit, cele mai ieftine având aspect neconform (crețe, cu verzitură centrală). Brânzeturile au avut și ele succes. Aici se întâmplă situația reversibilă: iei roșii, trebuie să iei și brânză și viceversa. Covrigi se găseau, dar cu 12 lei/șirul de 50 buc. Mierea de salcâm recentă 20 lei borcănelul. Lumânările, 18 lei/kg. Ne trebuie și ele. Mazăre păstăi (prima apariție): 10 lei/kg. Ca să nu mă dezic, măcar de colecție, am luat și o sapă completă (inclusiv coada) cu 50 lei. Prima ofertă a fost 70 lei, dar văzând că ezit, a scăzut prețul vertiginos. „Pentru tine, mă !”, cum mi-a zis Mia (sau Mya ? !), bruneta vânzătoare. Atuurile sunt următoarele: sapa e ușoară, design delicat, ergonomic și din oțel bun (ucrainean, dinainte de război), iar Mia, veselă și rubicondă. Buzele roșii și culoarea cafenie a obrajilor bucălați te invită la regrete. Uneori, târgul are și o fațetă nostalgică. Aștept o altă ploaie, de completare, să spele și păcatele lumești. Tata Noe e cu noi, nu vă fie frică !

12.06.2022: *Șprițul, cireașa și gogoașa*

Dacă tot n-avem voie să muncim azi, căci ielele nu ne-ar ierta, atunci târgul este varianta optimă să ieșim din case și să rezolvăm probleme de aprovizionare curentă. Puțin îngrijorat de prognoza din ultimele două zile care iar a îngălbenit harta întregii țări până diseară la ora 22, m-am pregătit pentru orice situație posibilă. Dar pe la noi n-a mai ajuns ploaia necesară momentului agricol. Aglomerație încă de la prima oră, așa că am revenit mai târziu pentru că lista mea de cumpărături era mică. În afară de levănțică proaspătă, toate mărfurile erau la fel ca acum o săptămână. Doar prețurile erau diferite, respectiv mai mici la unele sortimente. Astfel cartofii noi cu 2 lei/kg sunt convenabili pentru târg. Direct de la producători (de la mama lor, în Lunguleț) se vând en-gros cu 1,2-1,5 lei/kg. La TV-uri ni se spune că în această primăvară tocmai cartofii s-ar fi scumpit cu 40%, ceea ce mi se pare un neadevăr. S-or fi scumpit la magazinul din colț sau din zonele centrale, dar nu și în (unele) piețe, ca la noi în târg, unde prețul maxim a fost de 2,5 lei/kg cei vechi în luna mai. Și asta în condițiile scumpirii exagerate a combustibililor. Iar cei noi s-au ieftinit constant. Zvonuri cu interes. Și roșiile timpurii s-au ieftinit, ajungând și la 3 lei/kg (pentru ciorbe). Doar cireșele s-au menținut la 10-12 lei/kg, pentru că au fost puține. Ploile din ultima vreme au afectat producția și, în plus, nu mai sunt culegători. Iar noi, cei ca mine, începem să avem temeri la urcat în pomi. Așadar, producția a cam rămas neculeasă, la dispoziția păsărilor și a capriciilor vremii. La fel, căpșunile autohtone cultivate în câmp au fost afectate de ploi și recolta compromisă. În rest, multe legume și zarzavaturi, încă mere care nu ne mai atrag, răsaduri de sezon (varză, conopidă, ceapă de apă și praz). La fiare erau expuse vizibil cărți. Cu doar 3 lei am luat una pe care anul trecut îmi cerea 10 lei. Preț de maculatură. Acum, destul de mulți își donează cărțile sau le aruncă cu sacii. Bunicii le-au strâns într-o viață, dar nepoții nu mai citesc, așa că la ghenă cu ele ! Erau și ghivece cu flori frumoase și relativ ieftine. Ne plac, dar nu ne mai atrag. Acum curțile sunt pline de flori de orice fel. Au început să înflorească și teii, așa că le inspirăm parfumul plăcut și sănătos. Se cheamă „aromaterapie”. La teiul meu de lângă drum e coadă la rupt crengi. O tradiție neplăcută, dar n-am ce face. În târg l-am văzut pe Gigi papucarul care, la locul lui adăpostit într-un colț lângă gogoșărie, servea un șprițcomplet (o sticlă întreagă, să se dreagă !). Nu vânduse nimic (70 lei/pereche), dar era, ca de obicei, în formă. Mi-a spus că în acest an nici cireșe nu a vândut. Le-a dat degeaba pentru că au fost atinse de mană pentru că nu le-a tratat la timp. E așa cum v-am spus ! Ca și la mine. Așa că am cumpărat, pentru nepoți, un kilogram cu 10 lei. A meritat, au fost bune, fără „carne”. Deși Rusalii, nu au mai venit călușarii și nici bătrânii lăutari prin cartier. Or fi murit și ei, ducând acolo, departe, definitiv, tradițiile. Fără să mai sper, aștept totuși, diseară, ielele. Cine mai crede în [i]ele ? În sate se mai păstrează obiceiul de a împărți orez cu lapte, cu cireșe alături și altele. Halimos, vericule !

26.06.2022: *Târgul mireselor expirate (naftalinate)*

De abia a trecut solstițiul de vară (21 iunie, marți) care are acum și o zi mondială – Ziua Soarelui – și ne confruntăm deja cu temperaturi caniculare mult mai devreme decât normalul statistic meteorologic. Dacă adăugăm și lipsa totală a precipitațiilor avem

Nuța lui Dudum, fotomodel de ocazie

tabloul secetei pedologice instalate în zonă. Înflorirea rapidă a florii soarelui și înspicarea masivă a porumbului preocupă fermierii. Grădinarii udă însă continuu și legumele sunt pline de rod. Mana nu a afectat încă nicio plantă, chiar netratată. Drept urmare, în târg sunt cantități mari de legume, zarzavaturi și fructe. Cartofii noi se vând cu maximum 1,5 lei/kg. De aceea e greu de explicat de ce se tot vehiculează (chiar ieri) la TV-uri că sunt scumpi în piețe. Roșiile, la fel de multe, au prețuri mici (3-4-5 lei/kg) și au rămas pe „tarabe”. Castraveții (3 lei/kg), ceapa nouă 3-3,5 lei/kg întregesc tabloul. Alte legume sunt la fel de accesibile. Doar vinetele românești au prețul mai mare (7 lei/kg), dar sunt proaspete și la prima ieșire pe piață. Morcovi proaspeți, la legătură precum și multe zarzavaturi tot la legătură (leuștean, mărar, cimbru) sau kilogram (dovleceii). Printre toate, legături de sunătoare (1 leu/leg., iei mai multe, obții bonus, ca și mine). Sunt aduse tocmai de pe la Roata, căci la noi pe câmp, în zonele știute de mine, nu am mai găsit. Așa că, doar cu 5 lei, tot ceai să bei, din farmacia naturii. Erau și alte prezențe, mai voluminoase: pepeni verzi (3 lei/kg) și galbeni (7 lei/kg). Iar despre fructe numai de bine. Cireșe pietroase cu doar 8 lei/kg în cantități mari, vișine (tot 8 lei/kg) doar la un vânzător și nu prea arătoase. Răsaduri pentru toamnă de calitate la pachete de 30 fire cu 5 lei (ceapă de apă, praz) și cu 0,3 lei/buc. cele de varză. Manufacturate înșirate de-o parte și de alta a străzii pe sute de metri (am remarcat maldăre de salopete second-hand la niște cetățeni mai bruneți). Brânzeturi multe, gogoși calde (2 lei/buc.) mai mici ca în centru unde fiind mai întinse, costă 3 lei/buc. Și multe, multe altele (printre ele și linguri de lemn, topoare, toporașe și chiar o bardă) care găsesc mai greu cumpărători. Cu un ochi format vezi destule. Cereale multe, aparent la aceleași prețuri mari (60 lei sacul de aproximativ două duble maximum). La fiare am găsit-o pe Nuța lui Dudum într-o stare euforică pe când tocmai mima proba unei rochii de ocazie care i se potrivea de ziceai că este coana Manda de la circ. A acceptat cu plăcere să-mi pozeze după ce și-a adăugat o coroniță luată din grămada de țoale vechi de alături pe care le vindea o prietenă de-a ei din cartier. Poate voi câștiga premiul Pulitzer cu această poză, mai știi ? O surpriză de încheiere a fost prezența lui Katy cu cățelul ei, Amos (are pedigri, zice ea). Acesta părea interesat sincer de florile din ghivece peste care-și ridicase un picior. Ca să vezi ! Am fotografia. Ce zi plină ! Ca a d-lui președinte al nostru care bifează toate summit-urile, invitat fiind (chiar la toate, bre ? !) ca să sprijine cauzele altora. D-aia nu mai are timp și de problemele țării care se afundă într-o vizibilă criză profundă pentru care guvernanții săi nu au nici-o soluție. Noi încă avem noroc cu târgul și prețurile lui acceptabile, cu toată inflația, seceta și scumpirile zilnice. În plus este vară. Să nu uităm această vară a lui 2022 cu război alături de noi. Spre seară, niște nori erau vizibili spre nord și mi-au trezit speranțe (ulterior spulberate). Unul avea nasul lui Putin și deasupra, spre înalt, o ciupercă uriașă turtită. Iată că și căldura prea multă nu este bună. O poți lua razna.

3.07.2022: *Rugăciuni sau blesteme ?*

Blestem peste România: secetă extremă în marile zone cerealiere, respectiv Bărăgan, Dobrogea și estul Moldovei. Ploile cu fenomene extreme (vijelii etc.) doar prin nord-vest și centru, la munte și în zona deluroasă. Acesta-i tabloul meteo al verii, început devreme cu temperaturi caniculare (peste 35 de grade C) ziua și cu minim 20 de grade noaptea la care se adaugă celebrul I.T.U. de peste 80%. Greu de suportat de oameni și de tot ce e viu. Pe la noi nu a mai plouat din 6 iunie. Pământul s-a uscat, plantele sunt ofilite, porumbul și floarea soarelui sunt deja compromise. Porumbul, de exemplu, are spic, dar nu și știulete. Adio boabe ! Orzul s-a recoltat și a rezultat o producție foarte slabă. Grâul îl urmează: spic mai mic, boabe mai puține și mai mici, paie puține. Am văzut ce-a ieșit din prima parcelă de 25 ari recoltată pe 30 iunie. Doar câțiva saci. Plantele din grădini trebuie udate la fiecare două zile. Dacă mai există apă în pânza freatică (în puțuri). În multe zone se raționalizează apa. Au secat bălți și râurile mici. Și suntem doar la începutul verii. Și nici nu știm totul. În târg oamenii fac ce știu: vând sau/și cumpără. Abundență de legume și fructe de sezon. Roșii pe alese cu 3-5 lei/kg. Cartofi super cu 1-1,5-2 lei/kg. Castraveți cu 3 lei/kg ca și ceapa nouă (românească). Dovlecei cu 2 lei/kg pe alese, morcovi 4 lei/kg. Cei la legătură (1,5 lei) care sunt veștejiți de căldură nu sunt preferați (sunt umflați cu apă tratată în exces). Am pățit și eu acum două săptămâni. Roșiile au rămas nevândute pentru că s-au copt și în grădinile noastre. Măcar acum să ne scoatem investiția din primăvară. Păstăi de fasole lată: 8 lei/kg, ca și celelalte sortimente. În sfârșit multe fructe de sezon: cireșe pietroase din mai multe soiuri cu 8 lei/kg (merită banii, vă spun). La fel, cu 8 lei/kg vișinele proaspăt culese (se vede după codiță). Pepenii verzi (2 lei/kg) și galbeni (5 lei/kg) s-au vândut și ei. De poftă și tot iei. Flori la ghivece care au încă mușterii. Varza nouă cu 2 lei/kg maxim (cu 1 leu/kg cea recoltată acum 10 zile). Răsaduri de tomate pentru toamnă în solar, dar și de castraveți la alveolă (1,5 lei/fir). Răsad de praz, varză de toamnă și ceapă de apă. De toate pentru toți. Târgul rămâne o oază de aprovizionare la prețuri acceptabile față de cele din marile magazine sau cele de cartier. Situația dezastruoasă din agricultură, cauzată de seceta profundă care are începuturile încă din 2021, creează probleme fermierilor români. La nivel de guvern nu a fost văzută vreo preocupare majoră. S-au dat asigurări că nu sunt probleme și că avem rezerve, iar producția agricolă va fi suficientă și nu vom avea criză alimentară. Realitatea e alta și acum se observă rezultatele lipsei irigațiilor care ar fi atenuat deficitul de precipitații. Or, sistemul național de irigații a fost neglijat, lăsat în paragină și chiar distrus în ultimii 30 de ani. Vedem (la TV) alaiuri de oameni pe câmpuri unde preoții fac slujbe de îndurare a cerurilor. Să fim serioși. Mai bine ar aduce blesteme celor care nu s-au preocupat de problemele agriculturii în contextul schimbărilor climatice vizibile. Dacă lumea mai crede în astfel de formule arhaice, mai bine s-ar uita la luna nouă de azi care ne spune – după formă și poziție – că nu e rost de ploaia necesară. Ca încheiere, o veste tristă: a murit Didina (Curt Didina, 12.11.1956 – 26.06.2022), cea care bântuia cimitirul, biserica și târgul în fiecare duminică și cerea milă spunând că e bolnavă. Nu o mai văzusem în acest an, nici pe ea și, evident, nici pe Ochiosu, câinele ei credincios care o însoțea. Din întâmplare am văzut cortegiul funerar slab reprezentat față de cum se obișnuiește la ei în spoitorime. Era săracă și singură (fetele prin Spania). A fost găsită moartă pe canapeaua de lângă căsuța ei într-o dimineață, de un vecin. Azi, la ora 12:30 i-am văzut curtea, căsuța și pe Ochiosu ascuns sub o măsuță. Se vedea că suferă și de dorul pentru stăpână, dar și de bătrânețe și singurătate. Avea albeață la un ochi și-i tremura lăbuța dreaptă. Sigur își va urma stăpâna. Iubiți animalele și veți fi răsplătiți de afecțiunea lor. Iată exemplul. L-am lăsat pe Ochiosu să păzească ușa încuiată și cu lacăt, curtea părăsită cu bălării și puțul vechi (fost al proprietarului, Petre Basamac, un alt nume uitat). O lume de acum total dispărută. Didi, ai fost unică în Bolintin !

10.07.2022: *Providențiala ploaie*

La începutul săptămânii, canicula se instalase pe deplin în România, devenind insuportabilă fizic și psihic. Vești rele de pretutindeni: incendii distrugătoare, râuri și bălți secate, raționalizarea apei potabile în unele localități. Verdictele specialiștilor unanime: secetă extremă. Bombardați permanent cu știri mediatice de coșmar din țară (invazie de lăcuste, atacuri de vipere și de viespi ucigătoare) sau de aiurea (inundații catastrofale, valuri uriașe, alunecări de ghețari topiți cu numeroase victime umane), eram stresați la maximum. Oamenii – cei în

(continuare în pag. 31)

(urmare din pagina 30)

vârstă în special – au fost sfătuiți să nu iasă din case în intervalul 11-17. Grădinarii sunt obligați să-și întrețină culturile astfel că udă zilnic de cum se luminează. Fermierii ridică însă mâinile a neputință. Fără apă porumbul are frunzele răsucite și nu leagă deși se dezvoltase bine până acum, când nevoia de apă e maximă. Nici floarea soarelui, înflorită în totalitate, nu arată prea bine. Ce să mai vorbim de restul plantelor, pipernicite și veștejite. În astfel de situații de secetă, dacă nu se irigă, doar ploaia poate să mai salveze ceva. Și iată că joi dimineața, la ora 6, ne-au trezit niște tunete urmate imediat de o ploaie torențială fără vijelii sau grindină, vindecătoare și îndestulătoare. În doar patru ore cerul s-a eliberat de greutatea norilor. Codul roșu anunțat de meteorologi pentru județul Giurgiu s-a confirmat doar prin cantitatea mare de apă căzută (60-80 litri/m^2). La noi, câteva curți au fost inundate, necesitând pomparea apei de două echipaje de pompieri. Pământul, ieri însetat la maxim, lucea de apa ce cădea cu prisosință. Am simțit o ușurare cu toții. Ne-au revenit speranțele. Se văd deja pe câmp urmările. Chiar dacă ne bucurăm nu putem să nu ne întrebăm: de ce s-a ajuns să fim la mila cerului ? Se cunosc vinovații ! Duminică liniștită și răcoroasă, așa cum trebuie. Condiții optime pentru târg. Marfă din belșug și prețuri bune. Foarte mulți oameni cumpără legume de sezon. Tomate din toate soiurile peste tot cu prețuri de 3-4-5 lei/kg. Cartofii 1,5 lei/kg iar la final chiar 1 leu/kg. Varza nouă 2 lei/kg, dar și cu 1,5 lei/kg cea nevândută acum o săptămână. Un producător din Poiana vindea cu sacul (0,8 lei/kg), pentru păsări, dar era destul de bună și pentru noi. Răsaduri încă (de varză, la alveolă, 0,4 lei/buc.), dar și de conopidă, castraveți și ardei. Ceapa nouă 3 lei/kg. Mulți pepeni. Cei verzi 1,5 lei/kg (plimbați) sau 2 lei/kg cei proaspăt culeși (codiță verde). Încă nu au totuși dulceața verii. Cei galbeni, parfumați, 2,5-3 lei/kg. Doar o lădiță cu cireșe pietroase, 8 lei/kg, încă foarte bune. Brânzeturi (cu 1 leu/kg mai mult ca acum o săptămână) și lapte, ouă de rațe și găini, flori la ghivece, întregeau oferta bogată a zilei. La fiare trecând, mi s-au oferit de către o cumătră „cărți noi”, nedate jos din mașină, culese de prin ghene. I-am spus să le păstreze pentru data viitoare. Era deja aproape ora 12 și se pregăteau toți să plece, împachetând și aranjând cu grijă ambalajele în dube. Toată lumea mulțumită, dar mai ales eu, cel care mai și produce, dar nu vinde. În schimb cumpără mărfuri, cară cu papornița și umple portbagajul. Impresiile și informațiile sunt gratis, cele mai proaspete dintre toate, adevărate și direct de la sursă. Cu războiul din vecini ne-am cam obișnuit și nu e bine. Ciudata convietuire politică a celor două mari partide rivale nu ne aduce nimic bun, doar, chipurile, liniște în țară. Oricum, nu ne întreabă pe noi ce pun la cale. În afară de vorbe și promisiuni pentru la Sf. Așteaptă, nicio rezolvare vizibilă pentru gravele probleme pe care le trăim. Președintele, mai optimist decât toți, ne spune că nu se pune problema unor viitoare restricții. D-aia are nasul din ce în ce mai mare. În fine, simt că nu ne va fi chiar bine. Ultima speranță pe aici, la noi, rămâne ploaia. Rugați-vă să mai vină măcar o dată, tot așa !

REGULAMENT
Concursul Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu” Ediția a XXXI-a, octombrie 2022, Bolintin Vale

Revista „Sud”, Centrul Cultural „Școala Veche” Bolintin Vale, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, Editura Sud organizează, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei orașului Bolintin Vale, ediția a XXXI-a a Concursului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu”, octombrie 2022, Bolintin Vale, județul Giurgiu.

Concursul își propune sprijinirea creatorilor de literatură din România și diaspora, care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor și nu au volume personale publicate, precum și mai buna cunoaștere a vieții și operelor scriitorilor originari din zona de sud a țării noastre.

Ediția 2022 a Concursului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu” se va desfășura sub deviza „Viața și opera scriitorilor din Sud” și va avea o singură secțiune: eseu despre opera unui scriitor din zona de sud a României.

Creatorii vor intra în concurs cu câte un eseu inedit de cel mult 12 pagini A4, cu literă Times New Roman de 12 (37.800 caractere fără spații).

Lucrările vor fi trimise până la data de 1 septembrie 2022 pe e-mail la adresa revistasud@yahoo.com, cu precizarea „pentru concurs”, însoțite de un CV, o fotografie a autorului și un număr de telefon. Materialul primit va fi anonimizat și trimis spre evaluare lectorilor din comitetul de organizare, care fac preselecția și decid ce materiale vor intra în concurs. Materialele acceptate vor fi prezentate membrilor juriului spre evaluare.

Din juriu vor face parte personalități din instituții de învățământ superior și cultură, membri ai Uniunii Scriitorilor, specialiști din instituțiile organizatoare.

Laureaților ediției li se vor acorda diplome și premii:

Premiul „Dimitrie Bolintineanu” – 1200 lei.

Premiul I – 800 lei.

Premiul II – 600 lei.

Premiul III – 400 lei.

Toate lucrările selecționate pentru concurs vor fi publicate într-un volum colectiv la Editura Sud, fiecare dintre autori urmând să primească câte două exemplare (gratuit). Lucrarea ce va primi Premiul „Dimitrie Bolintineanu” va fi publicată și în revista „Sud”.

Câștigătorii vor fi anunțați până la data de 30 septembrie 2022 pentru a participa la festivitatea de premiere ce va avea loc în cursul lunii octombrie a.c. la Bolintin Vale. Participarea câștigătorilor la festivitate este obligatorie, altfel premiile în bani ce urmau să revină absenților vor fi redistribuite sau anulate de către organizatori.

Cheltuielile de deplasare a laureaților la Bolintin Vale vor fi suportate personal.

Organizatorii vor asigura transportul juriului și laureaților de la București la Bolintin Vale și retur.

Relații la telefoanele:

0726179367 – Gabriel Dragnea – Redactor șef adjunct

0720350555 – Ștefan Crudu – Secretar general de redacție

Sud

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume de literatură, istorie și artă ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori despre autori din această zonă.

Consilier editorial: Gabriel Dragnea.

E-mail: editurasud@gmail.com

Telefon editură: 0726179367

Cărți publicate la Editura Sud:

Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*

Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*

Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*

Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*

Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – portretul unui ctitor*

Alexandru Cazacu, *O cameră single*

Vasile Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*

Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*

Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*

Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*

Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*

Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*

Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*

Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*

Corneliu State, *Din arhivele unei școli*

Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*

Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*

Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*

Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*

Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*

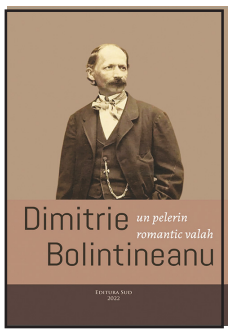
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*

Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Biblioteca SUD-ului

George Apostoiu, ***Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah***, Bolintin Vale, Editura Sud, 2022. *Contactul scriitorilor români cu Franța revoluționară favorizează orientarea mesianică a romantismului românesc. Alături de lirica meditativă apare poezia de inspirație istorică cu mesaje de libertate, incontestabil legată de contactul direct cu romantismul european. Modernitatea scrisului lui Bolintineanu se realizează în această ambianță intelectuală. Exotismul oriental nu va dispare total din poezia lui. Natura devine cadrul multora dintre faimoasele legende istorice. Ideea de libertate este prezentă în activitatea jurnalistică a lui Bolintineanu. Pe frontispiciul ziarului „Poporul suveran", pe care l-a condus o vreme, el a așezat deviza Revoluției franceze: „Libertate, egalitate, fraternitate !".*

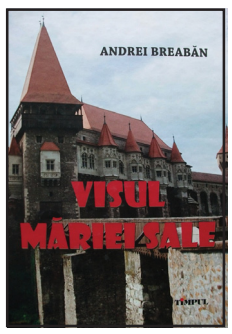
Oana Marinache, ***Știrbey: reședințe, moșii, ctitorii***, București, Editura ACS, 2014; prefața Ioana Beldiman; cuvânt înainte Ruxandra Nemțeanu. *„Cartea de față, dedicată familiei Știrbey, urmărește cu precădere patrimoniul imobiliar deținut de aceasta, a actelor administrative, a operelor edilitare și de caritate promovate de-a lungul secolului al XIX-lea și al XX-lea, pe teritoriul românesc sau străin. Ea are meritul, datorat autorului, istoricului de artă Oana Marinache, de a fi analizate cu rigurozitate surse uitate, neglijate sau sporadic cercetate până acum, documente de arhivă conexe subiectului în sine, dar care coroborate cu actele de proprietate, de tranzacții de moșii, de stare civilă și prin actele de ctitorire ale unor biserici și mănăstiri, pun în altă lumină epoca relevată."* (Ruxandra Nemțeanu)

Emil Păunescu, ***Fals tratat de muzeologie***, vol. II, Bolintin Vale, Editura Sud, 2022. *La Giurgiu și pe unele trasee din județ, în așteptarea doritelor reforme din societatea românească, cu precădere ale celor din sfera culturii, a patrimoniului și a muzeelor, se pot pune în aplicare imediat idei mai vechi și mai noi, atunci când vor exista concomitent conducători puternici și cu viziune, dar și... muzeologi. Cum așa ceva este de domeniul „conjuncțiilor" astrale, se pot face progrese și cu actualii slujitori ai Muzeului și cu actualii conducători, dacă va exista bunăvoință și dispoziție la mici sacrificii de ambele părți. Vise ?*

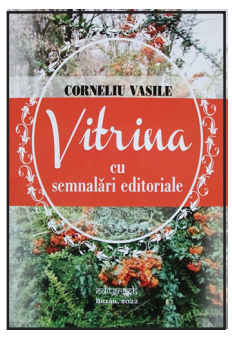
Titus Vîjeu, ***O sută și una de poezii***, antologie și prefață de Ion Brad, București, Editura Academiei Române, 2021. *„Poet-cărturar, Titus Vîjeu își poartă cu deplină stăpânire de sine și măiestrie corabia inspirației de la frăgezimea poeziei populare la izvoarele moderne și chiar moderniste, fiind familiarizat cu marea poezie a lumii, adusă de el sistematic în emisiuni radio de mare varietate și anvergură. De la fireşti tresăriri blagiene, ca în Lumina grâului, trecând pe lângă sonurile inconfundabile ale lui Nichita Stănescu din* Forma strigătului*, Titus Vîjeu ne duce apoi până la ampla și neașteptata panoramă,* Poezia modernă." (Ion Brad)

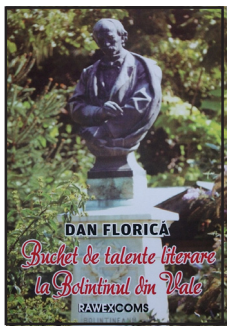
Andrei Breabăn, ***Visul Măriei Sale***, Iași, Editura Timpul, 2021. *„A scrie un roman istoric, mai cu seamă astăzi, înseamnă să îți asumi un risc major. Cu atât mai mult când alegi a te hazarda să abordezi o asemenea temă precum aceasta din romanul de față. A elabora o ficțiune literară despre viața lui Ștefan cel Mare și Sfânt nu e deloc ușor, mai cu seamă că au rămas pagini nepieritoare de Sadoveanu și Iorga în acest sens. E cu atât mai de apreciat modul prin care autorul a găsit modalitatea de a se îndepărta, inteligent, de modelele uriașe numite mai sus, delimitând și alimentând un spațiu al imaginarului extrem de generos, tocmai prin necunoaștere."* (Constantin Dram)

Laura Ilinca, ***Hai să ne rujăm împreună***, Sibiu, Editura Hermann, 2022. *Ana îi opri fâlfâitul vorbelor, sărutându-l. Nu voia să audă nimic, nici să știe altceva în afară de a-l savura pe Mag... Aruncă o privire pe fereastră când merse, grăbită, să schimbe muzica. Pe cer se profila silueta argintie a lunii, iar în semiîntunericul creat de lumina albastră a monitorului, îl zări pe Mag observând-o atent, amănunțit, cu ochii scăpărători...*

Corneliu Vasile, ***Vitrina cu semnalări editoriale***, Buzău, Editura Edithgraf, 2022. *Cronicile care urmează sunt scrise, în primul rând, din dorința de a face cunoscute cărțile tipărite în ultimii ani, nu cu scopul de a stabili ierarhii literare. Autorul acestora a observat, consultând alte cărți de același fel, că puțini autori și puține cărți comentate sunt comune în aceste lucrări, ceea ce ar putea fi un indiciu sau un argument pentru popularitatea sau succesul lor la cititori. Last, but not least, cât privește valoarea sau importanța lor, numai timpul, nu cu celeritate, ci prin prorogare, adică încet, dar sigur judecător, o va stabili.*

Dan Florică, ***Buchet de talente literare la Bolintinul din Vale***, București, Editura RawexComs, 2022. *„Trebuie spus că recenta lucrare a d-lui Dan Florică este meritorie cu atât mai mult cu cât trece în revistă creatori care fie nu au fost comentați de critica literară, fie au fost consemnați fugitiv în paginile unor reviste, deși, la drept vorbind, ar fi meritat un altfel de tratament. Unul mai generos și mai înțelegător. În fapt, dl Dan Florică nu numai că prin această carte debutează într-un gen pe care nu știam că-l cultivă (critica și istoria literară), ci, mai mult, realizează un fel de carte albă a haiku-ului și a poemului într-un vers."* (Florentin Popescu)

Reviste primite la redacție

Actualitatea literară, anul XII; nr. 118, mai-iunie 2022, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS cu sprijinul Consiliului Local al municipiului Lugoj și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XII, nr. 6-7 (129-130), iunie-iulie 2022. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Caligraf, anul XXII, nr. 241, iunie 2022; nr. 242, iulie 2022, revistă editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar general de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXV, nr. 6-7 (284-285), 2022, revistă de cultură editată de AIUS Printed Craiova. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Litere, anul XXIII, nr. 5 (266), mai 2022; nr. 6 (267), iunie 2022, revistă de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei municipiului Târgoviște. Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Mihail-Florin Stan.

Pro Saeculum, anul XXI, nr. 1-2 (157-158), 1 ianuarie – 31 martie 2021, revistă de cultură, literatură și artă. Director executiv Nina Deșliu; Redactor șef Rodica Lăzărescu.

Litera 13, anul VIII, nr. 31, iulie 2022, revistă publicată de Editura InfoEST. Redactor șef Mihai Vintilă; Secretar Alexandrina Iordache.

Bucovina literară, anul XXXIII, nr. 1-2-3 (371-372-373), 2022, revistă a Societății Scriitorilor Bucovineni publicată cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Suceava. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Apostrof, anul XXXIII, nr. 6 (385), 2022; nr. 7 (386), 2022, revistă a Uniunii Scriitorilor din România publicată cu sprijinul Ministerului Culturii. Redactor șef Marta Petreu.

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Ciprian Necșuțu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com;
0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași